

Gauthier
1749

0/19/1/22

MANUEL ÉPISTOLAIRE
DE
LANGUE ARABE

OUVRAGES DU MÊME AUTEUR

- PETITE GRAMMAIRE ARABE, à l'usage des écoles primaires et des classes élémentaires dans les lycées et collèges. — Premier livre : *Alphabet et Syllabaire*. 1 fr.
- COURS PRATIQUE DE LANGUE ARABE, *cours complet d'arabe parlé*. 3e édit., revue et augmentée, 1 vol. in-18, relié percaline. 5 fr.
- COURS PRATIQUE DE LANGUE ARABE, *cours élémentaire d'arabe parlé*. 1 vol. in-18, relié percaline. 3 fr. 50
- DICTIONNAIRE FRANÇAIS-ARABE *de la langue parlée en Algérie*, 4e édition, revue et augmentée. 1 gros vol. in-16, relié percaline. 5 fr.
- DICTIONNAIRE ARABE-FRANÇAIS *de la langue parlée en Algérie*, 1 gros vol. in-16, relié percaline. 5 fr.
- DIALOGUES FRANÇAIS-ARABES, 2e édition, refondue et augmentée, 1 vol. in-16, relié percaline. 3 fr.
- COURS DE LITTÉRATURE ARABE. *Sujets de versions* tirés du Mostatref, des Mille et une Nuits, des Fables de Bidpaï, des Prairies d'or, etc., etc., 2e édition; à l'usage des aspirants à la prime, au baccalauréat, au brevet de langue arabe, et des candidats interprètes. 1 gros vol. in-18, relié percaline. 10 fr.
- COURS DE LANGUE KABYLE (*dialecte Zouaoua*). Grammaire, Versions, Contes, Fables, Kanouns, Chansons, Poésies, etc., à l'usage des aspirants à la prime et au brevet de langue kabyle. 1 vol. grand in-18, relié percaline. 8 fr.
- UNE MISSION EN KABYLIE *sur les dialectes berbères et l'assimilation des Indigènes*. Une petite brochure de 71 pages. 1 fr.
- COURS GRADUÉ DE LETTRES ARABES MANUSCRITES. — Première partie: *Lettres et rapports*; Deuxième partie: *Lettres d'examens*. 1 vol. in-4°. 5 fr.

SOUS PRESSE : **Petite grammaire d'Arabe régulier.**

a Arab. Gr
A165m

MANUEL ÉPISTOLAIRE
DE
LANGUE ARABE

A L'USAGE DES
LYCÉES, COLLÈGES & ÉCOLES NORMALES DE L'ALGÉRIE

CADRE ÉPISTOLAIRE

FORMULAIRE ADMINISTRATIF

LETTRES MANUSCRITES DIVERSES

AVEC

TRANSCRIPTION, NOTES ET VOCABULAIRE

PAR
Abū al-Kāsim ibn
(BELKASSEM BEN) SEDIRA

ASSESSEUR A LA COUR D'APPEL,
PROFESSEUR A L'ÉCOLE DES LETTRES ET A L'ÉCOLE NORMALE,
CHEVALIER DE LA LÉGION D'HONNEUR,
OFFICIER DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE,
COMMANDEUR DU NICHAN DE TUNIS,
MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS.

171959
8/6/22

ALGER

ADOLPHE JOURDAN, LIBRAIRE-ÉDITEUR

IMPRIMEUR-LIBRAIRE DE L'ACADÉMIE

4, Place du Gouvernement, 4

1893

Dédicace

A MONSIEUR CHARLES JEANMAIRE

RECTEUR DE L'ACADÉMIE D'ALGER.

MONSIEUR LE RECTEUR,

Depuis que vous êtes à la tête de notre grande Académie, l'enseignement de l'arabe a toujours été l'objet d'une de vos plus constantes préoccupations. Il n'y a pas bien longtemps, vous preniez l'initiative de faire rédiger, par une Commission compétente, des programmes destinés à assurer le succès de cet enseignement dans nos établissements secondaires. Plus récemment encore, vous faisiez créer, à l'École normale primaire d'Alger, une Section spéciale de jeunes maîtres auxquels je suis chargé d'apprendre les idiomes arabe et kabyle.

Vos efforts doivent être secondés par tous ceux qui, avec juste raison, s'intéressent à l'œuvre civilisatrice de la France dans le Nord de l'Afrique. Pour moi, j'essaye, par mon enseignement et par mes publications, de travailler dans ce sens, heureux si mon modeste concours peut être de quelque utilité au but que vous poursuivez sans relâche, pour le bien de la Patrie et de l'humanité. Vous connaissiez déjà ma petite collection de livres classiques. Je l'augmente aujourd'hui de ce Manuel épistolaire, que je prends la liberté de vous dédier : il ne saurait être placé sous un meilleur patronage.

Veillez l'agréer, Monsieur le Recteur, comme un sincère hommage de gratitude, de respect et de dévouement.

BELKASSEM BEN SEDIRA.

Alger, le 3 septembre 1893.

PRÉFACE

Le *Cours gradué de lettres arabes manuscrites* que j'ai récemment fait paraître s'adresse au grand public de tous les pays où l'on s'occupe de la connaissance approfondie de nos idiomes indigènes. Mais, en Algérie, nous avons affaire à une autre catégorie d'étudiants qui n'ont pas moins droit à notre vive sollicitude. Il s'agit des élèves de nos lycées, collèges et écoles normales primaires, auxquels mon nouveau Manuel est particulièrement destiné : ils ne sauraient, j'ose l'affirmer, trouver un meilleur guide pour la préparation, sûre et rapide, aux examens de la *prime* de 2e classe, comme à ceux des *brevets* d'arabe et de kabyle.

Je n'ai donc pas besoin d'insister davantage sur l'utilité de ce livre. J'ajouterai seulement qu'il réunit, sous un format commode et classique, environ cent formules de *lettres manuscrites*, administratives ou privées, avec la traduction presque littérale des seize premières, données comme modèles. Elles sont généralement graduées et suffisamment courtes pour être apprises par cœur ou faites en devoirs, selon l'emploi du temps de nos établissements universitaires. Il y a, évidemment, intérêt à procéder de cette façon, qui encourage et inspire le goût de l'étude.

Il est un autre point qui n'a pas été négligé et dont l'importance n'échappera à personne : c'est la transcription en écriture ordinaire et très lisible des *cinquante* spécimens calqués sur les originaux :

elle permet à l'élève de travailler seul, de ne consulter le maître que sur les passages douteux et une fois la tâche remplie. Cette tâche est encore aplanie par de nombreuses notes, graphiques ou grammaticales, et un vocabulaire complet des termes contenus dans les textes, le tout écrit de la main de mon fils aîné, CHARLES SEDIRA, qui, plusieurs fois déjà, m'avait prêté sa précieuse collaboration.

Tel est, en quelques mots, ce *Manuel épistolaire*, que je crois appelé à rendre à nos jeunes arabisants des services non moins réels que ceux que leur rendent, chaque jour, mes précédentes publications. Puissé-je ne pas me tromper dans cette légitime espérance !

B. S.

MANUEL ÉPISTOLAIRE
DE
LANGUE ARABE

DU CADRE ÉPISTOLAIRE

Le *cadre* ordinaire d'une lettre arabe se réduit à quatre choses essentielles :

- 1° *La louange à Dieu, etc. ;*
- 2° *Les compliments d'usage, plus ou moins variés, mais toujours proportionnés au rang du destinataire ;*
- 3° *Le sujet de la lettre, ordinairement précédé des mots ENSUITE, APRÈS, IL SUIT, CERTES, etc. ;*
- 4° *Les salutations finales, accompagnées du nom de celui qui écrit et de la date, quelquefois placée en haut, à la française.*

Quand c'est un supérieur qui écrit à un subordonné, il commence ou fait commencer sa correspondance comme il suit :

- « *Louange à Dieu... De la part de...* »
« *Au caïd un tel... Salut... Ensuite, vous devez* », etc.
-

TRADUCTION

DES

SEIZE PREMIÈRES FORMULES ÉPISTOLAIRES

I

Louange à Dieu seul. Gloire à Lui! Qu'Il soit exalté!

A notre ami, qui nous est le plus cher des hommes, M. un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde de Dieu et sa bénédiction! Ensuite, ô ami, j'ai appris que vous...

Voilà (ce que j'avais à vous dire). Salut de la part de votre ami sincère : un tel. Que Dieu le préserve! Ainsi soit-il!

II

Louange à Dieu. C'est Lui dont nous implorons le secours.

A la seigneurie de celui qui est doué d'un esprit sage et éclairé, et que nous considérons comme notre père, M. un tel. Que Dieu le protège par sa bonté! Amen! Que le salut complet, accompagné des grâces et des faveurs divines, soit sur vous et sur tous vos proches et amis! Ensuite, certes (sachez que)...

Salut de la part de celui qui a tracé ces caractères, votre élève et fils : un tel. — A la date du second jour du mois d'octobre, année 1874.

III

Louange à Dieu seul. Tout le commandement appartient à Dieu.

A l'illustre, l'honoré, M. un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde de Dieu et ses bénédictions! Ensuite, (vous saurez que) j'ai reçu une lettre...

Voilà ce que nous avons à vous dire ; nous vous le faisons connaître. Puissiez-vous continuer à vivre sous la protection de Dieu et sous sa garde ! Salut de la part du pauvre, de l'humble devant les bienfaits de son Dieu, le Riche, le Puissant : un tel, négociant à la ville de Constantine, la bien-gardée de Dieu.

IV

Louange à Dieu seul. Que sa grandeur et son élévation soient proclamées dans son Empire !

A notre élève et l'objet de notre extrême affection, un tel. Que le salut soit sur vous ! Ensuite, comment se fait-il qu'il y a environ un mois depuis que...

Saluez de ma part tous les parents et amis. Écrit dans les derniers (jours) du mois d'août 1874.

V

Louange à Dieu. Il n'y a de secours ni de puissance qu'en Dieu, le Très-Haut, le Magnifique.

A la seigneurie de l'honorable, du vertueux, du vénérable, M. un tel, caïd des Oulad un tel. Que Dieu le protège et le garde ! Que le salut soit sur vous et sur tous ceux qui se rattachent à vous par les liens de la parenté ! Ensuite, (je-vous informe) que...

Plus rien à ajouter, si ce n'est le bien à vous souhaiter. A vous mille saluts, depuis le commencement jusqu'à la fin de cette lettre, de la part de celui qui l'a écrite : un tel, Directeur de l'école arabe-française.

VI

Louange à Dieu. Il n'a pas d'associé. Il n'y a d'adorable que Lui.

Au considérable, à l'excellent, l'honorable, notre ami, qui nous est le plus cher des hommes, M. un tel, cheikh de la tribu des Beni un tel.

Saluts sur vous par milliers, ainsi que la miséricorde de Dieu deux fois autant. Ensuite, puisse-t-il résulter du bien de la chose qui va être soumise à votre connaissance. Le porteur de la lettre...

C'est un service personnel que je vous demande. — Salut de la part de votre ami, qui vous désire le bien : un tel, Directeur de l'école de la ville de Mostaganem. — A la date du 6 avril 1873 de l'ère chrétienne correspondant au 9 *s'afar* 1290 de l'hégire.

Annexe de bien (post-scriptum) : Si notre ami a besoin d'une monture ou d'autre chose en fait de...

VII

Louange à Dieu seul. Il n'y a de durable que son Empire.

A la seigneurie de l'excellent, de l'honorable, notre ami sincère un tel. Salut sur vous et sur tous ceux qui font remonter leur origine à vous. Ensuite, je vous informé que...

Salut de la part de votre ami : un tel, Directeur de l'école de la ville de Boussada. Que Dieu lui accorde la paix, ainsi soit-il !

VIII

Louange à Dieu seul. Que Dieu répande ses grâces et ses bénédictions sur notre Seigneur et Maître Mohammed, sur sa famille et sur ses compagnons ; qu'Il leur accorde le salut complet !

A celui dont le nom est sain, le cœur doux, le jugement droit et le rang considérable auprès de Dieu ; au meilleur des seigneurs et au flambeau des ténèbres ! Je désigne par cela (par les épithètes qui précèdent) l'excellent, le très élevé, le magnanime, le très utile, M. un tel. Salut sur vous et sur tous ceux que comprend votre entourage en fait de parents, d'enfants et d'amis. Ensuite...

Quant à nous, sachez que nous jouissons d'un parfait état de santé, n'ayant d'autre désir que de rencontrer votre auguste personne et de nous trouver avec elle dans un moment favorable. Ainsi soit-il !
Salut.

IX

Louange à Dieu seul. Il n'y a de dieu que Lui. Nul autre n'est digne d'adoration.

A la seigneurie du grand, du très illustre, M. l'agha un tel. A vous le meilleur salut, accompagné de la bénédiction et des faveurs divines. Dieu soit béni de ce que vous êtes rentré de voyage en parfaite santé. Quant à la chose dont je vous informe...

A vous mille saluts de la part de votre serviteur, qui embrasse la terre sous vos pas : un tel, adjoint du caïd des Beni un tel.

X

Louange à Dieu seul. C'est de Lui que vient l'assistance.

A l'adjoint du caïd des Oulad un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde et la bénédiction (de Dieu). Ensuite, certes je...

Salut de la part de celui par ordre duquel la présente lettre a été écrite, M. un tel, agha de telle ville et de tout son territoire. Que Dieu le préserve ! Ainsi soit-il !

XI

Louange à Dieu. Salut et bénédiction à tous les envoyés (de Dieu).

Au cheikh un tel. Que le salut soit sur vous. Ensuite, vous êtes averti par la présente que la dame...

Salut de la part de celui par ordre duquel la présente lettre a été écrite, M. le capitaine un tel, chargé des affaires arabes. Que Dieu le rende heureux et juste !

XII

Louange à Dieu. Salut et bénédiction sur ses serviteurs qu'il a élus (les prophètes).

Que Dieu garde et couvre de sa bienveillante protection la personne de l'honorable, de l'excellent, M. le capitaine un tel ! Que Dieu le conserve et le comble de toutes sortes de faveurs ! Ensuite, certes je...

Dieu fasse que cette décoration vous porte bonheur en vous procurant la tranquillité, la paix, la santé, le bien-être et la longévité ! Ensuite, ô excellent ami, si vous désirez quelque chose de notre part, vous n'aurez qu'à nous écrire : nous nous empresserons de vous satisfaire. Salut.

XIII

Louange à Dieu, l'Unique, l'Irrésistible, le Vivant, l'Éternel.

De la part de la servante de Dieu, la dame une telle, fille d'un tel, de telle tribu, domiciliée à tel endroit. A l'excellence du considérable, du très illustre, du magnanime, du très utile, notre Seigneur et Maître, celui sur lequel, après Dieu, nous nous appuyons : M. le Gouverneur général. Que le salut complet soit sur vous, ainsi que les meilleures faveurs divines, comme il convient à votre rang ! Ensuite, la chose espérée de votre généreuse bonté et de votre extrême bienveillance, c'est de me gratifier de...

Puissiez-vous continuer à vivre longtemps et puisse la prospérité vous être durable ! Salut.

XIV

Louange à Dieu.

De la part de M. l'Administrateur de la commune mixte de..., au Caïd un tel. Salut sur vous. Ensuite, vous devez, au reçu de notre présent ordre, inviter les gens de votre tribu à...

Salut de la part de celui par ordre duquel cette lettre a été écrite et qui a apposé son cachet ci-dessus.

XV

Louange à Dieu.

De la part de M. le Procureur général, chef supérieur du parquet

d'Alger, la bien-gardée. Que Dieu le maintienne dans une puissance continuelle et dans un heureux bien-être ! A tous les cadis. Que le salut soit sur vous ! Ensuite, vous devez, au regu de ma présente circulaire...

XVI

Louange à Dieu, dont la puissance et la gloire sont éternelles.

De la part du serviteur de son Dieu le Très-Haut, qui s'en remet à Lui dans toutes ses affaires. A l'ami très affectionné, au chef très juste, M. le Général commandant la subdivision de Tlemcen. Que le salut complet, universel et général soit sur vous, comme il convient à votre caractère et à votre haute situation ! Ensuite, certes je...

Voilà ce qui a motivé cette information de ma part ; à vous d'apprécier et de prendre une décision.

A D R E S S E

L'adresse est ordinairement ainsi conçue :

Puisse-t-elle (la lettre) parvenir ou arriver (1) à la main de M. un tel, à Constantine, si Dieu veut !

On trouvera plus loin, après le texte arabe du *cadre épistolaire*, un *formulaire administratif* non traduit et destiné à guider les candidats dans la rédaction de ce genre de thèmes proposés aux examens de la *prime*.

---

(1) Les verbes *parvenir* et *arriver* sont parfois sous-entendus.

CADRE ÉPISTOLAIRE

I

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ سُبْحَانَهُ تَعَالَى

إِلَى مُحَبَّبِنَا وَعَزِّ النَّاسِ إِلَيْنَا السَّيِّدِ فُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ
وَرَوْحَةَ اللَّهِ وَبَرَكَتَهُ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا الْمُحَبَّبُ فَدَعِلِمْتُ أَنَّكَ

هَذَا

وَالسَّلَامَ مِنْ مُحَبِّكَ وَصَدِيفِكَ فُلَانِ صَانِعِ اللَّهِ آمِينَ

II

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ

إِلَى حَضْرَةِ الْأَدِيبِ اللَّيِّبِ شَيْخِنَا وَعَوْضِ أَبِيْنَا السَّيِّدِ فُلَانِ
وَرَوْحَةَ اللَّهِ بِمَنْبِهِ آمِينَ السَّلَامَ التَّامَّ وَالتَّحِيَّةَ وَالْإِكْرَامَ
عَلَيْكَ وَعَلَى كَأَجَةِ أَهْلِكَ وَأَحْبَابِكَ أَمَّا بَعْدُ إِنَّ

وَالسَّلَامَ

مِنْ كَاتِبِ الْحُرُوفِ تَلْمِيزِكَ وَأَبْنِكَ فُلَانِ ٥ تَارِيخِ

الْيَوْمِ الثَّانِي مِنَ شَهْرِ اَكْتُوبَرِ سَنَةِ ١٨٧٢

III

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَالْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ
إِلَى الْأَجَلِ الْمُبَجَّلِ السَّيِّدِ فُلَانِ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ يَلِيهِ فِدَايَ بَدَنِي جَوَابَ
وَهَذَا مَا مِنَّا إِلَيْكُمْ عَرَفْنَاكُمْ بِهِ وَدُمْنَا بِكُمْ فِي أَمْنِ اللَّهِ وَحِبِّهِ
وَالسَّلَامُ مِنَ الْغَنِيِّ الْخَفِيرِ إِلَى نِعْمَةِ رَبِّهِ الْغَنِيِّ الْفَدِيرِ فُلَانِ
تَاجِرِ بَيْلَدِ فَسُنْطِينَةِ الْمَحْرُوسَةِ بِاللَّهِ

IV

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ جَلَّ وَعَلَا فِي مَلِكِهِ
إِلَى تَلْمِيذِنَا وَعَايَةِ وَدَنَا السَّيِّدِ فُلَانِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَلِيهِ
كَيْفَ بِكَ الْيَوْمَ نَحْوِ شَهْرٍ مِّنْذُ
وَتُبَلِّغِ السَّلَامَ مِنِّي إِلَى كَابَةِ الْأَمَلِ وَالْأَحْبَابِ
﴿ كُتِبَ فِي أَوَاخِرِ شَهْرِ غُشْتِ ١٨٧٤ هـ ﴾

V

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ
حَضْرَةَ الْمُكْرَمِ الرَّحْمِيِّ الْمُحْتَرَمِ السَّيِّدِ فُلَانِ فَايِدِ بَنِي فُلَانِ
أَيَّدَهُ اللَّهُ وَرَعَاهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى كُلِّ مَنْ انْتَسَبَ إِلَيْكَ
أَمَّا بَعْدُ إِنَّ
وَلَا زَايِدَ سِوَى الْخَيْرِ وَعَلَيْكُمْ أَلْبَسَ السَّلَامَ

ابتداءً واختتاماً من كاتبه فلان شيخ المدرسة المُعدَّة لتعليم
الصِّبْيَانِ فِي اللُّغَتَيْنِ البَرْنَسَاوِيَّةِ وَالعَرَبِيَّةِ

VI

الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ وَلَا مَعْبُودٌ سِوَاهُ

إِلَى الْمُعَظَّمِ العَاظِلِ الْمُكْرَمِ مُحَبَّبِنَا وَأَعَزِّ النَّاسِ إِلَيْنَا السَّيِّدِ
فُلَانِ شَيْخِ عَرْشِ بَنِي فُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ يَا أَبَا وَرَحْمَةِ اللَّهِ
أَضْعَافًا وَبَعْدُ الَّذِي يَكُونُ فِي عِلْمِكَ فَهُوَ خَيْرٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
إِنَّ حَامِلَ الْبِرَاءَةِ

هَذَا وَجَّهِي عِنْدَكَ

وَالسَّلَامُ مِنْ مُحَبِّبِكَ وَمُرِيدِ الْخَيْرِ إِلَيْكَ فُلَانِ شَيْخِ الْمَسِيدِ
بِبَلَدِ مُسْتَنْغَلَمِ ۞ تَارِيخِ الْيَوْمِ السَّادِسِ مِنْ شَهْرِ ابْرِيْلِ
الْمُسِيحِيِّ الْمُوَافِقِ لِلْيَوْمِ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ صَفَرِ الْإِسْلَامِيِّ
سَنَةِ ١٨٧٣

۞ الْحَافِ خَيْرِ ۞ وَإِنْ أَرَادَ مُحَبَّبِنَا زَابِلَةً أَوْ غَيْرَهَا مِنْ

VII

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَلَا يَدُومُ إِلَّا مَلَكُوهُ

حَضْرَةِ العَاظِلِ الْمُكْرَمِ مُحَبَّبِنَا وَصَدِيفِنَا فُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ
وَعَنَى كَابَّةٍ مَنْ انْتَمَى إِلَيْكَ أَمَا بَعْدُ أَخْبِرْكَ أَنَّ
وَالسَّلَامُ مِنْ

مُحَبِّكَ جُلَانُ شَيْخِ الْمَدْرَسَةِ بِبَلَدِ بُوَسْعَادَةَ أَمَّنَهُ اللَّهُ آمِينَ

VIII

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا
إِلَى مَنْ اسْمُهُ سَلِيمٌ وَقَلْبُهُ حَلِيمٌ وَرَأْيُهُ مُسْتَفِيمٌ وَشَانُهُ عِنْدَ اللَّهِ
عَظِيمٌ سَيِّدِ السَّادَاتِ وَمُضْبِحِ الظُّلُمَاتِ أَعْنِي بِذَلِكَ الْبَاضِلِ
الْأَرْبَعِ الْهُمَامِ الْأَنْبَعِ السَّيِّدِ جُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَعَلَى كُلِّ
مَا حَوَاهُ مَجْلِسِكَ مِنْ أُمَّلٍ وَذُرِّيَّةٍ وَأَحْبَابٍ أُمَّا بَعْدُ
وَأَمَّا نَحْنُ فَاعْلَمْنَا أَنَّ فِي غَايَةِ الصِّحَّةِ وَالسَّلَامَةِ وَلَا لَنَا
رَقَبَةٌ إِلَّا فِي لِفَاءِ حَضْرَتِكَ الْعَلِيَّةِ وَالاجْتِمَاعِ مَعَهَا فِي سَاعَةِ
سَعِيدَةِ آمِينَ وَالسَّلَامِ

IX

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ لَا إِلَهَ غَيْرُهُ وَلَا مَعْبُودَ سِوَاهُ
إِلَى حَضْرَةِ الْمُعْظَمِ الْأَرْبَعِ السَّيِّدِ الْإِنَا جُلَانِ عَلَيْكَ أَفْضَلِ
السَّلَامِ مَعَ التَّحِيَّةِ وَالْإِكْرَامِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَجَمْتَ مِنْ
السَّبْرِ بِخَيْرٍ وَعَاقِبَةٍ وَأَمَّا الشَّيْءُ الَّذِي أُخْبِرْتُ بِهِ
وَعَلَيْكَ الْبَسْ سَلَامٌ مِنْ خَدِيمِكَ
وَمُقَبَّلِ الْأَرْضِ تَحْتَ قَدَمِكَ جُلَانِ خَلِيعَةَ فَايِدِ بَنِي جُلَانِ

X

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحَدَاةً وَبِهِ التَّوْفِيقَ
إِلَى خَلِيفَةِ فَايِدِ أَوْلَادِ بُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ مَعَ الرَّحْمَةِ وَالْبُرْكَاتِ
يَلِيهِ أَنِّي
وَالسَّلَامِ مِنَ الْمَكْتُوبِ عَنِ إِذْنِهِ السَّيِّدِ بُلَانِ أَمَا بَلَدٌ كَذَا
وَسَائِرِ وَطَنِهَا صَانَهُ اللَّهُ آمِينَ

XI

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ أَجْمَعِينَ
يَتَعَرَّفُ بِهِ الشَّيْخُ بُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ يَلِيهِ إِنَّ الْوَلِيَّةَ
وَالسَّلَامَ
مِنَ الْمَكْتُوبِ عَنِ إِذْنِهِ السَّيِّدِ الْفُطَّانِ بُلَانِ مُتَوَلِّي أُمُورِ
الْعَرَبِ أَسْعَدَهُ اللَّهُ وَأَرْشَدَهُ

XII

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
حَفِظَ اللَّهُ بِحَبْطِهِ وَعَمَّ بِجَمِيلِ سِتْرِهِ ذَاتِ الْمَكْرَمِ الْبَاضِلِ
السَّيِّدِ الْفُطَّانِ بُلَانِ صَانَهُ اللَّهُ وَرَعَاهُ وَمِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَعْطَاهُ
أَمَا بَعْدَ إِنِّي
جَعَلَ اللَّهُ هَذِهِ الشَّيْبَةَ مَبْرُوكَةً عَلَيْكَ بِالسَّهْنَاءِ

والعافية والصحة والسلامة وطول العمر وثانياً يا نعم الحبيب
 إن أردت شيئاً منا فعليك بالمكاتبه ونحن نسعى في
 تحصيله لك والسلام

XIII

الحمد لله الواحد الفهار والحي الفيتوم
 عن إذن أمه الله الزلية فلانة بنت فلان البلاني
 الفاطنة بكدا إلى سعادة المعظم الأرفع والهمام
 الأنفع سيدنا ومولانا ومن على الله وعليه اعتمادنا
 وهو السيد الوالي العام عليك السلام التام و لطايب
 الإنعام كما يليق بذلك المقام وبعد بالمرجو من كريم
 فضلك وجزيل إخوانك ان تدرج عليّ بـ
 و دمت و دامت لك السعادة والسلام

XIV

الحمد لله
 من طرف السيد الكيمصار المتصرف ببلدة كذا
 الممتزجة إلى الفايده بلان السلام عليك يليه بالواجب
 عليك بوصول امرنا هذا إليك أن تأمر أناس عرشك
 بـ
 والسلام من كتب عن إذنه الواضع طابعه أعلاه

XV

الْحَمْدُ لِلَّهِ

مِنْ سَعَادَةِ السَّيِّدِ الْوَكِيلِ الْعَامِّ الْحَاكِمِ الْكَبِيرِ عَلَيَّ
الْأُمُورِ الشَّرْعِيَّةِ بِالْجَزَائِرِ الْمُخْتَمِيَّةِ أَبْنَاءَ اللَّهِ بِعِزِّ
دَائِمٍ وَخَيْرِ نَاعِمٍ إِلَى كَابِتَةِ الْفُضَاةِ السَّلَامِ عَلَيْكُمْ وَبَعْدُ
بَلَاءٌ لَكُمْ بِوُصُولِ رِسَالَتِي هَذِهِ إِلَيْكُمْ أَنْ
هَذَا هُوَ الْمُؤَكَّدُ بِهِ وَعَلَيْهِ الْعَمَلُ

وَالسَّلَامُ

XVI

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَعُدَّةٌ دَامَ عِزُّهُ وَمَجْدُهُ

مِنْ عِبْدِ رَبِّهِ تَعَالَى الْمُتَوَكِّلِ عَلَيْهِ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ
إِلَى الْمُحَبِّبِ الْأَوْدِيِّ الْحَاكِمِ الْأَرْشَدِ السَّيِّدِ الْجَنَرَالِ
حَاكِمِ فِئْتِمِ تَلْمِيسَانَ عَلَيْكَ السَّلَامُ التَّامُّ الشَّامِلُ
الْعَامُّ كَمَا يَلِيْفُ بِفَذْرَكَ وَعُلُوُّ مَنْصَبِكَ وَبَعْدُ
بَيِّنَاتٍ وَهَذَا مَا وَجَبَ بِهِ
الإِغْلَامُ وَالنَّظَرُ لَكُمْ وَالسَّلَامُ

FORMULAIRE ADMINISTRATIF

I

الحمد لله

من طرف السيد الحاكم ببلدة كذا وقفه الله امين الى الفايده
سى المداني بن الحاج السلام عليك وبعد لاني لك بوصول
امرنا هذا اليك ان تجمع الناس الذين لهم فدرية في خدمة
الطرف والبحاير وتبعثهم لي عزماً عاجلاً للحامسة
اليهم والسلام اليه كتبت بتاريخ كذا من شهر كذا عام ١٨٦٣

II

الحمد لله من طرف السيد الحاكم بدائرة كذا امته
الله بيمته امين الى الشيخ سى احمد بن السمانسي
السلام عليك اما بعد فد بلغني شكايته في شان
البحر المنهوب فقرأ على اربابه فتاملتها وبحثت فيها بتعسس

لي الحف للشاكين ومن شأن ذلك يجب ان البفريرة الى اربابه
 وهذا امرنا اليك وعليه العمل والسلام من المكتوب عن اذنه اعلاه
 بتاريخ ٤ محرم سنة ١٨٩٢

III

الحمد لله من طرف السيد الحاكم ببلدة كذا صانه الله ورعاه الي
 سيه علي بن عمر فايد اولاد زكري السلام عليك يليه انه بلغنا كتابك
 وممرنا فولد غاية السرور حيث ذكرت لنا وان ناس حكمي عافية
 تامة طايعين في دفع الغرامة وجادين في مآرب العلاحه
 جلته الحمد ومزيد الشكر على ذلك والسلام ممن كتبت عن اذنه
 بتاريخ ٤ جوان سنة ١٨٩٠

IV

الحمد لله من طرف سعادة السيد الفبطان حاكم بيز وعرب
 صانه الله ورعاه امين الي القايد سيه عبد الله بن عزوز السلام

عليك يليه لابدّ لك بوصول امرنا اليك ان تشتفب العرس التي
 كما تبنتني في ثنائها وتسجن المتهم بسرقتها الى ان يتم البحث
 الواقع في امرة ويظهر الحق ان كان سارفا املا والسلام من
 المكتوب بامرة اعلاء بتاريخ مارس ١٨٨٦ م

V

الحمد لله من طرف السيد اليوطنة خليفة حاكم بيرو عرب
 الى المرابط سي المبروك بن فتح الله السلام عليك وبعد انه
 ورد الينا مكتوبك في شان الطريف التي اردت ان تاخذ عليها
 لتاتي الى هنا علم اننا سرّحناك في القدوم كيف شئت بيان
 لم يسهل لك السفر على البحر باقدم على البروكا باس في ذلك
 والسلام وكتب بتاريخ ٣ من شهر جانيه باح سنة ١٨٩١ م

VI

الحمد لله من طرف السيد الكيصار حاكم بلدة كذا وقفه
 الله امين الى الشيخ فدور السلام عليك اما بعد فخبرك

به ان تنهي ارباب المواشي او رعاتها عن السرح بها في القليل
الذي هو للبايدك ولا يفز بوا الغابة ابداً وان خالجهوا
هذا الامر بلا يلوموا الا انفسهم والسلام كتبت بتاريخ ٦ من
شهر ابريل ١٨٨١ م

VII

الحمد لله من طرف السيد بلان خليفه المتصرف ببلدة
كذا الى رئيس دوار نايت ميمون السلام عليك وبعد بموصول
امرنا هذا اليك يجب عليك ان تستفسر امين الدائرة
وعتاس الحص ومن معهما من الشهود ان كان لهم علم في
امر سرفة الحماره ومحشها من بحيرة رتها وهو دايرتنا المسمي
عمروش وتبحث على ذلك غاية البحث وتجبرني بحفيظة
الامر سرفا تبوت الدابة وولدها ويضيع حق صاحبها
وايتاك والتبريط والسلام

VIII

الحمد لله التي كابقة كبراء جرسان البوشنطة ومشايج دشور
 وادي ريغ من بسكرة حتى الى تقرت السلام عليكم وبعده
 بالواجب عليكم ان تعطوا زايلة الى حامل كتابنا هذا القادم
 عليكم وهو المكرم شيخ المسيد وترسلوا معه دايمًا جارسا
 أو تراسا ليدلّه في الطريق ويرجع من عنده الزايلة
 التي هو ركبها وتتهلّوا فيه كثيرا وعلى هذا يكون العمل
 والسلام من سعادة السيد الكماندة الحاكم الكبير بوطن
 الصحراء الواضع طابعه اعلاه امّنه الله امين
 في ٢٤ نيامبر سنة ١٨٨٣

IX

الحمد لله من طرف سعادة السيد الفبطان متوّلي
 أمور العرب بكذا امّنه الله الى فايد اولاد سلطان الغرابة
 السلام عليك يليه إنه اتاني كتابك في شأن الرجل المتهم
 بسرفة المهرّة ذكرت لي فيه انّ هذا الرجل ليس يسارف
 وإنّ المهرّة ملك له اراد بيعها فقط جعلني ذلك تراني

خَرَجْتَهُ مِنَ الْحَبْسِ وَسَرَّحْتَهُ بِبَيْعِهَا أَوْ يَذْهَبُ بِهَا
 ابْنُ ظَهْرَلَهْ وَأَنْتَ ضَامِنٌ بِمَا سَيَفْعُ بَعْدَ ذَلِكَ وَالسَّلَامُ
 بِتَارِيخِ ١٠ مِنْ جُولَيْتِ سَنَةِ ١٨٨٦

X

الْحَمْدُ لِلَّهِ مِنْ طَرَفِ السَّيِّدِ الْكَمِيصَارِ حَاكِمِ بَلَدَةِ
 كَذَا أَمَّنَهُ اللَّهُ إِلَى فَايِدِ بَنِي سَلِيمَانَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَبَعْدَ كَيْفِ
 بِكَ تَعَدَّيْتِ أَمْرَنَا فِي آتِنَا اعْطَيْنَاكَ تَسْرِيحَ عَشْرِينَ يَوْمًا
 وَأَنْتَ تَجَاوَزْتَ الشَّهْرَ بِأَعْلَمَ أَنَّ هَذَا الْجَعْلَ لَيْسَ مِنْ شَأْنِكَ
 وَأَنْتَ يَسْتَوْجِبُ الْمَلَامَ حَيْثُ لَمْ تَخْبِرْنَا بِسَبَبِ غَيْبَتِنَا
 الزَّائِدَةَ عَلَى الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ وَالآنَ بَلَاءٌ أَنْ تَرْجِعَ حِينًا
 وَإِلَّا بِأَجِبْ عَلَيَّ أَنْ نَجْعَلَ عَلَيْكَ خَطِيئَةً وَإِنْ تَمَادَيْتِ
 فِي عَدَمِ الرَّجُوعِ بِلَعَلِّهِ يَفْعُ مَا يَفْعُ مِنَ التَّعْطِيلِ
 أَوْ الْعَزْلِ وَالسَّلَامُ بِتَارِيخِ ٩ مِنْ شَهْرِ مَآيُو

سَنَةِ ١٨٨٧

XI

الحمد لله من طرف السيد الفبطان بلان مُتَوَلِّي
 أمور العرب بِدَايِرَة كذا وَقَفَهُ اللهُ ورعاهُ إلى فايد
 العرب الشراقة السلام عليك وبعد إعلامك به انه طرف
 بسهمي ان بعض أناس دوارك يشترون الزرع من البايلك
 بالرّخاء و يبيعونه بالغلاء إلى اخوانهم الَّذِينَ لِحْفَهُمْ
 ضَرَرٌ و مَجَاعَةٌ بسبب اليبس الواقع في هذه السّنة
 المُجْدِبَة بلا بُدّ لك حين وُصُولِ كِتَابِنَا هذا اليك ان
 تأمرهم بأن يكبّوا عن هاتهِ السيرة الرديّة و يرمفوا
 بالفقرَاء و المساكين و لا يكون في المُسْتَفْبِلِ بيع فمَح
 او شعير، الا على حَسَبِ السّعر المجهود و اِيّاكَ ثَمَّ
 اِيّاكَ ان تغفل عن هذا الامر و السّلام

XII

الحمد لله و حدة من سعادة السيد الفبطان حاكم
 بيروا عرب اسعده الله و ارشده الى الشيخ بلان مفدّم
 اخوان سيّد عبد الرحمن السلام عليك اما بعد انه

اتانا جوابك بفراناه وبهمنامضمنه اما فوك على
 الاثيان لزيارتنا فاني اخبرت بذلك سعادة السيد
 الكماندة ورضي به وجرح غاية العرج لانه لا زال
 راغباً في ملاقاتك ولا يصدر من هذا الاجتماع الا الصلح
 لك ولكافة اهلك ومن تعلف بك وها هو يصلك داخل
 كتابنا هذا التسريح الذي طلبته منائلا يتعرض لك
 احد خدام دايرتنا والسلام بتاريخ الامارس
 سنة ١٨٩٣

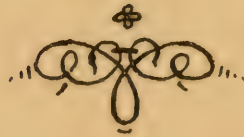
XIII

الحمد لله الى سي ابراهيم شيخ دشرة طولقة السلام
 عليك يليه ان كثيرا من الصبيان الذين يتعلمون اللغة
 الفرنساوية وهم بلان وبلان وعلان الخ لم ياتوا الى السيد
 في هذه الايام الماضية وليس لي خبر بسبب غيبتهم
 عن التعليم بلا بد لك ان ترسلهم الى القراءة في افرس مدة
 وان لم يمتثلوا بقراني راجعا امرهم الى الحكام والسلام

XIV

الحمد لله
 الى جماعة المسلمين بعمالة الجزائر
 السلام عليكم وبعد ان كثيرًا من اخوانكم لحفهم ضرر
 وجماعة بسبب اليبس الذي اصابهم في هذا العام
 من فلة المطر حتى صاروا في اشد ما يكون من البؤس
 بل ذلك فصدنا اعانتهم لنستخلصهم بفدر جهودنا من
 هذه المصيبة بالمرجو منكم ان تساعدونا بما تيسر
 لكم من الصدقات والسلام من اصحاب الاوراف
 الخيرية الجزائرية بتاريخ ١٤ من شهر مارس
 سنة ١٨٩٣

فكذا عنوان البروات

تبلغ بيد السيد بلان

ببلد فسطينة

إن شاء الله

امين

17

17

LETTRES DIVERSES

الحمد لله وعونه ولا يذوق الا هو سبحانه

الى عادة الاعمال الافضل محمد السيد الدبير بكتور
شيخ المسيد السلاج عليك والاب درجة الله
وبركاته اضعافه وبعثه يا محمد مع
حامل الجواب الشجر الذي جا بوله من توزير على
دمتك يكون مباركا عليك ويثمر وتاكل من
نقده بحول الله وقوته وان نفسيتم عليك
كثير كثير وجيه كفايه والسلاج

الحمد لله وحده،

الى شيخ المدرسة العبرانصويّة بتفرت
 السيّد لافلين السلاوع عليك وبعهد وصلني
 جوابك كثير الله خيرك فلتالي بيع
 لي الثمر املح ابيع ان شاء الله كيف نبيع
 زكيت لك واحد الابريّة راء الحال موافق
 له بارك وله السخون بي تفرت والمعزات
 اتلعك راهم الخبير والجنان الخبير
 والسلاوع من حبيك شيخ تفرت

14 سبتمبر 1883

المجلد الثاني، الجزء الأول، جلد ١٨٨٢، سنة

الى العاقل مجتهدنا شيخنا العلامة، سنة منافع تفريغ العبر انويته
 السيد لا فليز السلا، عليك، ورحمة الله وبركاته، وبعد ان كان
 جوابك في ١٨ ربيع جولييت، وبعثت ما بينه ونولك على المصنف،
 ضاعك، الحمد لله، برأهم في غير الخبر كعلم المصنف الكبير،
 راجع اوله في جوابنا عن ذكر، واذن الجناح جراه في هذا
 التساؤل في غير، والنم منفعه مليح جراه عاد، بينه اليه سره
 والسلا من صو محبك محمد بن المشاهد شيخ تفرغ

١/١ جلد ١٨٨٢، سنة

الحمد لله وحده
والأرب سؤاله

الى محبت سعادة السيد الدبر كنور شيخ
المسير السلاج عليك، اللابا ورحمة الله
و بركاته و خيراته و احسانه
و بعهدها كتاب عرجى و الله
جيبه و جدته في صندوق صنعا
سا قلمي و لم نعرف و التذويه
نكلب من فضلك تخبره علامه
يتكلم و لك البعض و المنزبه
و السلاج

٢٢٢٢٢٢٢٢

١٨٨٦

الحمد لله ١٩ يوليت سنه ١٨٧٩

السي المعظم المرحوم سعادته السير ابو طاهر شهاب الدين تاج الدين
ابو القاسم السمرقندي قدس سره عليك التمام الشكر والثناء وبه
السير ورحمة علينا ثلاثة اوراق من جانب السيد دكتور
بيير الخاتبة في الموضوع المعظم بفلم الرصاص حسب العادة
مع سيره باليد وضعت في ذلك الحلو ورجعتهم
لسيد دكتور السمرقندي
شهاب الدين ابنك

سید محمد بن بوزعاس فابن واحد بوجو حله
افته الشکر
امین

كرم عينا المسعود بالذرا احسن الرسل على يدك وبعده
 وان اخلاوا الفراء وحينئذ نركبه في شقوق النذر ودر
 المتوجه ونجابه الرعنا به اعلم ان لم يركب
 لكثرة الفاشرو عهد المطارح ومع ذلك بدن البحر
 وهو الشد التقوياد لم تملك الا وقت قليلا بالمرسى
 وان نشاء الله يا تيگ في السبع القابل بـ
 تنهينا جانبه والسلاخ

الحمد لله
سبحانه جل وعز

المر السمع والالاجيل الميجل المر عيه
يرع اية الله عز وجل النبي
بالفاسم بسديع السماع عليك
ورحمته الله وبركاته ونحياته ورضوانه
واعسلانه ما دام العلك وكرامته
و بعد تسبحة أنك او عيتن سابقا
على جلد بينا متاوع اضبويه هان
وجدتهم كد تخبرني نبعثك في البو
سكته والامع ما هو فادع الى الجزاير
من بنه امنابا و عيه كبايه

عرا ٢٥ في سبتمبر ١٨٩١

الحمد لله
والصلاة والسلام

اللاجل محبتنا مسير برافعة فنثار بانظر شيخ السيد
السلاط علىكم ورحمة الله وبركاته يليه نعم المحب
فادع الرحمة فخرتكم السعيدة دايرة المسمى حم
الطيب بيته كارهة مكتوبة بالفلم العبر انصا
المرغوب منك وسرتم بفضلك تترجمها لثا
بالفلم العربي بفضلك وبارك الله لثا بيك جازاء
عنا خير او الله
الله ومحبك السيد
احمد بن علي

خليفة فريد صانه الله ايمه

الحجرات

الذي عليه عليهما السلام كما يلي بلغة بعلي مفتاحها بعد
 فان المسئلة المعهودة بيننا فدنا منكم عندها كثيرا
 من الرجال الكبار العرفاء. باجابوا بان الله انفسهم بينهم
 اذصا جابا يرفان بالتعصيب جفوه وانفوه لا يسه المنزلة له على
 الاخر ولا كلام له في الصدق لان جنة الايمان تعني عندهم كما
 جرى بذكر عربهم والخاص ان الله انفسهم بينكم
 اذصا بانها تفتح وعليها السلام

كلام
 جامع ما در
 ١٧٩٩ هـ / ١٨٩٩ م

في المعجم المحقق السيد الجليل الحكيم
 عملة الحرف بعد ذلك في كل حرف
 وعكس ذلك بعد اتيته كالحال في الله تعالى
 سعادات في التبع على سائر الفروع ومنها
 كدولة ما اتيه في كل حرف وفيه اوله واوله صفاء
 ولا طرافة في كل حرف وفيه اوله واوله صفاء
 العلوية بعد ذلك في كل حرف وفيه اوله واوله صفاء
 المراد بذلك في كل حرف وفيه اوله واوله صفاء

١٨٨٧

الخروج

اتمت عرانيته بالعافية ذوات الباطن المحترمين
 ابنتنا السيرة عيسى بن اسماعيل السلام عليك
 ورحمة الله وبركاته اما بعد بلغنا ستر الك
 براسة لحة جوابك الموجه المرائي كيه ع للاف
 وعلم من اوصيت بحب لحة والوقوف معه بله
 نفص رواه جانب الاحباب بقدر كافتنا
 وكما عنة اولادنا يسلمون عليك ودمت بخير وعافية
 والسلام المكتوب اذنه امنه الله امين

١٨٧٣

عروسة في ماي

وبه نستعين

الحمد لله وحده

فتنا العالم العلامة الفروة البهامة شحني و اساذ
 وعمه و ملاذ، و ابر الميادرة كامر السعادة
 الشيخ الصيد عبد الباقي حليكم من اتم السلاخ
 بدايتي و انفتاح و على جميع من غنته حفر تكم السعيد
 اما فل سبيح بان و جنت لسبادتك نصيب
 صبر ارجوا من الله ثم منك فيولت و فيه كفاية و به
 خذ يمدك و تلميزك احمد بن قزنده العادل الحن
 حكمة المدينة و دمتا و دامت ايامك بالبحر
 و السرور و السلاخ

٢٦ في مارس ١٣١٠

الحمد لله وحده

حضرة الباقى الابرار مجتهد الفقيه السيد

انقلبي محيي المدح روضة البرنس اوبية و

العربية بنقشت السماع عليكم السلام

الشاغل العام والرحمة والبركة و (٢٦) نفاع

يليه فدر لغتني حفته التمر به غايه

المراد وهي من عصر التمر كثر له غير كم

و جزاكم عن ارا عصر الخبز و دمتي

به خير و انعام و عليكم السلام التمام

محبكم على الالواح محمد بن سبيح نجيب

الموجهة بلبير و اعرب انجزايس

بتاريخ ٢١ فبراير ١٨٨٧

والله اعلم

الحمد لله

التي مضت اخيرا السير فاتح السلام
عليكم ورحمة الله تعالى وبركاته انا بعد
كنت بالولاء ان اشرفت بوجوده ليلة
ميلاده باله يفيك حتى ترى اولاد اولاده
بجاء النبي وواله فنوعوا الله ان يرزقنا
بولرمذلق ان شاء الله وتبلغ سلامنا
جميع اهلنا وجملة اهلنا والسلام
كتب بالليل ٥٥ غشت ١٨٨٨

عز الفقير له محمد محمود

الحمد لله
سبحانه جل وعلا

الى السير العبير كنز شيخ المدرسة
المصرية لتعليم الاولاد المذكور بنقرا وكاتب
ما معه فصور ما به عبد الرحمن السكاح عليه
مع رحمة الله والبركة وبعد ما ان ارسلت
لكم الكتب الازاء عدد تمنع لتعلمه ما فضرره
واعلموه مع الحامل حتى تصرف الذي يليق
به ملازمة الصلحة ليكون له عون في التعلّم
وان كان به علم في كتاب اخر وهو ليس
عنه يوصله التعلّم المطلوب من فضلكم
تعلّموا عنه حتى ترسل عنه الى فضيلتنا
ياتون به وهذا ان رسلت لكم بطرافة
مكتوبة بالبر انصوية كل ان ارسلها الولا
العلم سابقا فنقلت نسخة منها كما تراه
والسكاح من في العجايب . امين الله . امين

أحمد لله وحده

صلوات الله على نبي ورسوله محمد

مسعادة المصنف المحترم السيد أبو القاسم برسي
 مدرس اللغة العربية بالمدرسة العالية للعلوم الأدبية
 بالمخيمتين السليمة عليك ورحمة الله وبركاته وبعد
 نعم السيد أنت جازت الامتحان في سنة ١٨٨٤م بمدرستك
 جزاك الله عناءها واليوم تصيبك ارحمة ان تجوز
 فذوق ان شاء الله نكيبا من سيادتك تشكر في عونك الله
 يكون في عونك ولم يكن في مجازي لاجد لسوء الله وانك
 وعية كبرية من خديك محمد بن عيسى رضي الله عنه
 فترجمة العلامة ايرانية لسعادة حور بن عيسى
 سنة ١٨٩٠م مسيحية

المحرقة ١٥ مايو ١٨٧٦ لندن

المسكين لا ربح سعادة السير اليو كنت
 المستوفى امور العرب > اح عرسه ١٠٠
 المسكين انما عليا والرحمة وبعيد سيرت
 وازلا ذكرت لنا في جوارك الاربعة المورخ بجلي
 ماي المصعب ٢٠٠٦ لان فكر الورقة العارضة علينا
 بين زيتها ورسولنا فوجدنا اعلم بيوت جاب نزلنا
 الورقة ورددت علينا وتكثرت بيوت زيتها وهذا
 الجواب فوجدنا من السير وذا على ذلك
 والمسكين

۱۸۷۶

تذکره نوبخت

الحمد لله

المفخر الى ربه تسعاده كما السيرة الفيلسوف سعاد
يسرى عن باب السيرة والبركة والبركة عليكم

وبعد يسرى بلغة الربيع جوابك واوفته لني سدا لك
عمار السبكي من بنه بقال اعلم

يسرى تزيانا كما بلغة جوابك رسالت اليه الا ابرك
بلما بلغ الي افلا به اخبري وكم بلان ذلك الرجل كان
ارتمى من تلقا نفسه الى العلمه حتى سلكا رنوا
فما هي وليس لنا علم به تزيانا في فنيك به ليبره علمك

والسلام

الجزيرة وقرية
١٢ / ١٨٨٨
١٢ / جوان سنة

استعد الله اعوانهم المحترمين والي شئ
الجزائر والنعم في العلوم السنية والبنون
الهي ضية السير ابلغ اسم البراشديرة اسرر
لكورد بيد الجزاير السنك عليك
وعلى كل من تثقلته حضرتك الربيعه سا
الاعوان والاولاد ان كنتم بخير فالجزيرة وبعد بان
لمار صلت الي الجزاير لفضا. بعض المار ب
رغبت ان ازورك ولم اعرف هملك الذي تكون فيه
فكبتة اليك هذا الجواب عسى ان تجربنا بالمحل الذي
تحصل ملاقاتك واي محن او ساعه يكون
خالك وانتا ذنالي به الدخول اليك - زابرا العلاء

صهثر الزروفا الكوف

السور حكمة

الصلح بالقرفور وناليد قاضي

فطير القرشود

الحمد لله وحده

الى محبتنا في الله ورسوله وبقائه اجله السير في ريب
 بن الحاد السلا وعليناك ووجه اعلم ان بطاقتك
 بلغتني حبة من السماء وبعثناك ما ذكرته
 لنا في انك بلغت سلامك الى جميع الامم والافواه
 فيهم عوا بذا الكوا وفتح بخبري وعلني غير ولا يرضع
 شيء من حمة النبعة وكل ما يحجزونه يحتاجونه
 تنب عليهم به ونفيناك فيه واما ابنتك الكبرى التي
 يفرجك الامر سنة فانه راها مرتين في الجمعة
 وخرجها انا بنفسه في يوم الالمد فكن ما نيامنه
 وانظر حواييك وكاير غل ما لك شيء من جانب
 الامم بخبرنا في مع مشورتي فيك وكمالت غيلتك

والسلام وبقائه
 ١١٩٢
 ١٥ امارس

و کایه روم المملکه

المملکه رومیه

اللی عیالته اندیسر البید کور و رضیبر ال
دور السلام التمام والکلی او والذفل علیهم و حسن
الذکر تعاویذ کراته و بعضی ان الحسی بر اراج بر الحسی
من سکون اشبار شبار کتوب العنبرف که علی امور احصا
دیر ثبت علیه و پیرو رسم الحکم جا و ناله الموم بهر
الموم بر جمع ما علیه فلم یکتشد وان المملکه
احصا از ازل او من یکتف بر جمع ما علیه و غیر اما من
به اعلمنا که و اتشیر الی و علیه الی س
و کراته بر کور بر ارج بر و بعضی المملکه

۸
تو انیسر
۱۲۶

الحلقة
 سنة ١٨٧٩
 في جوان

السفر الى احوال البارد من المحتوم والاكمل
 سعادة السير اليه كنه المستول امور اللهب
 داع ع سزء واغزله اميب المسطوع
 التام المشامل المسوع وبسر ايم السير بلقندا
 جوايك الداريم الحداز بيكنه ما تشهر التاني
 وذكرت به او الذابوا غلنا ناسه محمد بنون فالتن
 برسرا ليك زرييسه نعي المشرف بس الغب نصيب
 التة كغزء اعلم ايم الصبر ملان انفا پر عايت
 بفسنطينه وانلا نعلم بزركا حيث انن فليم جوكا
 اولاد كلب و فرغت التي وكسا وادابو صلاح
 ومكنت عيه ايا ما فليكة وعيبا يرجع الفساليه
 من عيتمه صفتح الامر الزء اذا فتم به او كلان
 في علمه نتيه صنة وهذا الواقر مشرف به سيبه ذك
 ونلا كلاته مع والصلاح

والله
مصدق

المعنى الرابع السيد (الملك طاهر) ذراع
الميزان السلاع عليه التاج كما يليق بالفضل
وبعد اخبرك سيدي ان رجلا اسمه الكلي فتزوجته
البارح ليلة وهرب من حينئذ ولما اخبرته بذلك القادر
فتدبيرك كيت من ساعته وتوجهت الي محراب الجيمة
فوجدت على المرأة وهي تعالج تسكرات الموت
فاجتأوتني التي ان علمت روحها وارسلت بحفا
الناسك انرا الجماع بر جمعوا كما يفعله على خير واما
المرأة تراها بلا فيه على حالها ما غير دبر الوان
ياقها السيد المحيب وان ارسلت ربه مثل
هذان السيد الجوج داب كما هو الواجب ودمع
نجير والسلاع مرار في با اذ بر بزير انا اغيل
امولس

الحركة وحده

وما يدور في العدم

الفلح في ربيع الصيد المخرج في بعض النسخ
 السلا على وعلى كتابة على تك الرقيقة
 ان بعد فبه بلعني جواب من الصيد الشبان
 الحام بفسح الثور تاريخه ١٤ شهر الثاني
 ٤٠٣ في ربيع بلان تاريخه ٥ من
 الشبان وابنة الطيب : وبلغ اسم من فا لسا
 وحو السعيد بن زينة كلهم من ابرفة قو
 عرش في عراش لبيح في عنده
 في البيوع الرابع والعشرون من الشهر المذكور
 بلها الحو تنهم لوبي و اسرتهم
 بالقدوع البكر بما متع في السعيد بن زينة
 من القدوع البكر ولم ينصت اليها اصلا
 وغلظ واصف هما في اجري تك بهم وان في
 كره والسلا من حو السعيد ابن خليف
 انفايم نفاع اذ جواب في عراش صان الله
 ٢٢ في جيت ١٨٤٤

المجلد و عدد

٤ يوليو سنة ١٨٧٩

نسألك الميرزا السيد الربيع طهنة شاف بيروا عه
 والسلاح عليك و...
 السيد سعيد بن بيان من عزلة الزرامنة وعجبتك السور
 المسمى عمار دازعيو ك ما جريفة يزعم الا و...
 غنمك سارح بغنمه واختلفت الغنم مع غنم الولد المسمى
 عمار و لما اختلفوا الدعا تاذ هباله كبشر مع غنم عمار دازعيو
 جعلت له التهمة فيه بسبب اختلاف غنمه معه و لما
 اتار به الكبش سئل عليه انكره عمار و ابيبه سرفته
 الكبش و لم تكن بينه للمدعي على ذلك هاني عرفته بالواو
 و رسلته اليك الراعي المختص و رب الكبش ش...
 فضيترها و انظر اليك و السلام

من نسخ
 على الفتح جليل قايده ووجهة وتواحيبها الى المنزوم
 الاربعة القبيد الكندي، حاكم ديرة مخنية
 عليك الشمامسة التام الشامل الاعمال كما يابى
 به ذلك المرقع اتم ان خراجه بل حامله المسمو
 احمى عسبه كتب اليها اتم له بانته سرفت
 له ثاقه منة بمشربى يوما وكان وقف عليها
 منة خمسة عشر يوما بمغنيه بمشربى
 يقال له القندوز من ابا النعم القندوز اعلمية
 بوقف محمد لدى فافه مخنية فكله ما اثبات النافه
 له وعليه ايها الحب انه افاه عندنا البيته انها له ومملكه
 حسبه سننقف عليه بانته بنجيد ببارك الله فبدا ان
 نقا بلهت لدى الشرع هناك ومملكه بيته عليه الاعمال
 الحامل بيته معربا بيته بعزول وجوى والاسلام

بر اعدت بشيخ مندل وامنند فذلا در صبير و در علامه
 پيبي الفاسم عليك اتم السلاخ وان في كفا الفقيه والشيخ ان
 قهرا و تعلم جميع اولاده في مما لا يحصى ولا يوجد اما
 به فهم در صبير ارضي من ارضه عبي
 الجفال المورخ في و اجواء شهر
 از در دستار در حجة پيبي تعليم العلوم من يدركها
 على ما ارشاد عليه و هو حجت بذكر الابرار
 عند يد اراغ الله في اللهني والنفسي
 بجزء لسبير الاوليني و هو في و ارجل
 كذا ريب في تعليمي كتيب

١٨٨٠
 من صيل در طيب

الحركة وحده

٢٢ يماي ١٨٧٦

السلي المعتمد
 ثواب سيرتنا السلي
 والبيته وبقرونه على برحمته من جليل اولاد
 داود بن نجاد له من حبه بفقار الكمل حبه سببح داود
 حنه وصره كونه نلفاها لمراد ايله من زمره كويد
 يتكرف في كل كسلا من جرهاه حسب تعرف الاعراض
 ان الاني اذ عمنا عليه في حبه من جمل من جليله واذا اراد
 ينفذها ما يبعثه من اعين حبه من جمل من المنزله
 بسلا حبه عن سبب الهم من المنزله من زعم ان الاني
 الهم حبه وهو الذي يتكرف فيها وهو الذي عرف
 بسبب ذلك نزلنا ووجه تنظيمه الذي فونكر اولاد
 والسلي

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

سعادة المعظم سيّد نايجير بالجمالة الجليل
 على عز الركن نور السلام عليك ورحمة الله تعالى
 وبركاته وبعبارة كتبت كتبت لك جواباً قبل ههنا
 وقد نسيت اسمي لم تذكره، راجع وهو ما قبلتكم مني
 بلاصة الفيلادنة بالعرش الشريف، انا ساكنة في بلد
 احسان وبلادكم السعيدة فبني ابي ولا
 بصلوات الله وصلواتي ونجيبه على اولادي ويكفهم
 ذلك الا انكم راجع اولادي ولا يليق ههنا الا كقول
 الا بتلك البلاد كما انها بلاد الملا والبروك
 وانا من ذلك العرش الشريف واعلم واعلم في تعليم اولادي
 دهم فراءة دولتم السعيدة فبني انكم لم تكتبوا
 من بنيتهم على ذلك والحاصل سيدي اخبرنا في مجلس
 عما يكون عليه العمل فيكونه طار صبري واصدق
 ضري لا اله الا الله وانا ارتجى في رد الجواب والله
 اعلم بالصواب الم

وكلايه ووعشوا

الحمد لله

التي سعادة الميرزا المحترم السيد الوكيل السعدي
 عليه السلام التنازل وكثرة الأفعال، والامر الذي تعلم
 به غير ان شاء الله هو انه ثبت لدينا بالبيعة وان
 الولية بالحقمة بنت بوجعه توفيق عريبتها عزيزة
 والزهرة بنتي امة الفوليه عرفا بهي بير الخادم
 وعصبتها شفيقتها زهيرة بمضانة البنشير بالشرع
 العزيز خالتهما ولا يمنعها من ذلك مانع ومعاراد
 انبكا كما منها من غير موجب شرعي فلا يلتفت
 اليه بالمواد منذ ان تنكح في فضيتها، فتمنع من اراد ان يكاد
 المحضنة منها وتخلصها من يده، والله تعالى بما يزيد غير
 الا ان من بعد حكم المشرع العزيز بمزاء الله بالحقس
 الجزاء، وعليه السلام التنازل بالابتداء والاحتجاج من
 العالم العلامة فاضح الملاكية بالجزاير المحمية وبقية الله

عاصبي

۱۸۷۹
۲۳ چناری

الجزیه

اجمع الخ ربع سعا (السید السیو حنہ شاف چروک عہما الصلا
 والرحمة والبرکة علیک و... من علم السید بلقنہ جو ایک
 الربیع المورخ بیست و دو سہدالتی و اسد تہ لغزیکہ بفقینہ
 شکایتہ ابراہیم چنداں برحقوہ ب سگان اما اعلم
 سیران ہذا الجنان کان مغروس علی ما وحدثت سیتہ
 و بہ ہانہ السنہ مما فذلک اما اراد یاخذ اما مر عنہ
 عزلة اولادہ اخرج اللہ ہولیس من عادتہ بیسفی بہ
 ممنوع اناس العزلة فایلیہ لہ ان جنانک مغروس علی
 غیر ما وناو جیت فایم نعوک من ملوفا اید ابعاتہ سورہ
 عدتک سیرتہ والنظرک و...

الحمل له و غيره

العا سعاده الامير الميرزا محمد اسير البحر وحيي حاكم
 عمارة الخبز البحر اسلم عليه و رمة الله تعلم في نعم سيره
 بلانما العريبي حمزة قمان و اراد ان اسير ثم ما اخرج
 بعثر بجز او نايلا اشتكى العا فرامد الكريم جاءنا
 به منبوع امك الخجون في يمينه ما اشتى ٧٩

و قد الافند في علفنا راجحة حنت في العشر و اول
 الكعب سيبوي حنت انا و حنت في علفي حنتي صرمت
 منبوع علمي و حنتي و اوله سيري اسند سر علمي شكرا
 بجز في انسا و رمة علمي الحى و الهوا باب من غير شكر ولا
 وهم و بعد اوله علمي في الخجون ك الامى علمي الطريفا
 اذ منبوع علمي يرون لك عد لا و قبله
 و ذلك املا منلا اليك و اسلم مع طابا الحروفا

انك في اعلا ما و ذا اليت
 ١ الكون في ١٧٩ اشتى

من مبلد المسيع

الحمد لله وحده سنة ١٨٧٩
في جمادى الأولى سنة ١٢٩٩

سعادة الميكل السيد البوحنه كسار بيرا
عزب السلام عليك وبعز
بهاذا بخترك وان الحافل انيكي اسعيه
مع لباد، رعدت الفرامنه وصحبت الولد
المسمى عمار بن از عيو، من ريفه بيز عم الاول
بدعوا ان ابنه عمار بن سارح بضم
وانتقلت الفقم مع عثم الولد المسمى
عمار واما ابنه فوالد الدرعات ذهابه كبتش
مع عثم عمار بن از عيو، جعلت له التهنه
ببب بيب انتلاد عثمه وعه ولما
انار ب الكبتش بيله عليه انكره عمار
والبي ب حرقه الكبتش ولم نكر بينه للملعي
عذ ذلك صلا في عرفتك بلا لافع ورسلك
البي الرايي المشهور ورب الكبتش شفق
فقيتهم والنسخ الخ انبيك
والسلام

الحمد لله
مروحة

وعبزه به سبحانه وتعالى العفوية الارض الواسعة البقية
 خليفة فلان وجزت ونواحيها ايدى الله
 عنه امير الحكيم الامير شمس المولى الامير السيد
 الامير ارخانم در ابيد مغنية عليه السلام التلح
 السلام على مع الرحمة والبركة وبسبب ان
 ورد علينا كتابكم مورخا يوم ثلاث رجب
 وطار في سائر ايامنا من تارة من تارة تذكروا ان رجلا
 من ابناء النسا يتعجل ببلادكم وطردتموه للمجد ان
 ببلاد بلادكم وذكرت انك فبقتة وارسلته
 ربيد ببلاد من عفا ان ترسله مع احترام
 اعيانكم لتزجره ونجعله في السج والارواح يلات
 اليها ولا وافيها ابد اعلان لان لازال عندكم
 فابعدته اليها في اخر بامته لتفججه ولا بد
 برؤيه عليك والسلام

ما عبر به سبحانه وتعالى الرغيبية التزوية
 الا على السبب البصير برعم عامل وجوه
 ونواحيها اذ المعب الالود الهدوى الارشة
 اسير الكمان اذ عائم ايرة مخنفة عليه
 اتق النسل مع الرحمة والبركة على الالوان
 كما يليق بقدرك وعلو منصبك وبعد بان
 علمه من على احمد الوجد المدع منزلة
 ورد علينا شاكيا ارنه على ابر الالود الساربه
 من ايل التكم انشاء عش دور سترتبه عليه من
 منار من فم كان اشرا منه منزلة المذكورة
 وفدح له ثمنه المذكور ولم يربح له الفصح بالمعاد
 منك ارجلها وتكلم به فضيتهما على وجه
 الحما والافلاى كما هو الخدرك ببارك
 الله فيك وغر على المحبة وعهد من
 الديلتيين واصلاح الالياتين
 واصلاح

١٩ في جهاد التلغ

سنة ١٢٨٥

الحمد لله

الى محبتاي راجح من عرقك السلام عليك
 ورحمة الله وبركاته وحياته ورضوانه
 وبعده كيف انت وكيف هي اسواقك المرحية
 اجراها الله علي وفي مرادك وان تفضلت
 وتكرمت بالسلام عنا فلتعلم اننا في غاية
 الصحة والسلامة ولا في ضل سوي التفرغ
 به وجهك العزيز والاجتماع معه هو البر الأوفى
 وثانيا فخيرك به اني ارتقيت الى الدرجة
 الثانية من مرتبتي وسرتي ذلك غاية السوء
 بلغة الحمد ومزيد الشكر وحين فقد الوعدانية
 في هذه الأيام بل اول زيارته اليك لانه محب
 ان قلب من ذمك زمانية هذا واسلام
 مني الى كلوبة الاصل والاعجاب من صديقك
 الصبير الترحم العسكري ببيع الفاكه كلان العلم

امين امين امين

سنة ١٨٧٩ هـ
البحر والبر

الى المعظم الاربع سعاده السير اليوحنه مشاف بيرو عسب
السلام عليك التام وبعد ايتهم السير ان يبي السعيرين البعاني
من بريغا يبي الكاري يزعم ان لم تستد يد ر واحدة عسرة
بالفر مدح ولا ر بقة بالديسرت انتر كمة مع انخويس يبي بلقار مع
والله بن و ابر عثم يبي انريغيه بر مع محم و كران يبي السعيرين
المنز كورد سلكنا مع انخيه يبي بلقار مع و كمة سلف سمد و خرج
مع عنده بلكا مع انخوافه لي عيننا له اذ اراه تلك الديرار
ليس كز جيهنا يا متعلقا ما ذ لك شم اعلم انخرت يبي بلقار مع
والله بن و يبي الريفي بس التبع و سميت منلعج لا انخيم يبي
السير جفلاق ان اخراج المذكور له صغر ساكر مع و اصهار
اريفلا خميرة يدخلون اليه نشين و بشين بللا جلازة لك
منعوه و مراد هم ان الديرار يجعلون في القيت و هذا الواقع
عزبت يبي سيارد نكرو و جهمت الجميع اليك و نقر ك
او سم و اعلم و السلام

١٠
١٨٨٤

المجلة

المجلد الرابع المير الميرج ديا صالح الصليبي القزويني
 التتبع عليه وعلى من تملكته من حقه في الولاية
 وبعض المعروف بريك صهران المسمى راجح بن البكيري و زوجته
 ام العز بنت المورثي كلاهما من قرية زقنند بمرفة
 بن اربابنا من اكثر كل واحد منهما الشكاية على الاخر
 و ذلك بخلاف وقع بينهما على القرية الذي يسكنانه
 كل واحد منهما اية عينه لم وكذا الجملان انما يدوم
 عليه الخلاب بينه وبين ابنه لويس كل واحد منهما
 يدعي انه له اذ الا بن مثنى مع امه و اذ تحت
 الزوجت انه اساء عشر تقصا وكرد تمامي بيتيه
 و اكثر من التردد اذ التي على ذلك وكاد و ارا
 تقع بينهم المقاتلة لكون ارجل كل يوم يتصدد
 البيضا جيمي و ربنها او غشيت ان يعرفت نشر
 احد هما وقد اكثر و ان المخرج ملايكاد يوصف
 كما وقع بينهما خلاف على الفسح لكل واحد منهما
 يدعي انه له وهو انما وجهه في اليك
 جميعا والسامع

المرحوم

أرب كبير

الى سعاده المرحوم الامير بهاء الدين السعيد
الكاتب، سكرتير السلطنة، ورحمة الله وبركاته وبعد
افيدك بانة نظمت الى وفاة المبتسم به عزتك وبها فـ
ارتفعت عليك كما كبرياء بجمع امور العباد بموضع السيد
المرحوم نيل ابي الفداء بجملة من عرفت به ما يشهد به اجماع
عامة على شرفه وفضله التي ابرته منذ نعوه جميع الناس
خصوصا نحن فداهم الذي صبغت فدا منتمنا معك
وفت تدللتك بامور العباد بسكبح وبقائه وشمسك
فادله على ذلك ونطلب من الله ان يكون ارتقاء
كرونيلا اعترافا له ولا تفعل على من خاض دولته
بالينه والنصح كما بجملة جميع اناس معك
بسبحي بتوليتك باله به وبقا عبادتك والرجو
منك ان تكون بيدك بعض البلاء من حكمة بسبحه
او عظيمها والسلم من فداك ويريدنا بجمع كل
اليدك فربك وابنتك

كتبه في شهر ربيع الثاني سنة ١٨٧٨

الحمد لله باسمه نسل احمد
 جناب الامير الوجيه الافضل النزيب سيد
 مسندنا في وفرة عيني الشيخ عبد القادر
 ابن الكاظم السلاج عليه الاجر ورحمة الله
 اضعل بما انا بعد بان تفضل فذكر الربيع
 عنا بالسؤال نحن نخبر والحمد لله على كل حال
 هذا وليكن في علمك ايها الاخ ان صهر
 له عمه ابن العبير مرض مرضا شديدا
 في هذه الايام الماضية حتى ايتنا من
 حياته والان عجا، الله بلم الحمد والشكر
 على نعمه الواجبة واما الخمسين فرتبة
 التي ارسلتها اليه بانها بلغت بواسطه
 جوابك الموجه مع اليوسفة جوزيت
 خيرا عن ذلك وها هو ان شاء الله حي
 يهدى الى البيروايت كد بريه في خط
 بله لانه لا زال لم يخرج من داره وكما به
 اولاده يجر ما الله ويشكرونه وانا صلي
 مهنيه في الخزمه من غير منية بيننا
 والمكروب من سيدتك العالمية ان اتسك
 لاني في سوب اخر من اخوانك والسلاج

حق المدعي الرابع مسسى البريقى الصنولى
 بالافليم الجزائر في الثاني عشر من شهر ربيع الثاني
 التلغ البكر وطلد في الانتفاع بالاصول التي تعلمكم به ان شاء الله
 خير صوانه وفي لادينا بالحكمة الخنيفة اعلاج التسييد
 البكار ابن عمر ناپيا عن الولية فيسديت السيد
 عن الدرر الاحمد يعني في الوكالة برسوم بيده مدعي
 وادعوا كلته اعذ كورة تزويها في التنوع الخنوع بسبب
 من اربعة للواع اتية وبقيت مهملة ضارطة
 من تذكر انفسه وغيره كما المطلوب من قبله ان تار من
 يخبره معه بالمحكمة المذكورة في الذي التفرع الفرز في جوار
 بينه كما ان يسر عدوا بالاطلاق او يغير (علا) ما ان
 تنفع على نفسها ليزنوع (القر) الاصل هذا بسبب
 من ذلك كسر وكذا البطل الجميل وارسال مع الامس من نفسه
 في علامته و هو مطبوع في المطرف الخنيفة بالجزاير
 المحمية طرف الله بجميع امسين

١٨٨٥

١٢ د ص ١٢

الجملة

الى مقام الاربع السيد الجرح وبما حطكم الشرعي بالفرق فهو الشلاح
 عليك وعلى كل من صواه بحسبك الربيعه وبعد بانه بو عزير
 ابن مزياره والحاج رزق بن العمارة كبريا جماعة با اختيار غيرهما بحجوان
 صبيحة السعيد بن الهويجا وعلي ما فرجته توالم فرقة با زيدا و
 اللات كند بيتها وان تشرق داره ليلة الاربع من شهر رجب
 ان يضره فغنة بيضا واخذ فحط على يمينه صوف
 بيضا ويزن سبعون في نكية اذ عسى انه مسك المسمى الواضحة
 ابن التواتر من قبيلة في داخل الدار حتى فرغها على ظهره
 وهو في حال النوم ونفذ فضلا الى الباب ونزع عنها
 منه جيرا عليه وهو لا يفكر في صرخ لكلمة منه ولا خوف
 حلقا فيم مرارا والشارف بيكره لكان فكله اكله هلا انا
 غير تك ما لفضيلة وانظر لك والاشلاح من كل قبيلة الغايم
 فله اذ جوار الا عراش الغيبة الى فراشه ارضه الت

[Handwritten signature and decorative flourish]

الجرنة وحده

وكيفى وصلاح على عبادة النبي صلى الله عليه وسلم

انما هو كالمسجد كما هو سميوا في ابيوركا كسما انما في سور
 المسجدين بعد اهل الاسلام اللابو بركة النعام وبعده بالمعروف عليك
 هو فليس وانته وفتحت لربنا التولية بالحقمة الزهراء بنت ابي تميم على
 القدر واهل بيته فكلها المخرج على السموات كما ان كل ما هو لها
 عمر التاريخ ولم يزلت جميع من اهلها والان تكلمت من ان تلمس
 الشيخ عيسى الزهري جده ليعود فضيلة عليها وفضلها ما مناه عن فساد
 به وعلى كرم المسلم من كرمك عز اذنه الشيخ الامام العالم العلامة
 الامام فلهذا الملائكة وهو التسيير

السورة بتاريخ (اليوم الثالث من حجة الامة الحرام من شهر شهر
 الذي هو من عام اربعة وستين واربعمائة واربعة عشر

الاهل السنة

وصالتهم بيوتهم

الحمد لله وحده

ألى العلاءة الاله والحمد لله رب العالمين السيد بن فارس بن زيد
 وفاء الله من كل خير، عليكم ابض الشلام ان كنتم في خير به
 الشكر وبعد زدت عن ارض عن ارض ارضكم من صدقة طرية
 وبعد ذلك استبوتت صحتكم والعباية اتبعوا اهل كرم
 والحمد لله عن ذلك وان سألتم عن بقاء عبادي الله
 من المرض الذي اطابني به ضد علم وشرعت في التدبير تاني
 شهر التيج من اوان الحامل اليك السيد العاربي محمد
 امة تلامذة تذا باشر عدل سا ازظنوا كان ونقله به انه
 الايام نازلة وعرضه اهلته وان يهف وها والمهت
 ما كرم اغلا فكم ان ذوق اصمه الوفوب التام لانه مطوع
 به من العز او ما بعلموه صعه كما ذكمت بعلموه صحننا =
 وانى متحقق بصبر نيتهم مع الدولة وانه ما ابض
 بالشرع والوطني بلغ سلامهم للمهاجدين
 زوجتكم واوكله دم والشلام من المكتوب عن اذنه لعمري
 فوجده على الكتابه صحيح الواضع غلبيه، الثريا

من كتاب
 مكتوب

المصلح الرابع اير الجوج د پ با لقر ثور صانه الله . امي
 السائل عليك وعلى من شملته صلى الله عليه وسلم
 ودر مفيد اتصل بين جوابك الزبيح المورخ ان شهر
 التاريخ تضمنت كلتيه في الاخبار ارجو فضيلة نسويدت
 بنتا محمد بن الصالح وجميع احوال لا يد علم الاواني انا الحبي
 المكرر فروع نها فشمل امره وكلفها امره
 اعلم ليس ان الله كل ما في علمه من فضيلة هو الهوان
 كما ان الله ان المرأة محمد بن الصالح ورفقتك في بيان الحبي
 احوال منعه من انتمه فروع لها فشملها وكنت
 للحبي احوال به الملكة نادر السيد ليس معكم مع ايها
 في بعد ذلك اني الفلان في ابي ضيقا وانتق المرأة
 وانتم صلا وزوجها بوضع الطلاق بينهما املا الفلان
 ثم قنا زعل على الفشر فيقده الفلان في ورقتة صغيرة
 وكتبت المرأة بل التمس على ذلك في نفاق امير يبي محمود
 لتتحقق ذلك الفشر بوضع مت مع زوجها بلمت اكانا
 في اننا . ان طريق رجوع امي انا المرأة دون زوجها
 بل خبرنا بلنا زوجها افرق بل الفشر وارجو ان يخلصها
 ومن ذلك الوقت في اذرقا وقدمت له صندا امل كان في
 على زمان عرفتك به والملك

فتحه

الحمد لله وحده ولا يشركه احد
وحرره وللايادى يوم الامم

السي استاذنا حقا وصفيها صدقنا اللبيب الاديب السدي
افذ ما كل علم فليب انبنا العبير محمد الصادق المسال
الناوم واللابي النخسنة والوك ان بلية كيب انت وكتب
احمد لك الموضبة فاذا السات عنا جانتا بخي وحل فية
ولاننا لم نعد الا عندك والنتك في وجهك الذي نر علينا
الاجتماع صدك به ابوك الاموات عاشا وبعد انبنا
اذا كنت الياك وقرضى عليك فكن بيلا من نفسك
وللا تجعل انبنا انذ الام يليف بك مستقم الى الكبار
الذي انظر اعليهم وكن لبيب اديب تناك من قصودك
والداري للاجتماع الى التقريف وما المسلمين عليك
اجبارك واقار نيك كتابه وكتبك رايه وبقدهت
لك تدا نية دلاية نية و طراكم لرم لا وسلم
لنا على السيد العقيب الفقيه الامام السدي الكر مر
الكرج الله به الدين والافر اسكن للربة تبلغ
له سلاما ونقل له ابا يسلم عليك عند نية
الاسلام انت جاسر الامان اعز رافيا
٤ اس كتب عزادنا ابوك الحسين

في نفسه

الحجرات فاعلموا

من حجته انما وقع في رابع مائة في سنة ثمان مائة
 والجناب ابي جعفر بن محمد بن ابي اسحاق
 الملقب بالكلوب في بعض ايام فاما بحضور ابي جعفر الفقيه
 بل المجلد ليتم فصوله مع مقابله محرابي من اهل البيت
 وفي سنة ثمان مائة في رابع مائة الى ان فرغ من كتابه
 وهو من اهل البيت في سنة ثمان مائة في رابع مائة
 المجلد منهم فانه في سنة ثمان مائة في رابع مائة

اولها باجمع في سنة ثمان مائة

١٢٧

الحمد لله وحده على ما فعله في تيسير و تسهيل مسودة المجلد

حجة العاضد افضل العظم المحترم السيد بلقاسم بسدي
 المدرس بلخاري اير في التواضع والاعانة وسلام عبيدك تاج بهر و محفة
 ذلك المفاع يليه تيسير ناموائت كشافه و فني كليلت و التيسر الوكيل
 العلم بلخاري براسمك التيسر و بيد الدولة بمسئله في شأن دفع بلخاري
 بقدر الفوق للاعتناء تيسر اجازة القضاء بلخاري بقدر فدره من بلخاري
 و امره بلخاري و له طران و هو هو بصله و كتبه و عند تيسر التيسر الاله
 بقدر ما اجرت في الشايف بكتبه فاني له بهر و انني دفع بلخاري بلاذ الاله
 صار خلاص ذلك سنه و امره امره بظلمة اجمع المرونه البده يعطوه ان كانت
 لك و مرتبه بلخاري جماعة الاضمان بوهان تكد التيسر البر بيزد اب باريدان و صليقة
 التيسر بلخاري بغيره او التيسر الفيطان كذا ما يكون و التيسر في شأن المرض و اجرة
 على و صلي التيسر بلخاري و امره بلخاري و عند ذلك التيسر التي هي
 في ذلك و بين تيسر التيسر الا انه ليكن فوافيه بيار و ينعوا في فيله
 اجازة القضاء بجملة يجله عليه و بكره بغيره و اتسلا بتاريخ ١١ ابريل ١٨٨٦

بامر من لعلكم تفرحوا في الوقت و في الله

بالذئب يكون بملك وان الناحر بن اعتر من سكان اولاد باضل عرض
 والساحل انبيا كما عقر لادنيا وبيده حكما لادله ما عكفة السير الجرم
 بل لقرمور المورخ بيستوم من شهر ابريل سنة ١٨٨٣ الهنك الحكم
 على خلف بن لستيد من اولاد باضل ايضا با دآيه ما يه
 بر نكبه وصاير شعير او طام برامع المطاير وكنت اغبرته
 بالحكم المشار اليه وما ينشأ عن التغير نذ ثمة برسم نثر على بلتم
 وزعم انه كلاب اعارة الشرب الحكم وكلفته باعضار ورفه الكلب
 وينزله الى اللقطة القريبه باعتنم ايضا اسم نوجوه
 اليه امس يوم الجمعة وبه صبحته يومنا هذا من هو يوم السبت
 وصلنا الى محله باقرناه بتمادي على الاقناعم والاصبان
 وبسبب ذلك اردنا سبقه ليلتين من سوا شيه لشيء عنه
 لنباع كما هو الواجب نثر عما جففت من ذلك وصار يه هدم علينا
 وبتكلم بالشتم والعنف مقدا وهجم على به لمرين اعلمه اليعلاق
 الذي ذهب معه مر ايضا الكلب من جانبه لبيو ما شيمته
 وملكه من صدره وبقنذ به بالخشونة ولولا النافر المحاضر
 فعناي ذلك الحبل لضر بنا منهم شيئا فمقتلتم هم من عبر الامة
 فبلغنا اسم بن عا شورت والصبور بن عا شورت وغيرهم من الضناس الذين
 اصرفوا في بلا سها بهم ما في لنا اردنا لانصراد كاشي انبنا عم
 المحكوم عليه اسمه مع بن خلف ومكن لنا بقلعة المحكوم عليه
 حضور الدم من قارعه السن وسبتنا هاهنا وصا لنس
 حجر ندها عنه بيها ذكر وآن هاهنا اجرة لاج الوافع والشرك
 والسلا

الحمد لله وحده

١٧٠٢ في شهر ربيع الثاني سنة ١٢٩٣ هـ

المسكن المرموق الاعز المحترم المحب الشيخ الميرزا ابي القاسم
 برصديه العلا المستشار لهيئته المحكمة لا اورد فيل بل بمنزلة ابراهيم الله
 السلام عليكم وآله واصحابه اجمعين وانشاء الله كثير من اعدائه
 وعز جميع الباطنية وان كانت بخير وعلى خير بالمحمد له وله المنكر على
 ذالك فنسأل الله ان يزوج حياتك مع عزك واحترامك . امير
 وبعد ايها السيد انه لا ينبغي اني فرمت اليك السيداتك بل بل بل بل بل
 بنصه ان كانت منصب لشيخ عريه بفترات بني بعلا
 تطلبها لي وكنت اجتمعت وفتنيد بالسيد السيكتور هناك
 ولم يكن له مع صل يكون هذا المنصب ان لا يعيب غيبة السيد
 الربيلتور وفتنيد الي اراضه وعوده يرجوعه الي

وزاعدتني بمخاض العظم منكم بانته مهم برجم السيد الربيلتور
 تستخبر منه على ذالك وان كانت بلانك تطلبها لي الي
 وان يا سيد بلقني ان السيد السيكتور قد تخرج الي
 وعليه بالمقلوب سيباد تال العلية ان تجار بينه صل كان
 هذا المنصب ان لا يشيخ عريه x واذا كان وصل كلبته لي
 او لا يا بل انتظارك لثوانك مرة اربعة اشهر باركة
 والاجابا بعد الضيفه والشدته وان لك الفذ العظيم لوي
 كل حاكم هناك وتقد رعد كرشه ان كان المكتوب من السنة الم
 هذا اسم المقلوب سيباد تال ادع السيد عزك وافر اسره والسلاط

الحرة
 ٣٠ كتوبر ١٨٨٣
 المعظم الامام المحترم السيد الجورم ديني عالم العالم بداري الفخر طوطان الله
 امين السلام عليك وعلى كاتبه حفظك للعالمين ويصدق نعم السيد بفسد
 ورد علي جوايك الامام المورخ بايخ اکتوبري وامرني فيرد ليجود البخت
 في فضيتم م ب فخر الجورم: واظم ب برغوث.. وما طامامهك من بي فتندك
 دوران سليمان اعلع السيد وانك فلتك في ججوايك الامام واد اناس
 المنصورين من وشرة اقبس اخبرك واد هم ب فخر النور الخجج بله رسام
 كتابا صبا به / بكيه بنت امبارك انقريث الاما كنت في بن سليمان
 اعلم / سيد بله حضرت ليدي هم ب فخر وما طامامه بل فخرنا الحمد به

تقريرت وانا افيكمه بنت امبارك بن نفي بيت (مئة كمة) ولصدا واداد
كيم يا عجب تفد مع مع اكي العباد لفيك مع لسيروا انا الامي جد وضع
مع بل اكم بنت محمد اسعيد التي هي من دنيا (في تيرمي) فتد فخشوش وادار
الاساهل الفعلي حكومة التي فور وكذا في الخبرتي في بنت الوغليس
وان يشها افيكمه بنت امبارك التي بنت فتراها عند الهدا بعل: والسعيد
الو غليس الذي ملك من فترا والاد الشرف وادار اصاحل الفعلي ولها مائة اقل
ما يوع الذي فدقت الى اخوالها والبيع فلم لسيروا خبرنا العلم بن برغرت: ام
بن طرا الجرح يوع عند هم انتهود حين لصلهم الرطاح ب العلم اعيسى ليفدوا
معهم الى دنيا (في تيرمي) فتد انته عشيته النهار تاريخ حاسب في تيرمي والبيع
يا سيد وبعادنا خبرت بها اخبرونا والنفي كده اليك والسلا

المعلم الاربع البر الجرح ديه حاكم الصلح بو اير القزويني صانه
 الله التلا عليك وعلى كل من شملته صلواتك الريمية
 وبعد بالمعروض لوديك هوار في تاريخك ايريل المنصرح
 اتان المسمى اجانه بي رمضان من فريته اسماء ذكره في انه كان
 ذهب الى الخلا في التاريخ الذي كور وزوجته ذهب ثلثه بالحنثيق
 بعد ما غلفت بابا دارها بالمفتاح باق سارف وكثر المفتاح
 ودخل الى الدار مجمل له بز نو صاجد يد ابلنا رجع هو وزوجته
 وجد الباب مفتوحا والبرنو صرفه سرف مع علم اد الباع عليه
 ذلك هو الحيسر نايف الحيسر من الفريته المذكورة لانه هو المشهور
 بالسرقات والادايه للذمار لا يمتا حيث تفتيح في عشيته ذلك
 اليوم ولم يخصر من ذلك الوقت الى الان وقد بختت عفلا الفريته
 عن ذلك بلع يكى واحد منعه الاوشك ان هذا الفعل لم يصدر
 الا من الحيسر المزبور لانه معلوم عندهم بهذه الاعمال الحنيسية
 اذ هو لوليت بانك من اولاد اجماع الكبار وكلهم يكلمون بفتية
 من فريته وما من واحد منهم الا وعتمته اذ ايتت وقد حضرت عليه
 سرقات متعددة وسجى في زمانه المليلي لغير سب سرقة جارا
 من وفداحه مدة ثلاثه عشر يوما لاكنه مع كثرة سرقة
 وتلصيصه فانه كثير الخيل لانكاد حجة تثبت عليه وزيادة
 على ما ذكر انه كان سرف الزيتون واخبرت السير الكيچار عليه حيسر
 كان يفتي عبو الله بنصه وقال ان رجع لمثل هذه الاعمال
 ينجي لانه لا دار له ولا ملك ولا زوجة وانما هو برفته بفتح
 ودائب السرقة واقتصيصه على الدوام نفسه وقد ذكر بوزيد
 بن السرخي في فزوار فريته المذيع ايتان انه يفتي قرب فريته الم ايمان
 يوم سرف البرنو صر فقال له هل لك ان تشتري برفه ما هله هو عندي
 فاجابه بوزيد بان لا حاجة له بشر ايسر ولم يكن من ذلك اليوم
 الى الان وهو ان عرفتك به حسب التواجب ليكون ذلك مغفرا
 ذمتك ومهي رجع بنوجه اليك والى

قفا
العلم

العلم

عن النسخة التي في حيا بل انما ترجمان مع اعادة الاصح الذي كان
كيفاء الذي في الامم والامان والعقل والاعتنان من العلم مما يلزم الرقة والرضا
وقدم العلم الشعادة والقبول وما زاد من ذلك مع الخيرة العافية وانعام الله الوافية
وتأنيته في مكان بملء ما ورد هناك من رسائله في باخظة قضاء التوتير والمير
وتم ان شياؤ منصب الولاية لم يكف

لا في معرود من كلمة العلم التنصير في سلم علماء المسلمين ومع ذلك ليس لي
مفاعلة غير طوبى الفناء بالطلوب من سياتنا تنظر اليه بعين الرضا والاعانة
ولما لا حرم الله لا في ذوم حال ونبي رغبة في الخدمة ولقد كنت متفكرا طامعا
في منصب نا في التوتير والسبب فينا في علاج الافص در ابرة تجاية والان
طالب من سياتنا تنكروني ونفكر اليه دو موردا ابناط جنرال

دا
ش
العلم
الميدبر
si hind ben at alit a bo u qia

ش
العلم

أعواد وفوهة للمبلبله

للحجره

عسادان اهفله اللولبة جالمة بنت فخر الشريفي الظالمة
 في اولاد المشاويك التي سعادة المومح المحترم موصيوا
 دريكتور لنظر بوز اسعوه الله وسلام عليك ورحمة الله
 نكده وكراته وبعد الخبر كما به وهو خير ان تشار الله عز الالجنة التي
 اخذها بالبايك وهي عيبس الجزن التي مع اجرا دة فضاها

عربها و فرکتند ۶ السایر فرکتند الی کتا با ۶ مشہ صبر سوزند

و کلبتند یاں تعا و فر ۶ اجنت ۶ صفا بلة اجنت و جا و بنت جوا با حسا

وفات ۶ اجموعی اجنت فعا و ضا بها باع بجز ۶ نکلا النایح واللا لضمہ

اجنت ۶ حوضہ بو ز ربحہ یقال له اجنان المشورس ارب تعا و فنت

والله بجازید باجمی و کایعا کما لال لالا اواء جفیرہ و عنر اولاد

و بفتت مکر و حة عنر الناس منی منرا ختر تکی اجنت و علیک

السلا ۶ بتک ۶ ینار^{۳۲} ۴۷ ۱۸ ننت

الحمد لله

ولا معبود سوا، اللهم سبحانه وتعالى

التي حضرتها السيد البريجي الفتوح فتح الجزاير اسمعوا له وراعي
 والاسلام عليكم وعلى حضرتك العاليه اما بعد سيد نطلب من الله
 ثم من جزيرنا حضلك انا تا مر عليها نرجع الي حصار السوييل في الجزاير
 عما نزلناك سيد عند، ها سبه مع ناس في الجزاير فتراهم
 يطلب في اخوان واخوانه سيد صغار لم يبرجوا لشيء ولم حضرتوا
 في هذا الامر الذي بيننا وبينهم والوحييل الذي كان يعرف هذا الامر

بين وبينهم ثوبى وهو مشتمى صرك بارو واليوم سيب بها ان نطلب
منك ترد في التلاذ الهجوى نحو التمشيرى يى يخدم عند، تلاك الناص
نفسك دعوتى بينه وبينهم ونفلك هيبه بلفت لهم اخوان عسى
فتاى يفداها هنا عند، ونحاسمبعم ولم جبو ايفدم هنا عند، وقالوا
نما خوانه اذا جيب نملكك الدعوى، بيننا وبينه يطير الكلام يرجع هنا
الرجسده السعيه نرفع عند، ونملكك دعوتنا بيننا وبينه هذه ا
الذ، نطلبه منك سيد وذطهرد الجوابك فتاى نجلال
تلاذ الناس والصلام عمر اذنى خديمك السعيه برالص

عزة المبلغ الاسعد اعز المحترم بحبنا عفا
عنك سيدي الكريم **رامين** سبب سعاده اليه

الجنير الحاكم الكبير علي وكر الجزاير دواعي عزه وهناء بلنه
امين السلاج عليكم ورحمة وبرماتة والسرا الكثر عنكم
وقد بلغني اعز جوابك الموزع باليوم الثالث والعشرين
من شهر ابريل وبرغبته ومنه تخفنا بوصولك الربلاء
الجزاير واعظكم برغبنا بارتنابك ترجاه عنك سبب الجنرال
الرفزيون مجرودك ان شاء الله عليك هذا المذهب
المعظم بالبلاد التي هي خير البلد ان في محالة برالعرب
بالهنار العامية وزيادة المراتب العلية ما تقر به اعيننا
في مدة حياتك ونحفظنا الله بك في وقت له عيد مبارك
عيد العيد امين في عرفتته لشجرك باحوالنا بلنعلم حجتنا
بعد انصراع علي حلال الرولة السعيدة العراضاوية -
بارتقانا به **أحمد** بتفرت في الاحد والتلاتي من شهر
جانف الماضي كثر الله غيرهم وفرمت اليها في شهر
مارس الماضي راتني لاد بيلاد تفرت وحيي تكثرت لنا
عرب بارسله لتفرت وكر ما بيلفني من عندك
جواب يزداد عننا برحاضه وراودك كرك دايابي
فلون من اجل ما بسون احسانك معنا وكثرتك
الكبية يريكه وكثر الله خبيرك به مكاتبته لنا وهي
سوائك عن احوالنا اداع الله وجودك
لنا بلنه . امير ودمت بخير وعليك السلام
مليون سلام من معظم ندرتك خديم
الرولة السماعين علي من للاغه

١٨٨٤ / سنة
 الهجرة والحكم

المنظر الرابع السيد اثنان الحاكم الكبير، فبسم الله منور طاعة الله
 بصورته المتعلق عليك، وقد كاتبه حضرتك وبعد بالمرور فرغ من
 انه اثنان المستر محمد بن ابي عيسى العطارى التاجر بالاسواق شاكيا
 وانه باع بغلته او طواها فخره اللون ثمانية السرا للغيرى بي تخضرو للاح
 من فريزة اولادى احمد من زينة الشعبة باربعماية وثمانين وخمسين من
 نفعها ولم يسلكه في جميع الثمن وحيى طالبه في الدارهم امتنع من اعطاهم
 له بطالبه ابلغ السيد الجرح في حاكم الصلح بعين الشا في ذلك وحيى
 تقابل انظر في الحارطة مع وجه الشرا من عنده انك ارا عليكيا وحكم

علم السید الحرم الذکور باراً حولہ ہے طلبہ ہر جمع بیعتیں ہی بغلانیہ ۔۔
 موجود ہا عندہ المستر عبد اللہ بن ہر شعبہ سے بر ذلک العلوا ابو جہنم
 معہ الفار شانیہ یہی اہل و یاقینہ بہا بالی ہستی عندہ و بتوجہ سے و اثنائاً بہا
 و بعد اللہ بن ہر شعبہ المذكور غیر حضر استفسار نہ ہی بغلانیہ و عسی
 سبھا بزکر لے ازا لہ اتاہا ہی عندہ لقبولہ ہی لخصر ثم بعد تکلم
 لے انہ اشقی اہامی عندہ محمد بنی و یعیشر العباسی المزبور مثلاً خماریہ ہر نکیسہ
 و خمسہ ہی سے دفعتلا و روج لہ عشرتہ ہر نکیسہ و سلکہ ہر جمع الشمس و العباسی
 المسطور بیکر معی تہ عبد اللہ بن ہر شعبہ و مخالفہ بالکلینیہ و انہ سل
 باع للقبولہ ہر ذلک و لم یسلکہ ہذا احاطا کلہم ہما ہی ہر ذلک

مع بغلانیہ

باسمہم و جمعت الجميع لك و نظرك اوسع التمسك

الحركة وحسرك

الى العالم الباطل واللائس — ان الكمال الاسبى ابد
 الفاسم بما سحرير، السطلاح عليك ورحمة الله وبركاته اما
 بعد باركت بخير بالحركة على ذلك هذه اقبال الصلوب منك ومسى
 كديم بـ فلك انه بلغنا انا خو جتا لسيب — الجنرال
 د فزيو، سار الى عبقو الله وطروا سمعى انهم يعيتشوا على
 من يجعلونه في منصفه بان كان / لا سر كما سمعنا ان ذكرنا معى
 في تفصيل هذه النصبا وانه لا يتفقوا على هذه التوكيس
 لما كتبت واعدتني به ومثلك لا يحتاج الى تأكيد وتبلغ سلامى
 الى السيد المذكور وماى كثير اذ انى اجتمعت مع حامل الجواب
 الى حضرتكم في اثناء سفرى الى الشيخ سيرو مجربا ابد
 الفاسم راا ظهر لك انا تخبرنا يجواب الى البردافيه والقتلح من
 محبة الوانوغى بي احمد ابد مزراى كتب ابد اكتب

سنة ١٨٩٢

العقالم الغر و السر و العلامة الشهيرة الشيخ
 الشير ابوالفاسح بن بدير، العتلا عليه ورحمة
 الله الخ اما بعد اذك ارسلت التي مع السير بنى ان يبعث
 اليك الكارنيس الذي كنت اعدها الي طاعلم ايها
 السير املا هذا لها فعلا اذا مكنته الى السير بنى
 واطلا اخر فجز كنة مع جملة كتبت الى دفنطينية و لها رجع
 فاني به و خسة فبعه اليك كذا الله خيرك و ان رسالت عنى
 فاني عديم الحرة و الامر له فلع البليغ بسخير حلة مغزل -

والسلامة من افغ الخلق الى مولاه

المواثوق بنى بن احمد اب

سردان الغواني

نص الله

ص

الحمد لله وعونه
م جانيب ١٨٨٩ سنة

المعظم الاربعة: المحترم: السيد المجرم د باعناكم
 بحكمة التفرقة والسلام عليكم وعلى كافة اهل حضرتك
 الرقيب هو بعد فقد حضر لدينا سليمان بن جده
 دال من قرية الغزله ابنتا م برفته بريجه و ذكر كفا
 انه كان زوج ابنته عليجه من سليمان بن برفته
 ابن سعيد من قرية الغزله اول برفته اولاد احمد
 بكننت عندنا مدة ثم طلقها ب برفته او اخرا برفته
 سنة ١٨٨٥ فلما تمت اللدنة زوجها من عبد الله
 ابن برفته من قرية جردن برفته برفته واكمل في البصر الثاني
 مذ شهر العيسد المرافق للحرم ٢٣ سبتمبر ١٨٨٥
 فولدت ولدا اذ كذا يوم الخميس ٦ شهر الثمار
 في مدة ثلاثة اشهر ونيف: وذلك من برفته حضر
 منه ومن صهره الاول لدينا برفته التزويج والكلان
 وامنه ومن صهره الثاني عند التزويج: فكان من
 تمام قوله ان كلفها و فم بين يدى به محمد الطاهر بن سيد
 يحيى بن محمد: ومن كلامه زوجها الاخران الكليل ليرله
 بهانا اغبرتك عن الجميع حيث ارتكبوا ما حرمه
 اللحد الاول من الفوايق المورثه: سبتمبر
 سنة ١٨٨٥ والنظر لسيد يد لير السلام وبما رجوان

بفعلنا برفته

TRANSCRIPTION & NOTES

DES

LETTRES DIVERSES

17 - 17

الحمد لله (١) وحده (٢) ولا يدوم (٣) إلا هو سبحانه (٤)
 إلى سعادة (٥) الأعراف (٦) قبلنا (٧) السيد الديركتور (٨) شيخ
 السيد السلام عليك وآل (٩) ورحمة الله اضعاف (١٠) وبعد يا محبتنا
 هاء (١١) يصلك (١٢) مع حامل الجواب الشجر الذي جابولة (١٣) من
 توزر (١٤) على ذمتك يكون مباركا عليك ويثمر وتاكل من ثمره
 الخول الله وفوقه واتي نسلم (١٥) عليك كثير كثير (١٦) وفيه
 كفاية (١٧) والسلام

Notes (1)

(1) Il faut une grande habitude de l'écriture barbaresque pour reconnaître, dans le texte original, la formule de louange à Dieu seul par laquelle commencent les lettres arabes.

(1) Les notes s'appliquent principalement aux lettres diverses à partir de la 17ème jusqu'à la 76ème.

- (2) Le > ou le < prend souvent la forme d'un > ou d'un < , quelquefois surmonté d'un petit > destiné à empêcher toute confusion avec le > ou le < . — (3) Façon bizarre de tracer le p , qui a l'air d'être suivi d'un > final retourné en arrière.
- (4) Il arrive souvent de tracer le > et le < comme une petite barre oblique à la façon turque ou persane. — (5) L'alif est à peine ébauché après le noun. — (6) Directeur. — (7) Correctement : آلًا , اضَاعًا et كثيرًا comme expressions adverbiales ; de plus, le > suivi d'un l djermé ou prolongatif devient آ. — (8) Correctement : وَالو. — (9) Racine : جاء ; le verbe assimilé perd son g à l'aoriste actif surtout quand il fait futur I. — (10) L'alif du pluriel a été supprimé à cause du pronom affixe qui suit. Correctement : جاءوا , د ; le mot vulgaire جاء aoriste جاء est une altération de l'arabe littéraire جاء venir avec , apporter , amener. —
- (11) Ville du Djord (Émie) . — (12) Correctement il faut جاء avec un و au lieu d'un و , le verbe étant à l'aoriste indicatif. — (13) Souvent, les rédacteurs des let.

trois manuscrites omettent à dessin les points des lettres finales suivantes : *ة* *ي* *ن* *ف* *ب* ; c'est au lecteur à les rétablir. (Voir mon Cours pratique de langue arabe , p. 45 3e édition). -

18 - 11.

الحمد لله (1) وأخذة إلى شيخ المتأخر سنة (2) البر انصوتية (3)
 بتفرت (4) السيد لا قليز (5) السلام عليك وبعد وصلني
 جوابك كثر الله خيرك فلت (6) لي بيع (7) لي التمر امليج (8)
 انبيع (9) إن شاء الله كيف (9) نبيع نكتب لك واحد (10)
 الأبرية (11) راحة (12) الحال امواجف (8) له بارد ولا (13)
 اسخون (14) في تفرت والمعزات انتاعك (14) راهم (15) بخير
 والجنان البخير (8) والسلام من حبيبيك شيخ تفرت 14
 مستنبر (16) سنة 1883

Notes.

(1) Le *ا* doit être tracé perpendiculairement quand il supplée à un *ا* élidé, comme dans les mots الله

et إِو mis pour و et إِو . Dans l'écriture barbare, le و prend souvent la forme du chiffre romain V ou VI; dans ce dernier cas, il s'écrit au dessous de la lettre s'il est accompagné d'un ـ . — (2) Les deux points du ي ne doivent être remplacés par un ـ que lorsque la rime et la mesure l'exigent. — (3) Française. — (4) Bougourt, principale ville de l'«Oued-Riv», au sud de Biskra; mot berbère, synonyme de porte, entrée (c'est à dire l'entrée ou le commencement du désert.) Dans les mots étrangers à l'arabe, le ج est ordinairement et conventionnellement marqué de trois points en triangle quand il a la valeur d'un g dur, qui n'existe pas dans l'arabe littéraire. — (5) M^r. Lagleyze, Directeur de l'École principale de Bougourt depuis plus de dix ans. (6) Mois pour مِو ; la lettre faible a disparu à cause du ـ qui suit; c'est sur ce principe qu'est basée la conjugaison des verbes concaves. — (7) Correctement: عِ à cause du ـ de l'imperatif. —

(8) L'alif est de trop dans toutes ces expressions ; il faut donc lire مَلِيح , نَبِيح , موافق , سخون , خَيْر . -

(9) Dans l'arabe littéraire ce mot (كَيْف) signifie comment ? Il est mis ici pour حين , quand, lorsque.

(10) Dans l'arabe littéraire on n'emploie jamais le mot واحد devant un nom indéterminé ; c'est le tanouin qui est le signe de l'indétermination . -

(11) Correctement : البرية ou plutôt البراءة . -

(12) Mais pour تراها et تراهم , raîne رأى ; le ي final et précédé d'un ا se change en ا devant un pronom affixe . - (13) Le lam-alif est mal fait , on dirait رأ . -

(14) Mais pour أنتا. On rencontre souvent ce mot et ses diverses altérations employées au féminin et au pluriel , suivant le genre et le nombre du nom qui précède ; ainsi أنتا et أنتات ; pluriel أنتاوع et أنتاوع avec ou sans ا initial. Dans l'arabe littéraire , le rapport d'annexion ou de possession s'exprime sans préposition , comme en

latin : liber Petri. — (15) Septembre. Le rédacteur
de cette lettre fait voir qu'il sait écrire les chiffres en
français. —

19 — 19.

الحمد لله وحده (1) في جُليت (2) سنة ١٨٨٢
إلى الباضل محبتنا شيخ المدرسة متاع (3) تفرت (4) البرانوية (5)
السيّد لا قليل (6) السّلام عليك ورحمة الله وبركاته وبعد
اتاني (6) جوابك تاريخ (7) جوليت (8) وبعثت ما
فيه وفولك على المحرزة متاعك (3) والجديّة فراهم (8) في
خير اخبرك على العزة الكبيرة راما (8) ولذت جابت (9)
عروس ذكر (10) واما الجنان فراه (8) في هذا (11) السّاعة
في غير او الثمر متعه (12) مليح فراه (8) عاد فيه
البسر (13) والسّلام من محبتك حمّدة (14) بن الشاهد
شيخ تفرت (4) ١٨٨٢ سنة

Notes.

- (1) Le و de ce mot est à peine ébauché. — (2) Guillet, avec deux orthographes différentes. Ordinairement la date se met à la fin de la lettre. — (3) Voir : Lettre 18, note 14. — (4) Voir : Lettre 18, notes 4 et 5. — (5) En écrivant نيت , l'auteur de cette lettre a oublié le ص ; il faut donc lire $\text{البرانسوية Française}$. — (6) Mois pour اتي ني ; le ي final précédé d'un ـ se change en ايف devant un pronom affixe. — (7) Nom d'action de la IIe forme; racine ارخ . — (8) Mois pour فترام et فتر . Le و initial est la conjonction or, certes . Voir : Lettre 18, note 12. — (9) Voir : Lettre 17, note 10. — (10) Mot employé par pléonasme; correctement ذَكَرْ , ainsi que le mot لِوَجْهِ , complément direct du verbe précédent. — (11) Correctement ذَكَرْ , le nom suivant étant féminin. — (12) Correctement ذَكَرْ . Voir : Lettre 18, note 14. — (13) Le و ne s'emploie jamais à la fin d'un nom; il faut ici un ـ , le nom

étant sujet du verbe عاد يعود. — (14) مُحَمَّد et مُحَمَّدٌ sont deux noms différents ; mais le dernier seul est régulier dans sa forme grammaticale.

20-20

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَالْأَرْبَ سِوَاهُ (1)
 إِلَى مُحَبَّبِنَا سَعَادَةَ السَّيِّدِ الدِّيرِكْتُورِ (2) شَيْخِ الْمَسِيدِ الشَّلَا عَلِيكَ
 وَالْأَبِ (3) وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ وَخَيْرَاتِهِ وَإِحْسَانِهِ وَبَعْدَ
 هَذَا (4) كِتَابٌ عَرَّبَنِي وَأَشْرَفَنِي (5) فِيهِ وَجَدْتُ فِي صِنْدُوقِ مَتَاعِ (6)
 سَاقِ لَمْبِي (7) لَمْ نَعْرِفْ وَأَشْرَفَنِي (5) فِيهِ نَطْلُبُ مِنْ فَضْلِكَ
 تَخْبِرُنِي عِلَاقَتُ (8) يَتَكَلَّمُ وَلَكِ الْبُضْلُ وَالْمُزَيَّتَةُ وَالسَّلَامُ ٢٢٢
 فِي يَوْمِي (9) سَنَةِ ١٨٨٦ (10)

Notes

- (1) Mais pour سِوَاهُ Voir la note (6) de la lettre 19. —
 (2) Directeur. — (3) Voir la note (7) de la lettre 17. —
 (4) Correctement : هَاهُو. — (5) Correctement : وَأَشْرَفَنِي. —

- (6) Voir la note (114) de la lettre 18. - (7) ^ع Galmier.
 (8) Correctement: ^ع على أبي نبيي ^ع ou plutôt ^ع بي أبي نبيي ^ع. -
 (9) Février. - (10) La date du mois en chiffres arabes
 et celle de l'année en français. -

٢١ - ٢١

الجد له ١٩ جُليت سنة ١٨٧٩ هـ

- إلى المعظم الأرفع سعادة السيد اليوطنة (1) شاف (2)
 البيروا (3) بهج امزلة السلام عليك التام الشامل العام وبغد
 آيه (4) السيد ورد علينا ثلاثة اوراف من جانب سيادتك
 لينضع (5) بيهم (6) الخاتم في الموضع المعلم بفلم الرصاص
 حسب العادة نعم سيدي يا نبي وضعت في ذلك المحل
 ووجهتهم (6) لسيادتك (7) والسلام كتب يا ذن ابنك
 سي (8) محمد بن بونعاس (9) فايد وادي (10) بوسلام (9)
 آمنه الله. امين (11) هـ (12)

Notes.

- (1) Lieutenant. Voir la note (13) de la lettre 17. — (2) Chef du bureau arabe de Fezj - Mozala, près de Constantine. —
- (3) Le rédacteur a mis une sorte d'alif après le و comme s'il s'agissait du و du pluriel, ce qui est assez fréquent même chez les lettrés; il a aussi joint ces deux lettres ensemble par une licence calligraphique très répandue*, le و ou le ز, * le و ou le ز et le و sont suivis des lettres ه, ه, ي final
- (4) Variante plus usitée: أَيُّهَا. — (5) Mais pour لِنَوْضِعَ
- Voir la note (9) de la lettre 17. — (6) Correctement فِيهَا et لاَ فِيهَا en vertu de ce principe: l'adjectif, le pronom et le verbe se mettent au féminin singulier quand ils se rapportent à un pluriel irrégulier de noms de choses ou d'êtres privés de raison. — (7) Correctement إِلَى سَيَادَتِكَ. —
- (8) Abréviation de سَيِّدِي. — (9) Correctement أَبِي نَعَّاسٍ et أَبِي سَالَمٍ à cause du rapport d'annexion. — (10) En arabe vulgaire ce mot s'écrit invariablement وَآلٍ; d'où وَآلٍ دَيْءٌ, prix du sang coulé. — (11) Le point qui précède l'alif représente

un 9, chose fréquente dans les manuscrits ; ce point est ordinairement plus gros que d'habitude et tracé avec une encre rouge, bleue, jaune ou verte. — (12) La lettre 9 avec sa fioriture est l'abréviation du verbe انتهى correspondant au mot français *fin* . —

22 — ٢٢

الحمد لله وحده (1)

إلى محبتنا سي المسعود بن الدراجي السلام عليك وبعد
 فإن (2) اخفاك الذي اوصيتني (3) نركبه في شغب النار (4)
 المتوجّه من بجاية (5) إلى عتابة (6) اعلم انه لم يركب لكثرة
 الغاشي وعدم المطارح ومع ذلك فإن (8) البحر مهول اشد
 التهويل ولم يكت إلا وقت قليل بالمرسى وإن شاء الله
 ياتيكم في السمر الغابل فكن (7) متهنّيا (8) من جانبه والسلام

Notes

(1) La louange à Dieu est entourée d'un dessin fantaisiste.

- (2) Composé de *وَع* et de *إِنَّ* certes. — (3) Les points sont mal placés : le *ت* doit précéder le *ي*. — (4) Après ce mot il y a une sorte de fioriture pour finir la ligne, l'espace restant ne pouvant suffire à écrire le mot qui suit.
- (5) Bougie, ville maritime du département de Constantine considérée comme le chef-lieu de la Petite Kabylie. — (6) Bone, la plus jolie ville maritime du même département (Hippone). — (7) Composé de *وَع* et de *كُنْ* mis pour *كُونَ*. Voir la note (6) de la lettre 18. — (8) Correctement : *هَذَا مُتَهَيِّئًا* racine *هَيَّأَ*.

23-23

الحمد لله وحده (1) سبحانه جَلَّ وَعَزَّ
إلى المكرم (2) الأجل المجل المزعى برعاية الله عزَّ و
جَلَّ السَّيِّد بالفاسم (3) بن سديرة (4) السلام عليك ورحمة
الله وبركاته وحياته ورضوانه وإحسانه مادام البقاء
وخرقته وبعد سيدي إنك أوصيتني سابقاً على جدتي

امتاوع (5) اضبوبة (6) هاني (7) وجدتهم (8) لك تخبرني
 نبعثها لك في البوسطة (9) وإلا مع من هو فادم الى الجزائر (10)
 من بني امزاب (11) وجيد كفاية (12) خَرَزَ في ١٥ سبتمبر (13)
 سنة ١١٩١ (14)

Notes.

- (1) Il est aisé de reconnaître cette expression malgré la place de sa première lettre et la forme excentrique de sa dernière.
- (2) Le ك de ce mot a plutôt l'air d'un ط. — (3) Prénom de l'auteur de ce livre. Correctement : ابي الفاسم à l'annatif, ابا الفاسم à l'accusatif et ابو الفاسم au nominatif. C'est un des nombreux surnoms de Mahomet, qu'il a eu à la naissance de son fils فاسم Fasim. — (4) Voir la note (3) lettre 21 et note (13) lettre 17. — (5) Voir note (14) lettre 18. — (6) Correctement : الضبوبة. — (7) Correctement : هاتي. — (8) Correctement : هُما. — (9) ou bien البوسطة la poste. — (10) الجزائر (les Îles) pluriel de جزيرة (île). — (11) Mozab, pays des Mozabites au Sud du département d'Alger.

rille principale: Ghardaaia. L'alif initial est de trop. —

(12) Voir note (13) lettre 17. — (13) Septembre. — (14) Il

faut deviner qu'il y a là les mots حُرَّرَ سنة. —

24 - 24.

المجد لله وحده (1) ألا جلّ محبتنا (2) مسيو برانصوة شاربانطي (3)
 شيخ المسيد السلام عليكم ورحمة الله وبركاته يليه (4) نعم
 المحب فادم إلى حضرتكم السعيدة دايرة (5) المستمى محمد (6)
 الطيب بيده (1) كارطة (7) مكتوبة بالقلم البرانصاوي (8)
 المرغوب منك ومن كريم فضلك تترجمها (9) لنا (2) بالقلم
 العربي في مفلوبها (9) بارك الله لنا (2) فيك جازاك (10) عنا
 خيرا والسلام من محبتك السيد احمد بن علي (11) خليفة
 فايد صانه الله. امين (12)

Notes.

(1) Voir note (1) lettre 17 et note (3) lettre 21. — (2)

Le rédacteur semble préconiser l'emploi du signe au-dessous

- du point. - (3) Monsieur François Charpentier; le premier de ces noms s'écrivit quelquefois *مسي*. - (4) Verbe assimilé *وَأَلَى* ariste *يَلِي*. Voir note (9) lettre 17. -
- (5) Le troisième point représente le *ق*; Correctement: *دائرة* ou *دايرة*, car le *ق* ne devrait être réservé que pour les mots dont la racine renferme un *ق*. - (6) Les deux dernières lettres paraissent être un *پ* final. - (7) Carte, billet. - (8) Voir note (3) lettre 21. - (9) Il faut avoir une grande habitude de l'écriture barbaresque pour deviner les deux dernières lettres de ce mot. - (10) Racine *جزى*, le *ي* final précédé d'un *ـ* se change en *ا* devant un pronom affixe. Voir note (12) lettre 18. -
- (11) Le signe placé au dessous représente les deux points. Le rédacteur a voulu faire une sorte de parafe avec le *ن* de *ون* qui suit *والسلام*. - (12) Voir note (11) lettre 21. -
-

25_٢٥.

الحمد لله السّلام عليكم كما يليق (1) بعليّ (2) مفاكم
 أمّا (2) بعد بيان (3) المسئلة (4) المعهودة بيننا فد
 سألت عنها كثيرًا من الرّجال الكبار العفلاء فاجابوا (5)
 بأنّ المال يُقسّم بينهما (6) أنصافًا يَرْتان (7) بالتعصيب
 بفظ واخوة (8) لِأُمَّتِهِ لَمْزِيَةً لَهُ عَلَى الْآخَرِ وَالْأَكْلَام
 لَهُ فِي الشُّدُسِ لِأَنَّ (2) جِهَةَ (9) الْأُمِّ (2) لَا تُعْتَبَرُ
 عِنْدَهُمْ كَمَا جَرَى بِذَلِكَ عُرْبُهُمْ (10) وَالْحَاصِلُ أَنَّ الْمَالَ
 يُقْسَمُ بَيْنَهُمَا (6) أَنْصَافًا كَمَا تَقَدَّمَ وَعَلَيْكُمْ (11) السّلام (12)
 ٧١٠ مارس ١٥ سنة ١٨٩٣

Notes.

- (1) Voir note (13) lettre 17. Le mot suivant n'est que
 la répétition du précédent, faite par inadvertance; il est
 par conséquent nul, ce qui est indiqué par un خ placé
 au-dessus, abréviation du verbe خرج sortir, être en dehors.
 (2) Voir la note (1) lettre 18. — (3) Composé de
 — الْمَسْأَلَةُ — — (4) Correctement, إِنَّ — certes. — (5) أو de

5) Racine جوه - (6) Le pronom affixe se rapporte à des cousins germains. - (7) Racine تجو Voir la note (9) lettre 17. - (8) Le frère unique du de cujus. (9) Racine جوه ; Dans les verbes assimilés, le ج disparaît non seulement à l'aoriste actif, mais aussi dans quelques noms terminés par un ه , comme دهون , فجوة , سجوة , سجوة , etc. - (10) Il s'agit de la coutume des Hobytes, auxquels se rapporte le pronom affixe. - (11) Le ج final est à peine ébauché, comme le ج final et initial des deux mots au-dessous. - (12.) Le ل de l'article doit être joint à la lettre suivante; même observation pour le mot qui commence la lettre après la louange à Dieu.

26-27

(1)

عضرة (2) المعظم (3) المحترمة السيدة الجنرال (4) حاكم

عمالة الجزائر (5) سعادك (6) الله ورعاك ومن كل خير
 اعطاك اما بعد واتيت (7) طالبنا من الله ثم من
 سعادتك ان تنعم عليّ بشئنا (8) فذرة ومُنْتَهَى
 عدده مائة (9) جرنك (10) من كوّنني بغيراً ولي اولاد (11)
 صغار ولا طافة لي على الخدمة بِلَهَذَا (12) طلبت من
 سيادتك (13) العلية العدد المذكور (14) من خديك
 بلان بن بلان الساكن بكندا (15) نومروا (16) في ٢٢
 نوفمبر (17) سنة (18) ١٨٨٧

Notes

(1) Il est bien rare de ne pas commencer par la louange
 à Dieu. — (2) Le point du ض a été omis par inad-
 vertance. — (3) Forme bizarre et assez fréquente du ز
 (4) Le Général. — (5) Correctement : الجزائر Algérie (les Îles,
 singulier جزيرة île.) Le ي support du hamza (6) perd
 ses deux points. — (6) Correctement : اسعدك. — (7) Corre-
 ctament : أتيت^أ. — (8) C'est le montant de la somme
 de 100 francs qui est placé en chiffres arabes au-dessus de

- لِهٖ ce dont. — (9) Voir ci-dessus note (5) —
 (10) جرنك ou كرنك ; collectif: جرنكيات franc (monnaie)
 (11) Le لا ne doit pas être joint au و ; le و
 du mot suivant doit être au contraire lié à l'alif ;
 cette observation n'est pas toujours d'une application rigou-
 reuse, surtout dans cette lettre. — (12) Composé de و
 or, ل pour et لا cela, c'est à-dire : c'est pour cela.
 (13) Le ك doit être ouvert à sa partie finale, ici,
 il a été fait d'un seul coup de plume, d'où cette forme
 bizarre qui se voit encore dans le mot كرنك déjà exa-
 miné ci-dessus. — (14) Sous-entendu : والسلام. — (15)
 ا هنا composé de ا à et de هنا, comme cela, tel ;
 c'est-à-dire : à tel endroit. — (16) Numéro. Voir
 note (3) Lettre 21. — (17) Novembre. Le و n'existant
 pas en arabe, on le représente ordinairement par un و
 souscrit de 3 points. — (18) Les chiffres de l'année sont
 quelquefois placés au-dessous du mot di ^{١٨٧٧} année.
-

٢٧ - ٢٦

الحمد لله وحده أسعد الله بالعافية ذات البعاضل
المحترم ابننا السيد عيسى بن اسماعيل السلام عليك
ورحمة الله وبركاته أما بعد بلغنا سؤالك (2) بواسطة
جوابك الموجب الى اخيك سي علاوة (3) وعلى من
اوصيت بحبضه والرفوب معه بلا نقصه (4) في جانب
الاجاب بقدر طاقتنا (1) وكاكة (5) اولادنا يسامون
عليك وذمت بخير وعافية والسلام من المكتوب عن
إذنه امته الله. أمين خرز في ماي (6) سنة 1873 (7)

Notes.

- (1) Voir note (2) lettre 24. — (2) Correctement :
سؤال, racine سأل. — (3) Voir note (13) lettre 17,
de note (3) lettre 21. — (4) Dans l'arabe littéraire, la
1re personne de l'ariste ne prend jamais la finale وا.
Le ص aurait dû être joint au ر. — (5) Le point du
س a été omis par inadvertance. — (6) Mabi. — (7) Le
mot de 1873 aurait dû être placé à la fin, après خرز في ماي

٢٨-٢٨

الممددلة وحده وُمِه نستعِين (١)

حَنَاب (٢) العَالِم العَلَامَة (٣) الفَدْوَة البهَامَة شَائِخِي (٤)
 وَأَسْتَاذِي وَعَمِدَتِي وَعَمَلَاذِي (٥) وَأَعْر السِّيَادَة (٦) كَامِل
 السَّعَادَة الشَّيْخ السَّبَد (٦) عَبْد الْبَاقِي عَلَيْكُمْ مِيْنَا اَتَمَّ
 السَّلَام بِدَايَة (٦) وَأَخْتِيَتَام وَعَلَى جَمِيع مَنْ ضَمَّتْهُ
 حَضْرَتِكُم السَّعِيد ٨ (٨) أَمَا بَعْد (٩) سَيِّدِي بَابِي وَجَّهْت
 لِسِّيَادَتِكَ نَصِيب (١١) صَيْدُ أَرْجَوَا (١٢) مِنْ اللّٰهِ ثُمَّ مِنْكَ
 فَبَوْلُهُ وَعَبِيهِ (١٣) كِبَايَة وَبِهِ (١٤) خَدِيمِكَ وَتَلْمِيزِكَ (١٥)
 أَحْمَدُ بْنُ قُرْنَة (١٦) الْعَادِل الْآن (١٧) بِتَحْكَمَة الْمَدِيَّة (١٨)
 وَدُمْتُ (١٩) وَدَامَتْ أَيَّامُكَ بِالْفَرْح وَالشَّرُورِ وَالسَّلَام
 ٢٢٢ مَارِس س ١٣١٠

Notes.

- (1) Racine عون — (2) Façon fantaisiste de tracer le ب et de former ainsi une sorte d'arabesque. —
 (3) Le second point du ٨ a l'air d'un accent grave par suite d'un coup de plume trop rapide ; on peut remarquer

dans cette lettre comme dans beaucoup d'autres, que les deux points du δ sont représentés par un petit signe semblable à un $\underline{v}$ ou à un $\underline{o}$. — (4) Les deux points du premier $\ddot{a}$ sont représentés par un petit trait semblable à un $\underline{r}$ ou à un $\underline{o}$, parce que le rédacteur veut aller trop vite; (ce fait se remarque à diverses reprises dans le cours de la lettre) il omet même à dessein et pour la même raison les deux points du ζ final qu'il fait retourner en arrière. — (5) Racine δ ل. — (6) Le ω a l'air d'un ω suivi d'un jambage sans point et d'un $\ddot{a}$. — (7) Racine δ او ou δ او. — (8) Voir note (13), lettre 17 et note (3) lettre 21. — (9) Le ω doit être joint à la lettre suivante. — (10) Composé de $\underline{a}$ or, $\underline{a}$ certes, et du pronom affixe de la 1re personne, c'est-à-dire: or certes moi. — (11) Le petit signe qui vient après n'est là que pour finir la ligne. Voir note (4), lettre 22. — (12) Il ne faut pas d'alif final. Voir note (3) lettre 21. — (13) Le point du ω manque par inadvertance. — (14)

et avec lui, c'est-à-dire de la part de. — (15) Voir
 note (2) lettre 17. — (16) Voir note (13) lettre 17. —
 (17) Voir ci-dessus, note (11). — (18) Mbédiah. — (19)
 Racine مود. Puissez-vous continuer à vivre, et puis-
 sent vos jours.....!

29-29.

الحمد لله وحده
 حضرة الباضل الاجل محبنا
 العزيز السيد انقليز (1) مدير (2) المدرسة البرانسوية
 والعربية (4) بتفرت (5) السلام عليكم التام الشامل (6)
 العام والرحمة والبركة والانععام يليه (7) فد بلغني (8)
 حقة التمر في غاية المراد (9) وهي من احسن (10)
 التمر كثر الله خيركم وجزاكم⁽¹¹⁾ عنا احسن الجزاء (12)
 ودمتم⁽¹³⁾ ابي (14) خير وانععام وعليكم السلام التام
 من محبتكم على الدوام محمد بن سيدي سعيد (15)
 الخوجة بليروا (16) عرب الجزائر (17) بتاريخ (18)
 21 (14) فورار (19) سنة 1887

Notes.

- (1) Mr Sagleyze. — (2) Participe actif de la IVe forme racine جود , le و devenu ي par permutation. — (3) Française (avec un و au lieu d'un و). — (4) Les trois points de deux lettres différentes sont souvent réunis en triangle. — (5) à Bougouet. Voir note H, lettre 18. — (6) Les trois points du ج et du ي sont parfois représentés par une sorte de virgule renversée. — (7) Voir note (4) lettre 24 et note (9) lettre 17. — (8) Le point a été omis par inadvertance. — (9) Participe passif de la IVe forme, racine جود , le و devenu ا par permutation. — (10) L'alif de ce mot se confond avec l'appendice du ي . — (11) Racine جزي Voir note (10) lettre 24. — (12) Racine جزي ; و ou ي final, précédé d'un ا prolongatif, se change en و . — (13) Racine جود . Voir note (20) lettre 28. — (14) Il faut deviner qu'il y a là جوي . — (15) Il manque une pointe au و . — (16) Bureau arabe. Voir note (3) lettre 21. —

(17) Alger. Voir note 5, lettre 26. — (18) Il faut dire
non qu'il y a la بتاريخ à la date. Voir note 7,
lettre 19. — (19) Février. —

30-30

الحمد لله وحده ولا يدوم إلا ملكه
إلى حضرة اخينا الشَّيْخ فاتح (1) السَّلام عليكم ورحمة
الله تعالى وبركاته أما بعد فهنيت (2) بالولد الذي (3)
أشرفنا بوجوده ليلة ميلاده (4) بالله يُنفيك
حتى ترى (5) اولاد اولاده بجاه النبي وءاله (6)
مِنْدَعُوا (7) الله ان يرزقنا بولدٍ مثلكم (8) إن شاء (8)
الله وتُبَلِّغ سَلامنا جميع اهلكم وجملة احبابنا
والسَّلام كُتِبَ بالبيدة (9) في غشت (10) سنة ١٨٨٨
من البفير لِرَبِّه مُحَمَّد بن حمود ❀

Notes.

(1) M^r: Fatah, Directeur de l'École arabo-française

à Alger. — (2) Correctement: **قَدِّتْ**. Voir note 5, lettre 26. — (3) Voir note (3) lettre 21. — (4) Mais pour **وَلَا** Racine **وَلَا**; le **و** djézme et précédé d'un — se change en **بِي** dans l'intérieur d'un mot. — (5) Régulièrement: **تَرَايَ**; on élide souvent l'alif (support du hamza), de sorte qu'à l'impératif le verbe **رَايَ** se réduit à une seule lettre: **رَ** vois, en vertu de ce principe: la lettre faible disparaît, à la fin d'un mot, lorsqu'elle doit être djézmée, comme c'est le cas au conditionnel et à l'impératif; c'est sur ce principe que repose la conjugaison des verbes défectueux. — (6) Voir note (7) lettre 17. — (7) Voir note (5) lettre 28. — (8) Voir note (6) lettre 29. — (9) Blida, jolie petite ville près d'Alger. (10) Douh.

31-31

سُحَّانَةُ جَلَّ وَعَلَا

الحمد لله وحده

الى السيد الدير اكرر شيخ المد رسة المَعْدَة لِتَعْلِيم
 الاولاد الذكور بِتَفَرَّت وكابّة من معه خُصُوصًا سبي
 عبد الرحمان السلام عليكم مع رحمة الله والبركة وبعد
 ها اتى ارسلت لكم الكُتُب الذي (1) اعدت لهم (2) لِتَعْلَمِي
 وانضروهم (3) واعلموني مع الحامل حتى نعرف الذي (4)
 يليف بي ملازمة اِطِّلاعها (5) ليكون لي عونًا في
 التعلیم وإن كان في علمكم كتاب اخر (6) وهوليتن
 عندي (7) يوصل بي التعلّم المطلوب من فضلكم (8)
 تعلموني عنه حتى نرسل عنه الى فنطينا (9)
 ياتوني (10) به وها اتى رسلت لكم بطافة مكتوبة
 بالبرانصوية كان ارسلها الوالي العام سابقًا فنقلت
 نسخة منها كما ترؤوها (11) والسلام من محمد
 بن العرابي (12) ءآمنه (13) الله ءآمين (13)

Notes.

(1) Voir note 3, lettre 21; correctement : الَّذِينَ ou
 plutôt التي. Voir note 6, lettre 21. — (2) Voir note 6,

- lettre 21. — (3) Correctement: *بَانظَرُوهَا* L'alif qui suit le و du pluriel se supprime devant un pronom affixe. — (4) Voir note 3, lettre 21. — (5) Nom d'action de la VIIIe forme; contraction du *ي* caractéristique de cette forme avec le *ب* du radical. — (6) Correctement: *آخِر* Voir note 7, lettre 17. — (7) Voir note 3, lettre 21. — (8) Il faut *أَنَّ* *جاء* après ce mot. — (9) Correctement: *مَدِينَةُ* *Constantine*, chef-lieu du Département de ce nom. (de *Constantin*). — (10) Correctement: *لِيَأْتُونِي* racine: *أَتَى* Le *ي* final est supprimé à cause de son incompatibilité avec le و; c'est sur ce principe que repose principalement la conjugaison des verbes défectifs. — (11) Correctement: *تَرْوَنَهَا*. — (12) Correctement: *العَرَبِي* ou *أَمِين* et *أَمَّنَد*. — (13) Correctement: *الأَعْرَابِي* ou *أَمِين*. —

32-32

الحمد لله وحده   وصلَّى اللهُ على سيدنا (أ) ومولانا (أ) محمد

معادة العظم المحترم السيد أبو القاسم بن سديرة
 مَدْرَسَ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ (2) بِالْمَدْرَسَةِ الْعَالِيَةِ
 لِلْعُلُومِ الْأَدَبِيَّةِ (3) بِالْحَزَائِرِ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَتُرُكَاةُ وَبَعْدَ نِخْمِ السَّيِّدِ إِنِّي حَوَّزْتُ الْإِمْتِحَانَ
 فِي سَنَةِ 1887 بِوِاسْطَتِكَ جَزَاكَ اللَّهُ عَتَا فَيَّرًا وَالْيَوْمَ
 سَيِّدِي أَرَدْتُ أَنْ نَجُوزَ فَاظِي (5) إِنْ شَاءَ اللَّهُ نَطْلُبُ
 مِنْ سَيَادَتِكَ لِتَكُنْ (6) فِي عَوْنِي اللَّهُ يَكُونُ فِي عَوْنِكَ
 وَأَمَّا يَكُنْ (4) لِي مَأْجَاءً لِأَحَدِ سَيِّدِي اللَّهُ وَأَنْتَ وَبَيْدِ (9)
 كِبَايَةِ مِنْ خَدِيكَ مُحَمَّدَ بْنَ عَيْسَى بْنِ ضَيْبِهَا (9)
 اللَّهُ مِنْ شُرْجَةِ الْهَامِلِ دَائِرَةَ أَبِي مَعَادَةَ حَرَّرَ (10)
 جَنْبِي سَنَةَ 1890 مَسِيحِيَّةً ❀

Notes

(1) Le rédacteur a tracé la conjonction و et le pronom affixe نا au-dessous et au-dessus, sans doute pour orner son écriture ou gagner de la place. نا مولى composé de مولى et de نا. Voir note (10) lettre 17. --- (2) Correctement: أبو القاسم

Voir note 3 lettre 23. — (3) Les points du ba et du ya sont
 tracés en forme de triangle, comme pour le fa et le ya, le
 noua et le ta, etc... — (4) Mais pour اَرَادَ Voir note 6
 lettre 18; racine وَاو. — (5) Il arrive souvent dans les
 lettres d'employer la 1ère personne du pluriel au lieu de celle
 du singulier. Correctement: أَجُوزُ فَاضِيًّا (Je désire) passer les
 examens de cadî. — (6) Correctement: لَتَكُونَنَّ que vous
 soyez. (au subjonctif, mais non au conditionnel.) — (7) Mais
 pour يَكُونَنَّ Voir note 6 lettre 18. — (8) Correctement:
 مَا جَاءَ. — (9) Voir ci-dessus, note 3. — (10) Boussada
 ville - oasis du département d'Alger. Voir note 3 lettre 23
 sur le mot اَبُو. — (11) Janvier. —

٣٣ - ٣٣

الحمد لله
 بِي مَآي (١) سَنَةِ ١٨٧٩
 المَعظَّم الأُرْبَع (٢) سَعَادَةَ السَّيِّدَةِ الْيُوطَنَةِ (٣) المَتَوَلِّي
 أُمُورِ الْعَرَبِ دَامَ عِزَّةُ أُمَمِينَ السَّلَامِ التَّامَّةُ عَلَيْكَ وَالرَّحْمَةُ

وبعد سيدي واتك (٤) ذكرت لنا في جوابك الربيع
 المؤرخ بياعوم ماي المعلم بهند ٨٠٧ (٥) بأن
 يمكن (٦) الورقة الواردة علينا بيدي ربها ونرسل لك
 توصيلاً اعلم سيدي بأن تلك الورقة وردت علينا و
 مكنتها بيدي ربها وهذا الجواب توصيلاً (٧) منّا
 لسيادتك على ذلك والسلام ✽

Notes.

- (1) Mai. — (2) Curieuse façon de tracer ces trois lettres
 الا. — (3) Lieutenant. — (4) Le و est explétif. — (5)
 Sous-entendu : العلاء. Le point (ou zéro) à gauche du
 nombre ٨٠٧ (807) est de trop. — (6) Correctement : أمكن
 Voir note 5 lettre 32. — (7) Correctement : توصيل، at-
 tribut de جواب، au nominatif ; ou bien توصيلاً، à l'ac-
 cusatif comme attribut d'un verbe d'existence. —

34 - 34

الحمد لله في نونبر (1) سنة 1879
 المعظم الأزهري معجزة السيد الفيطان (2) شاف
 بيروا (3) عرب السلام والرحمة والبركة عليك وبعد سيد
 بلغني الربيع جوابك (4) وامرني لمرسل لك عمار
 بن البشير من بني جغال (5) اعلم سيدي تراني لما
 بلغني جوابك رسلت اليه الآيرة ولما بلغ إلى افاربه
 اخبروه بأن ذلك الرجل كان ارتحل من تلقاء نفسه
 إلى العلية (6) حكم سطارنوا (7) خمساً وليس لنا
 علم به تراني عزفتك به ليكن (8) في علمك والسلام

Notes.

- (1) Novembre. — (2) Capitaine. — (3) Chef du bureau arabe. — (4) Plus correctement : جوابك الربيع l'adjectif devant toujours se placer après le nom qu'il qualifie et prendre l'article si ce dernier est pris dans un sens déterminé. — (5) Nom de tribu. — (6) Saint-Cheraud, près de Sélef. — (7) Correctement : ليكون qu'il soit, au subjonctif, mais non au conditionnel.)

٣٥ - ٣٥

المجدلة وحده ١٢ في اجوان (١) سنة ١٨٨٨

أَسْعَدَ اللهُ أحوالَ العَظَمِ المُخْتَرَمِ واليِّ (٢) الخيرات
والنِّعمِ ذو (٣) العلومِ السَّنيَّةِ والعِنونِ المُرضِيَّةِ (٤)
السَّيدِ بلفاسمِ ابنِ (٥) اسديرة (٦) اسستور لكتور د بيل (٧)
بالجزاير السَّلامِ عليكِ وعلى كَلِّ من شملته عَضْرَتِكَ
التربيعة من الأهل والأولاد إن كنتم بخير بالحمد لله
وبعد بآتي لمتا وصلت الى الجزاير لفضاء بعض
المآرب رغبت ان ازورك ولم اعرف محلك الذي
تكون فيه فكتبت اليك هذا الجواب عسى أن
تخبرني بالمحل الذي تحصل ملاقاتي (٨) بك وأبي
محل أو ساعة يكون ذلك وان تاذن لي في الدخول
اليك زائراً والسَّلام من محمد الزروفا اکتوى أسستور (٩)
محكمة الصَّحِّح بالقرقور (١٥) ونايب فاضي نُطير (١١)
القرقور

Notes

(1) Juin. - (2) Correctement : sans aliya و لي

- au cas annectif. - (3) Correctement : ذِي au cas annectif; se décline comme أَبُو père, أَخُو frère, بُو bouche. - (4) Racine رَضِيَ, qui devient رَضِيَ à la 3e personne masculin singulier du prétérit actif; le و se contracte avec le ي dans les participes passifs des verbes défectueux. - (5) Le mot ابْنٌ perd son alif entre deux noms propres. Racine: بنو ou بني. - (6) Sans alif. - (7) Assesseur à la Cour d'appel. - (8) Racine لَفِيَ. - (9) Assesseur. - (10) Guergour, région importante à l'est de la Kabylie de Bougie, entre Kevrata et Sétif. - (11) Cadi - notaire. -

36⁽¹¹⁾ - 32

الحمد لله وحده إلى محبتنا في الله وصدقنا من أجله
السيد فويد بن الهادي السلام عليك وبعد اعلم
ان بطافتك بلغتني صالحة سي الساماني وبهنا
كل ما ذكرته لنا بترايه بلغت سلامك إلى جميع

الاهل والاخوان بصرحوا بذلك وانهم بخير وعلى غير
 ولا يخصصهم شيء من جهة النعمة (2) وكل ما (3)
 محتاجونه نفع (4) عليهم به ونهنيك بيد واما
 ابنك الكبير الذي يفرابي المدرسة جاني نرا (5) مرتين
 في الجمعة (6) ونخرجه انا بنفسي في يوم الاحد بكن
 هانيا منه وافض (8) حوايجك ولا يدخل بيالك شيء
 من جانب الاهل غير انهم متوحشون بيد وطالت
 عليهم (8) غيبتك والسلام بتاريخ ١٥ مارس سنة ١٩٢٤

Notes.

- (1) Voir lettre 28 et notes : même genre d'écriture et mêmes observations...
- (2) La virgule au-dessous du noun ne compte pas.
- (3) Le mot suivant ne compte pas ; il est correctement répété immédiatement après.
- (4) Le ف a plutôt l'air d'un ن final sans points.
- (5) Le point du noun a été oublié ; quant à celui qui est sur l'alif, il appartient au fa du mot placé au-dessus dans la ligne précédente.
- (6) Les deux points du ta sont représentés

par le chiffre ۲ qui indique en même temps que le nom est au duel : le rédacteur de cette lettre a cru faire ainsi un trait d'esprit. — (7) Le signe suivant est uniquement employé pour finir la ligne. — (8) Mois pour *أفريقي* qui est incorrect. Voir lettre 30 note 5. — (9) Mot oublié dans l'original ; le mot *هل* est au pluriel ; il est féminin quand il désigne la femme, épouse ; il s'emploie adjectivement avec le sens de digne de, apte à . —

37-37

الحمد لله وحده ولا يدوم إلا مثله

إلى سعادة السيد البركورور جنيرال (1) بعد السلام
 التامة والإكرام والإتعام عليكم ورحمة الله تعالى (2)
 وبركاته وبعد فإن الحسين بن رابع بن الحسين من
 سكان الشباشب من كمون الهند (3) له على
 أحمد بن (4) اخلال (5) آة ين ثبت عليه وبيده (6)

رسم الحكم بامرناه المرة بعد المرة بدفع ما عليه
 بلع يمتثل والان المطلوب من إحصائك تأمر من
 يكتبه بدفع ما عليه وهذا ما متابه اعلمناك و
 النظر اليك وعليكم (٦) الب سلام من (٨) كاتبه عبد
 ربه بن (٩) يوسف بن احمد وقفد الله بهته في نوانبر (١٥)
 سنة ١٢٦٣

Notes.

- (1) Procureur Général. — (2) Façon bizarre et fréquente d'écrire ce mot qui est un verbe défectueux à la VIe forme. — (3) Commune du Fondouk, entre Alger et l'Arba; le barrage de l'Hamise est tout près de là. — (4) Racine بنى. — Correctement بنى sans l'alif initial. — (6) Le mot بنى a pour racine بنى. — (7) Façon bizarre de tracer le Kaf, dont la barre supérieure et oblique n'est pas à sa place. — (8) Le mot بنى s'écrit toujours avec un l quand il n'est pas entre deux noms propres, comme lorsqu'il commence la ligne. — (10) Novembre..

٣٨ - ٣٨

المحمدية (١) اجوان (٢) سنة ١٨٧٩

اسعد الله احوال العارس المحترم الاكمل سعادة السيد
 اليوطنة (٣) المتولي امور العرب دام عزه واحترامه
 امين السلام التام الشامل العام وبعد اية السيد
 بلغنا جوانك الاربوع المؤرخ يوم (١) من شهر التاريخ (٤)
 وذكرت فيه ان الفايده اخاناسي محمد بن بونعاس يرسل
 اليك زريته سي الشريف بن الفبسي التي عنده اعلم
 اية السيد بان الفايده غايب بفسنطينة وانا لانعلم
 بذلك حيث انني مفيم (٥) بوطن اولاد كباب وفدمت
 الى وطن وادي بوسلام ومكنت فيه اياماً قليلة وحين
 يرجع الفايده من غيبته فيفضي الامر الذي ادنته به
 ان كان في علمه شيء منه وهذا الواقع عرفت به
 سيادتكم ونظرك اوسع (٦) والسلام

Notes.

(١) Le point à gauche du ٢ et du ٣ représente le
 zéro des dizaines, qui ne s'écrit pas en français. —

(2) Trine, sans l'alif initial - (3) Lieutenant - (4)

Voire lettre 29, note 18. - (5) Racine فوم - (6) L'alif

est joint au ouaou par une sorte de licence calligraphique motivée par la rapidité de l'écriture.

39 - 39

الحمد لله (1) وحده العظم الأربع السيد الكصار (2)
 حاكم ذراع الميزان (3) السلام عليك التام كما يليف
 بالمقام (4) وبعد اخبرك سيدي ان رجلاً اسمه ابي (5)
 قتل زوجته البارح (6) ليلاً وهرب من حينه ولمّا
 اخبرني بذلك الفارد ثنا بييط (7) ركبت من ساعتى و
 وتوجهت إلى محل الجريمة فوفقت على المرأة وهي
 تعالج سكرات الموت فلم تجاوبني إلى أن طلعت روحها
 فارسلت بعض الناس في اثر الجاني فرجعوا ولم يفبوا (8)
 له على خبرها ما المرأة تراها باقية على حالها من غير دمن
 إلى أن ياتيها السيد الطبيب واتي ارسلت ربولاً (9)
 مثل هذا الى السيد الجوج دبي (10) كما هو الواجب

(13) ودمتهم (11) بخير والسلام من ارز في بن اذ بير (12) برزيدان
اغريل امولى (14)

Notes.

- (1) Il manque un lam à ce mot. — (2) Commissaire ou plutôt administrateur de commune mixte. —
- (3) Mis pour مؤزان en vertu de ce principe : Le g djermé et précédé d'un Kasra, au milieu d'un mot, se change en un ي de prolongation : Oraa-el-Mizan centre Kabyle important, situé aux contreforts sud-ouest du Djurdjura. — (4) Racine قوم. — (5) Akli, nom-propre d'homme; l'enoir, en Kabyle. — (6) Régulièrement : البارة. — (7) Garde-champêtre. — (8) Racine : و ف ب. — (9) Rapport. — (10) Juge-de-paix. — (11) Guissier-vous dwer (racine و ج و). — (12) Avezki ben Tdir, nom propre d'homme; Félix, fils de Jean, en Kabyle. — (13) Président de douar, en Kabyle. — (14) Nom d'un village Kabyle, situé entre Oraa-el-Mizan et Fort-National. La crête des expositions ombrogées, en Kabyle. —

٤٠ - ٤٠

الحمد لله وحده ولا يدوم إلا عزّة

المعظم الأرواح السيد الجوج دبي (١) بعين التساء (٢) السلام عليك وعلى كافة حضرتك الرقيقة أما بعد فقد بلغني جواب من السيد الشّمال (٣) الحاكم بقسم القرقور تاريخه ١٦ شهر التاريخ نتموم (٤) مضمونه بأن نامرسي حمودة بن الشيخ وابنه الطيّب وبالفاصح بن فاس (٥) ومحمد السعيد بن رزفي كأتمهم من عرفة فموت (٦) عرش الاعراض (٧) ليحضر وا عندك في اليوم الرابع والعشرين من الشهر المذكور فإما احضرتهم لذاتي وامرتهم بالقدوم اليكم فامتنع محمد السعيد بن رزفي من القدوم اليكم ولم ينصت اليها اضلاً وغلظ راسه مااتي اخبرتك بهم والنضر (٨) لكم والسلام من محمد السعيد ابن (٩) خليفه القايم مقام (١٥) ادجوان (١١) الاعراض (٦) صانه الله ^{٢٩} في قلبي (١٢) سنة ١٨٤٤

Notes

(١) Juge de paix. - (٢) Ain - en - usa. fontaine des

- femmes, autrefois siège de la Justice de paix du Guergour.
- (3) Chenel. - (4) Le point du noun a été omis par inadvertance. - (5) Kassi ou Kassa nom propre d'homme, en Kabyle. - (6) Aguemmour, monticule, en Kabyle.
- (7) Nom d'un douar Kabyle. - (8) Correctement: النظر
- (9) Sans alif. - (10) D'où l'expression caimacan. -
- (11) Adjoint indigène. - (12) Juillet. -
-

41 - 41

الجدد له وحدة ^٢ في جوليت (1) سنة ١٨٧٩
 سعادة المآجل السيد اليوطنة شاف بيروا عربا (2)
 السلام عليك وبعد فالذي نخبرك وان الحامل اليك
 السعيد بن لتادة من عزلة الزرامنة (3) وصحبتة
 الولد المسهمي عمار بن ازعيوة (4) من بريفة يزعم
 الاوّل بدعواه (5) ان ابنه عثمان سارح بغنمه
 واقتلقت الغنم مع غنم الولد المسهمي عمار
 ولما اجترقوا الرعات (6) ذهب له كبش مع غنم

عمّار بن ازيعة وصلت له التهمة فيه بسبب
 اختلاط غنمه معه ولما اتا (٦) رب الكباش يسأله (٨)
 عليه انكره عمّار وايبه (٩) في سرفه الكباش ولم
 تكُن (١٥) بيّنة للمدّعي (١١) على ذلك هاني عرفتك
 بالواقع ورسلت اليك الراعي المتهم ورب الكباش
 لتنظر فضيتها والتضر اليك والسلام

Notes.

(1) Juillet. — (2) Lieutenant chef du bureau arabe. —

(3) Laramana. — (4) Sans alif. — (5) Mis pour *بدعو*;

le ya final, précédé d'un fatha et suivi d'un pronom

affixe, se change en alif. — (6) Correctement: *اقترفت*

اقترف الرعاة ou *اقترف الرعاة*, en vertu de ce principe: quand

le verbe précède le sujet au pluriel irrégulier, il reste

invariable ou se met au féminin singulier. — (7) Cor-

rectement: *اتنى*. — (8) Mis pour *يسأل*. — (9) Cor-

rectement: *ابوه*. — (10) Mis pour *تكون*. — (11)

Participe actif de la VIIIe forme, le ta ayant été contracté avec le
 dat.

٤٢-٤٢

الحمد لله من سعادة السيد عبد المالك بن علي
 السعيدني فايد وجدة (١) ونواحيها إلى المحترم
 الاربع السيد الكماندة (٢) حاكم دايرة مَغْنِيَّة (٣) عليك
 السلام التامة الشامل العام كما يليف بذلك المتفام
 امّا بعد بانّ حامله المُسَمِّي احمد بن حسين
 كتب الينا عامله بأنّه سُرِفَتْ له نافة مُنذُ عشرين
 يومًا وكان وقع عليها مُنذُ خمسة عشر يومًا بمَغْنِيَّة
 بيد رجل يُقال (٤) له القندوز (٥) من إيالتكم السّوا
 حليّة (٦) بوفى معه لدى فاضي مَغْنِيَّة بكلّيه
 باثبات النافة له وعليه ايّها المُحَبَّب انه أفام عندنا
 البيّنة انّهاله ومُلكه قَسِيمًا سَتَفِيًا (٧) عليه
 بيده فمحبك بارك الله بيك ان تفاعلها لدى
 الشّرع هناك وما حكم بيّنهما عليه العمل وبيّنة
 الحامل بيده مُعَرَّبًا بها بعد ول وجدة والسلام

Notes.

(١) Ouchda ville marocaine sur la frontière algérienne.

- (2) Commandant. — (3) *Abghmia* ou *Salla*. *Abghmia* ville française près d'Ouchda. — (4) *قِسْفُ* de *يَقْرُؤُ* (5) *Agwendouz* nom, en Kabyle. — (6) Nom de tribu; pluriel de *سَالِي* du *Sahel*. — (7) Mots pour *سَوَفَا*; le *سَ* est une particule affirmative de l'arabe, synonyme de *سَوْفَا* certes. —

٤٣ - ٤٣

الحمد لله وحده
 براءة شيخنا وأستاذنا
 السيد العلامة أبي الفاسح عبد اتهم السلام وأزكمي
 التَّجِيَّةَ والإكرام تعمك وتعم جميع اولادك ممتازا
 لا يُخَصِّي ولا يُعَدِّ اما بعد نعم السيد انني رأيتك
 في الجرنال (١) المؤرخ في ٩ اجوان (٢) سنة ١٨٨٠
 ازدادت (٣) لك درجة في تعليم العلوم زيادة على
 ما انت عليه وبرتت بذلك جرحا شديدا ادا
 الله لك الهني والبقي (٤) بجاء سيد الأولين والآخرين (٥)
 والحمد لله رب العالمين كتبت في جولييت (٦) سنة ١٨٨٠

من ميلا > (8) المسيح ٥

Notes.

- (1) Contraction de من ما . - (2) Journal. - (3) Juin. -
 (4) VIIIe forme de زا ariste يزيد, le ta changé en
 dal à cause du voisinage du zin. - (5) Correctement:
 الهناء والنباء. - (6) Il s'agit de Mahomet L. -
 (7) Juillet. - (8) Mis pour مؤلا comme ميران
 pour مؤزان. -

٤٤ - ٤٤

الحمد لله وحده ٢٢ ماي (1) سنة ١٨٧٩
 الى المعظم الاربع سعادة السيد اليوطنة شهاب
 ببروا (2) السلام عليك والرحمة والبركة وبعد وان (3)
 بيه علي حمادة من جريف اولاد بيه داود يزعم ان له
 مرجة يقال لها مرجة سيدي داود قدوم مزرعته
 تلقاها (4) عن اوائله من زمن طويل يتصرفا بيها

كسابر جررة حسب تَصْرُفِ الاعراض الى الان
 ادعى (5) عليه محمد بن سبي عمّار من بريفة واراد
 ان ينزعها من يده ثم احضرت محمد بن سبي عمّار
 المذكور بسألته عن سبب المرجة المذكورة بزعم
 ايضاً ان المرجة له وهو الذي يتصرف فيها وما
 اني عرفت سيادتك بذلك ووجهتها اليك ونظرك
 اوسع والسلام

Notes.

- (1) Mai. - (2) Lieutenant chef du bureau - arabe. -
 (3) ع و est explétif. - (4) Mais pour la تَلَفُّي. - (5)
 VIII: forme, le ta ayant été contracté avec le dab.
 6) Racine > رو. -

45-40

دام عزّة

الحمد لله وحده

سعادة المعظم سيّدنا جبير (1) بالعمالة

الجزاير (2) الاعز الركتور (1) السلام عليك ورحمة
الله تعالى وبركاته وبعد كنت كتبت لك جواباً قبل هذا
وفد نسيت امرًا لم تذكره لكم وهو ان قبلتم مني
بلاصة (3) القيادة بالعرش الذي اناسكن به بذلك
احسن لي ولذلتكم السعيدة جنبني ايكولاً (4) في
ملك الله وملكسي ونحبسه على اولادي ويكون
ذلك الاكول (4) لكم ولا ولا دي ولا يليف هذا الاكول
الا يتلك البلاد كونهها بلاد الماء والبواكه واناس
ذلك العرش كلهم راغبين (5) في تعليم اولادهم
فراءة دولتكم السعيدة غير انهم لم يجبدوا (6) من
يحييهم (7) على ذلك والحاصل سيدي اخبرني عن
مجل عمّا (8) يكون عليه العمل كونه طال صبري
وامتدّ ضربي لأن لي مدة وانا ارجي (9) في زد
الجواب والله اعلم بالصواب ام (10)

Notes

(1) No. le Recteur Jeanmaire - (2) Correction -
بالعمالة الجزائرية (3) Place, emploi -
بعمالة الجزاير

- (4) École (avec deux orthographes différentes). - (5) Correctement: راغبون au nominatif. - (6) Mis pour وا لم يُؤجدوا. - (7) IVe forme, racine عون. - (8) Pour ما عَنْ. - (9) Racine رجو. - (10) Abréviation de انْتَهَى.

46 - 47

الحمد لله وحده ولا يدوم سواها

الى سعادة المعظم المحترم السيد الوكيل العامة

عليك السلام التام وكثرة الإنعام والامر الذي نعلمك به

خير إن شاء الله هو انه ثبت لدينا بالبينه وان (1)

الولية باطمة بنت بوجمعة (2) تُوَقِّيتُ عن بنتها (3)

عزيزة والزهره ابنتي احمد الغول به عُربَ بِمَحْص

بیر الخادم (4) وعصبتها شفيقتها زهيرة بحضانه

البنتين بالشرع العزيز لخالتهما ولا يمنعهما من ذاك مانع

ومن اراد ان يفاكهما منها من غير موجب شرعي فلا

يَلْتَبِتُ اليه بالمراد منك ان تنظر في فضيلتها وتمنع

من اراد ان يفاك الحضانه منها وتخلصها من يده والله

تعالى يباريك خيراً لأن من نَقَدَ حَكْمَ الشَّرْعِ العَزِيزِ جِزَاءَ اللّهِ بِأَحْسَنِ
الجِزَاءِ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ التَّامُ فِي الاِبْتِدَاءِ وَالِاخْتِنَامِ مِنَ الْعَالَمِ الْعَلَّامَةِ
فَاضِي الْمَالِكِيَّةِ بِالْجَمْعِ اِيْرَ الْمَمْنِيَّةِ وَقَفَهُ اللّهُ ءَامِينَ ۞

Notes.

(1) Correcte. -- (2) Régulièrement : ابي جمعة. -- (3) est completif. و ۞ (4) Birkadem, le puits de la negresse
ment : بنتيها au duel. -- (5) Birhadem, le puits de la negresse
(petite commune aux environs d'Alger. --)

٤٧-٤٦

الحمد لله ٢٢٣ ماي (١) سنة ١٨٧٩

المُعْظَمِ الاربع سعادة السيد اليوطنة شابي بيروا عرب (٢) السلام والرحمة
والبركة عليك وبعد نعم للسيد بلغني جوابك الربيع المؤرخ بيوم من شهر
التاريخ وامرني لنعرفك في فضيلة شكايه ابن العيد جتان بن (٣) مقورة في
شان الماء اعلم سيدي ان هذا الجنان كان مغروس (٤) على ماء وحنثية وبي
هاته السنة لما قل ذاك الماء اراد (٥) ياخذ الماء من عند عزلة اولاد سبي
ابرج (٦) الذي هوليس من عادته يسفي به فمنعوه اناس العزلة فايدين له
ان جنانك مغروس على غير ما ونا (٧) وحيث قل لم نعطوك (٨) من ما ونا (٩)
ابدأ جهاته سورته عرفتك سيدي به والنظر لك والسلام ۞

Notes.

- (1) Mai. - (2) Lieutenant chef du bureau - arabe. - (3) Correctement ابني. - (4) Correctement مَغْرُوبًا à l'accusatif. - (5) Correctement اراد أن. - (6) Sans alif, d'où Sidi-Ferruch, mémorable par le débarquement de l'armée expéditionnaire qui a pris Alger en Juin 1830. - (7) Correctement : ماءنا ou simplement ماء. - (8) Correctement. لانعطوك; racine عطى, le ya ayant disparu devant le ouasu. du pluriel.

---

48 - ٤٨

الحمد لله وحده الى سعادة المعظم الارجح السيد
 البريقي (1) حاكم عمالة الجزائر السلام عليك ورحمة الله
 تعميكم نعم سيدي باناسي العربي بن حمزة من دوار اولاد
 اسمير (2) ثم من دايرة بئر بزر ام نايل اشتكى الى
 مقام الكريم بما انا (3) به متبوع امام المحرر (4)

في هذه السنة ٧٩ وذلك فد زيد عليّ زويجة حرث
 في العشور وانا اكسب سيوى (٥) حرث ازويجة (٦)
 ففظ حتى اثني صرت متبوعًا بزويجتين والان
 سيدي استعس على شكائتي تجدني (٦) ان شاء الله
 على الحق والصواب من غير شك ولا وهم وبعد اطلاءك (٨)
 على ذلك تجد كلامي على الطريف المستقيم (٩) بالله
 يدوم لنا عدلك وبفائك (١٥) وهذا (١١) ما مئاليك والسلام
 من كاتب الحروف المذكور اعلا (١٢) وذلك (١٣) بتاريخ ٨
 اكتوبر (١٤) سنة ١٨٧٩ من ميلاد المسيح ٥

Notes.

- (1) Préfet. — (2) Sans alif; nom de tribu, dans les Issers, canton de Bordj - Menaiel, sur la ligne d'Alger à Bizzi - Orzou. — (3) On dirait: جاءنا il nous est venu, ce qui ne donnerait aucun sens. — (4) On dirait: > المجدد le renouvelé, ce qui ne donnerait aucun sens. — (5) Correctement: سيوى. — (6) Correctement زويجة sans alif. — (7) Racine وجد; le verbe est à l'aviste

conditionnel comme réponse à l'impératif qui précède. —

- (8) Mis pour الحال nom d'action de la VIIIe forme ; contraction du ـِ caractéristique de cette forme avec le ح du radical. — (9) Participe actif de la Xe forme, mis pour : المستفهم . — (10) Correctement كسب . — (11) Le rédacteur s'est vu obligé de rectifier la forme imparfaite de la première lettre de ce mot, en traçant au-dessus une forme plus correcte. — (12) Mis pour اعترى , racine علو . — (13) Plus couramment : كسب sans اليف . — (14) Octobre. — (15) Mis pour موزان , comme موزان pour موزان

٤٩-٥٩.

C'est la lettre ح reproduite par inadvertance ; mais elle ne fait qu'une double emploi, étant d'une écriture différente. —

—
—
—

50-04

الحمد لله وحده من عبد ربه سبحانه وتعالى
 البقية الارضى السيد البشير خليفة فايد وجدته و
 نواحيها ايده الله بمهته امين الى الحاكم الارشد
 المعظم الأورد السيد الكماندار (1) حاكم دايرة (2) مغنية
 عليك السلام التام الشامل العام مع الرحمة والبركة
 وبعد انه ورد علينا كتابك مؤرخا يوم ١٠ رجب (3)
 وصل به سنة امس تاريخه تذكر فيه ان رجلا
 من ايتنا يتهدد بيلدكم وطردهتموه (4) للحداثة
 بعد (5) بلا تسريح وذكرت انك قبضته وارسلته
 الي نابكان من حقك ان ترسله مع احد من اصحابكم
 لنزجره ونجعله في السجن والان لم يات (6) الينا
 ولا رايناه ابدا بان كان لا زال عندكم بابعثه الينا في
 اقرب مدة لنسجنه ولا بد بترك (7) الله فيك
 والسلام

Notes.

(1) Commandant - (2) Le troisième point du ya

représente un hamza ; correctement دایرة ou دائره > racine > عو .
 (3) Nom du septième mois de l'hégire .- (4) Le م de la
 deuxième personne du prétérit doit être suivi d'un و euphonique
 devant un pronom affixe .- (5) Racine > عو .- (6) Mois pour
 لم يأتني .- (7) Il vaut mieux بارك à la IIIe forme .-

51 - 51

الحمد لله وحده من عبد ربه سبحانه وتعالى التزييه الامضى
 السيد البشير بن عمر (1) عامل و جدته ونواحيها إلى المحبت الاودة
 الصدوق الارشد للسيد الكماندار حاكم دايرة مغنيّة عليك اتم
 السلام مع الرحمة والبركة على الدوام كما يليق بفدرك وعقل
 منصبك وبعد بيان حامله سي علي بن احمد الوجدي (2)
 المدعى فزولة ورد علينا شكياً ان له على ابن العابد السبايبي (3)
 من اياتكم اثنا عشر (4) دور (5) مترتبة عليه من قبيل (6) ثمن
 فصح كان اشتراه منه فزولة المذكورة (7) وفدّم له ثمنه
 المذكور ولم يدجع له الفصح بالمراد منك ان تحضرها وتحكم
 في فضيتها على وجه الحق والإنصاف كما هو الظن بك

باراك الله بيد ونحن على المحبة وعهد الدولتين وإصلاح
الإياليين والسلام ٢١٩ جماد الثاني (8) سنة ١٥٨٥ هـ (9)

Notes.

- (1) Omar qui il ne faut pas confondre avec amr, le premier diptote, et le second triptote; ce dernier se décline ainsi : عَمْرٌو au nominatif, عَمْرًا à l'accusatif, et عَمْرٍو à l'annectif. — (2) Originaire d'Oujda ou Ouchda. — (3) Spahis. — (4) Correctement : اثني عشر à l'accusatif, à cause de la particule ان. — (5) Dours pièce de cinq francs, ainsi appelée à cause de sa forme ronde. — (6) Correctement : من قبل sans alif. — (7) Sans ة, parce qu'il se rapporte à un nom d'homme quoique ayant une forme féminine. — (8) Correctement : جُمَادَى الثَّانِيَةَ sixième mois de l'année hégirienne :

On trouve le rapport d'une année hégirienne à une année chrétienne en retranchant $\frac{1}{33}$ du chiffre de l'année hégirienne et en ajoutant au reste le nombre

622 ; d'où la formule :

$$H - \frac{H}{33} + 622 = Ch.$$

On trouve le rapport d'une année chrétienne à une année hégirienne en retranchant du chiffre de l'année chrétienne le nombre 622, et en ajoutant au reste $\frac{1}{32}$ de sa quotité ; d'où la formule :

$$Ch - 622 + \frac{Ch}{32} = H.$$

L'année hégirienne de cette lettre correspond donc à $(1285 - \frac{1285}{33} + 622)$ l'année chrétienne 1867-1868.

52 - 52

الحمد لله
إلى محببنا سي رابع بن جرحات السلام عليك
ورحمة الله وبركاته وتحياته ورضوانه وبعد كَيْفَ أنت
وكَيْفَ هي أحوالك المرضية أجراها (1) الله على وفي مُرادك
وإن تفضلت وتكترمت بالسؤال (2) عنا جلت علم (3)
أنا في غاية الصحة والسلامة ولا ينقصنا سوى النظر
في وجهك العزيز والاجتماع معك في أبرك الاوقات

وثانياً نخبِرُك به اني ارتفيت إلى الدرّجة الثانية
 من مرتبتي وسرّني ذلك غاية السرور بلله الحمد
 ومزيد الشكر وحين نقدم إلى عتابة في هذه الايام
 باوّل زيارتي اليك لِأُتدِّك محبّ القلب منذ مُدّة زمانية
 هذا والسلام مني إلى كاجّة الاهل والاحباب من صديقك
 البير (4) الشرجان العسكري بِبُرج الفالّة (5) كان
 الله امين امين امين هم (6)

Notes.

- (1) Racine جري -- (2) Correctement بالسؤال de
 سأل -- (3) Or que vous sachiez -- (4) Albert --
 (5) La Calle, petite ville maritime à l'est de Bone --
 (6) Abreviation de انتهى fin --

53-52

الحمد لله وحده ٢٣ جليت س ١٨٧٩ نة
 الى المعظم الاربع معادة السيد اليوطنة شاي بيروا عرب

السلام عليك التام وبعد ايَّه السيد وان يبي السعيد بن
العبادي من جريف بني المي يزعمران له خمسة ديار
واحدة محمّرة بالفرمود والاربعة بالدّيس في الشركنة
مع اخويه سي بلقاسم والصديف وابن عمّهم يبي الريغي
بن سي محمد وكان سي السعيد المذكور ساكنًا مع
اخيه يبي بلقاسم والان لَمّا فسها وخرج من عنده بطلب
من اخوانه ليحيثوا (١) له دارا من تلك الديار ليسكن
فيها بامتنعوا من ذلك ثم احضر اخوته يبي بلقاسم
والصديف وسي الريغي فسألتهم عن سبب منعهم
لاخيهم سي السعيد فقالوا ان اخاه المذكور له
صهر ساكن معه واصهار ايضا غيره يدخلون اليه
ثنياً ثنياً بلاجل ذلك منعوه ومرادهم ان الديار
يجعلونهم في القيمة وهذا الواقع عرفت به سيادتكم
ووجهت الجميع اليك ونظر ك اوسع واعلا^(٢) والسلام

Notes.

(١) Le point est un ء qui prévient que l'adif du
pluriel ne se prononce pas. - (٢) Correctement: اَعْلَى
(racine علو). -

٥٤ - ٥٤

الحمد لله وحده بيتا اوت (١) سنة ١٨٨٤
 المعظم الاربع السيد الجوج دبي حاكم الصّاح بالقرنور السلام
 عليك وعلى من شملته حضرتك الربيعه وبعد بالحروض
 لديك هوان المسمّى رابع بن لنيكري وزوجته أم العزّ
 بنت الموقف كلاهما من قرية ترقت برفقة بني اثبانة
 أكثر كل واحد منهما الشكاية على الآخر وذلك خلافا
 وفع بينهما على القرّبي الذي يسكنانه كل واحد منها
 يدعي انه له وكذا الحمار الذي وفع عليه الخلافا بينه
 وبين ابنه لو نيس كل واحد منهما يدعي انه له إذا ابن
 مشى مع أمّه وادّعت الزوجة انه أساء (٢) عشرتها
 وطردّها من بيته وأكثروا من الترداد اليّ على ذلك وكادوا
 ان تفع بينهم المقاتلة لأن الرجل كل يوم يتهدّد اليها (٣)
 هي وابنها وخشيت ان يعوّت قتل احدّها وقد أكثروا
 من الهرج مالا يكلد يوصف كما وفع بينهما خلافا على
 المنسج كل واحد منهما يدعي انه له بها ان وجهتهم
 اليك جميعا والسلام

Notes.

(1) Akouh. - (2) Racine سوء. - (3) Il vaudrait mieux
عليها. -

55-00

الحمد لله وحده لا ريباً غيرة
الى سعادة المعظم لاربع الهمام لانفع سعادة السيد
الكياندة سطرول (١) السلام عليك ورحمة الله وبركاته
وبعد أفبرك بانني نظرت الى ورقة المُنشَر (٢) يوجدتك
بيها فدارت فبت حاكماً كبيراً اچه جميع أمور العرب (٣) في
موضع السيد الكرونيلا ابلا (٤) جفد برحت برحاشته يدا
بحيث لا زلت حاكماً على شؤون وطن الجزائر الا أنك تعرو
جميع الناس خصوصاً نحن خدامك الذين سبقتم
مقدمتنا معك وقت توليتك بأمر العرب بسكرة (٥) وباتنة (٦)
وفسنطينة بالحمد لله على ذلك ونطلب من الله ان يكون
ارتقاءك كرنيل (٧) في اقرب مدّة ولا تجعل علم من خدام دولتكم
بالنية والنصالح كما برحت جميع الناس حكماً بسكرة بتوليتك
بالله يدوم لنا حياتك والمرجو منك ان تكون يبال مني

في بعض البلايص (8) في حكم بسكرة او غيرها والسلام
 من خديك ومريد الخير كله اليك خديك وابتد.....
 كِتَبَ بِسَكْرَةَ في اكتوبر (9) سنة ١٨٧٨

Notes.

- (1) Le Commandant Strohl, aujourd'hui Général de Division.
 (2) *Mobacher*, journal officiel et quotidien du Gouvernement
 général de l'Algérie, paraissant en arabe une fois par
 semaine; mot-à-mot: celui qui annonce les bonnes nouvelles
 (nouvelliste, en français.); de *بشارة* *bechara* bonne
 nouvelle ou récompense promise à tout individu qui
 se charge de retrouver un animal perdu. — (3) Bureau
 politique des affaires arabes. — (4) Le Colonel Aublin.
 (5) La première lettre du mot *بِسْكْرَةَ*, Biskra, semble
 être une majuscule, la seule, d'ailleurs, qui se retrouve
 surtout dans l'expression manuscrite *بِسْمِ اللّٰهِ* au nom
 de Dieu, employée sans doute par respect pour le Créateur.
 Biskra est surnommée la Reine des Oasis. —

(6) Batna, petite sous-préfecture entre Constantine et
Biskra. - (7) Colonel, ci-dessus avec un و. - (8) Sin-
gulier بلاصة place, emploi. - (9) Octobre. -

56 - 02

الحمد لله باسمه نسأل إحسانه
جناب الأجل الوجيه الأجل فضل التزمه سيدي
ومسنادي وفرقة عيني الشيخ عبد القادر بن (1) الطاهي
السلام عليك الابا ورحمة الله اضعا بما بعد بان
تفضل فذكر الربيع عتا بالسؤال فحن بخير والحمد لله
على كل حال هذا وليكن (2) في علمك ايها الاخ ان صهر
بي عمارة بن العبد مريض مرضا شديدا في هذه الايام
الماضية حتى ايسنا من حياته والان عفا الله بلاء الحمد
والشكر على نعمة الواجبة واما الخمسين (3) برنكية
الذي (4) ارسلتها اليه بانها بلغت بواسطة جوابك
الموقته مع البوسطة (5) جوزيت خيرا عن ذلك
وها هو ان شاء الله حين يصعد الى البيروا يكتب

لك برية بخط يده لأنه لا زال لم يخرج من داره وكافة
 اولاده يمدون الله ويشكرونه وانا يا ابي مهتبه في
 الخدمة من غيب مزية بيننا والمطلوب من سيادتك العالمة
 ان لا تنساني لا ابي محسوب احد من اخوانك و
 التسليم

Notes.

- (1) L' alif de ce mot ne se supprime jamais au commencement d'une ligne ou d'un nom-propre.
- (2) Après les conjonctions **وَ** et **فَ**, le lam du commencement est ordinairement djezme: **وَلَيْكُنْ** et **فَلَيْكُنْ** qu'il soit.... (3) Correctement **الْحَسْبُ** au nominatif. - (4) Correctement: **التَّيْبِي**. - (5) La Poste.

٥٧-٥٧

ولا يدوم الآملته

الحمد لله وحده

حضرة المعظم الاربع مسي البريبي (١) المتوَّلي بالإقليم
الجزائري في التاريخ بعد إهداء السلام التام اليك ولطائف
الإنعام بالأم الذي نُعَلِّمُك به إن شاء الله غير هو اته
وفى (٢) لدينا بالحكمة الخنفيّة الحاج الشّعيد البكّاي (٣)
ابن (٤) عمر نائِبًا عن الوّلية نفيسة بنت السيد عبدالرحمن
الاصبايجي (٥) بحكم الوكالة يرسم بيده مَدَّعِيًا وَإِن مَّوَكَّلْتَهُ
المذكورة تزوّجها محمد بن التومبي المحكوم بسجنه مُدَّة
اربعة اعوام (٦) اتية وَبِفَيْتٍ مُّهْمَلَةٍ ضايعه من ترك
التبقة وغيرها بالمطلوب من فضلك ان تأمر من يُخضِرُه
معها بالحكمة المذكورة لدى الشرع العزيز ليصل بينهما
إمّا أَنْ يَسْرَحَهَا بِالطَّلَافِ أَوْ يَعْتِنَ لَهَا مِنْ أَيْنَ تَنْفَعُ عَلَى
نفسها ليرتفع الضّرر اللاحق لها (٧) بسبب ما ذكِرَ ولك
البصل الجميل والسلام من المُسَمِّي نفسه به علامته (٨)
وهو مُصْطَفَى بن احمد فاض الخنفيّة بالجناير المحميّة لطبي (٧)
الله بالجميع امين ❀

Notes

(١) M^r le Préfet. - (٢) Omission du point du ف. - (٣)

Régulièrement. البكّاء، de فاكهته fruit. - (٤) Ici l'alif

est maintenu comme commençant un autre nom propre. —

(5) *Spahis*. — (6) C'est à tort que l'alif est joint à la lettre suivante. — (7) Ici c'est le contraire. — (8) Il s'agit d'une sorte de paraphe qui n'a pu être reproduite ici et qui se voit plus loin, à la dernière ligne de la lettre 63. —

58 - 58

المجلد ٤١٢، ص ١١١ (١) سنة ١٨٨٥

المعظم الرابع السيد الجوج دبي حاكم الشرعي بالقرقر السلام
عليك وعلى كل من حواه مجلسك الربيع وبعد بان بو عزيز
ابن مزيان والحاج رزقي بن اعمارة (٢) كبراء جماعة بني اخيار (٢)
خبروني بجواب صحيفة السعيد بن العربي بن وعلي (٣) من
فريته توال فرقة بني اخيار الشاكي اديها واته سرفتا دارة
ليلة الاربعاء من شهر التاريخ بضرب نفة فيها واخذ
منها حايكين صوبا يساويان سبعون (٤) فركية ادعى
لنا مسك المسمى الواضح ابن التواتي من فيله داخل
الدارحين نزعها على ظهره وهو في حال النوم وتفاضا

إلى (٥) بلغا إلى الباب ونزعها منه جَبْرًا عليه وهو لا يفدر اللهم
 لكبر سنه ولكونه حلبا فيه مرًا والسارف ينكر ذلك إِنْكارًا
 كَلْبًا هَا إِيْزِ خَبْرَتِكَ بِالْفِضِيَّةِ وَالنَّظْمِ لَكَ وَالسَّلَامِ مِنْ كَاتِبِهِ
 الْفَائِمِ مَقَامِ أَدْجَوَانَ (٦) الْأَعْرَاشِ لَغَيْبَتِهِ إِلَى فَرَاطَةَ (٧)
 آمَنَهُ اللَّهُ بِمَنْتِهِ آمِينَ (٨) ❦

Notes.

(١) Décembre. - (٢) Sans l'alif initial. - (٣) Le mot ou
 signifie fils, en Kabyle. - (٤) Correctement: سَبْحِينَ. - (٥)
 Correctement: إِلَى أَنْ. - (٦) Adjoint indigène. - (٧) Kerrata
 petit village à l'entrée des gorges du Chabet, entre Sétif
 et Bougie. - (٨) Les deux derniers mots sont illisibles
 et forment une sorte de parasite fantaisiste, comme celui
 qui se voit au bas de la lettre suivante. -

59-09

الحمد لله وحده
 وكفى وسلام على عباده الذين
 اصطفى (١) إلى حضرة سعادة موسيوا ذبي لاجورط (٢)

كبير النظر في امور المساهمين بعد اهداء السلام اللائق بذلك
المقام وبعد بالمعروض عليك هو خير والله وفقت لديننا
الولية باطمة الزهراء بنت السيد علي الفهواجي شاكية
بمطافها المنكرمة علي السماقي كان طفها سابقا في التاريخ
ولم يعطها جميع صدفها والان نطلب منك ان تامر
شيخ عين الزنوجة (3) لتبصل فضيته معها وهذا
مامنا عرفناكم به وعليكم السلام ممن كتبت عن اذنه الشيخ
الإمام العالم العلامة الهمام فايز المالكية وهو السيد (4) وسدده
بتاريخ اليوم الثالث من حجة الله الحرام متم شهر الذي
هو من عام اربعة وستين وماتين والـ ١٢٦٤ هـ

Notes.

- (1) Racine صعي، la ت change en ط à cause du voisinage du ص. (2) Monsieur De Laporte. — (3) Quartier du Belémby, un des plus beaux sites des environs d'Alger. (4) Suit le nom avec le paragraphe qui n'a pas été reproduit ici de que l'on peut voir au bas de la lettre 63. — (5) Dans l'énonciation des années, on commence, en arabe, par les unités, les dizaines, etc.

٦٥-٦٥

الحمد لله وحده ^{٢٥} من شهر ربيع ي (١١) سنة ١٨٩١
 الى العلامة والصدّيق الأكمل السيد بلقاسم بن زديرة (٢) ووفاه
 الله من كل حيرة عليكم افضل السلام ان كنتم في خير بله (٣)
 الشنكر وبعد فدغاصت عني اخباركم منذ مُدّة طويلة
 وبعد ذلك استبعدت (٤) صحتكم والعافية انتم واهلكم
 بالحمد لله عن ذلك (٥) وان سألتكم عني بعد عجز الله من
 المرض الذي اصابني به منذ عام وشرعت في التدبير (٦)
 ثلث شهر التاريخ (٦) هذا وانّ الحامل اليك السيد العابد بن
 محمد احد تلامذتنا باش عدل سانظرنوا (٨) كان وفتحت
 له هاته الايام نازلة وعزّل من اجلها وانه يعهدك بيها بالمرجو
 من كريم اخلافكم ان تقبوا معه الوفوب التام لانّ
 مظلوم في هذا العزل وما بعلموه معه كانكم بعلموه
 معنا وانّي متحقّف بصبر نيته مع الدّولة وانه من افضل
 باش عدول الوطن بلغ سلامي للحرة الجليلة زوجتكم
 واولادكم والسلام من المكتوب عن اذنه لِعَدَمِ قُدْرته على
 الكتابة مُحَبِّبكم الراضع خط بيده اشره مرّتان (٩)

Notes.

(1) Février. — (2) Correctement : سديرة. — (3) Le point du ka n'est qu'une tache. — (4) Racine بيد. — (5) Correctement على ذلك. — (6) On a voulu écrire التذريس avec un ra. — (7) Dans ce mot on a omis le ra à dessein. — (8) Saint-Arnaud près de Sétif. — (9) Martin, ancien interprète principal de l'Armée d'Afrique, décédé en 1893 dans les fonctions de professeur d'arabe à la Chaire publique de Constantine. —

61-61

المحمدية وحده ١٧٠٠ في ابريل (١) سنة ١٨٨٣
 المعظم الرابع السيد الجوج ديبى بالقرقر صانه الله
 امين السلام عليك وعلى من شملته عضته الربيعه وبعد
 بعد اتصل بيدي (٢) جوابك الربيع المورخ ١١ شهر
 التاريخ تضمن طلبك مني الاخبار عن فضيلة تسعديت (٣)
 بنت محمد بن الصالح والحسين اطبال (٤) لادعاء الأوتلى

ان الحسين المذكور نزع لها فنشها أمامي وطفها أمامي
اعلم سيدي (5) ان الذي كان في علمي من فضيلتها هو انه
كان اتاني اب المرأة (6) محمد بن الصالح واشتكى لي بان الحسين
اطبال منه من ابنته ونزع (7) لها فنشها فكتبت للحسين
اطبال بواسطة نايب الشيخ ليسرّحها مع ابها ثم بعد
ذلك اتى القاضي التي ضيقا واتت المرأة وابوها وزوجها
بوضع الطلاق بينها امام القاضي ثم تنازعا على الفنش
بفتيداه القاضي في ورفة صغيرة وكلب المرأة باليمين على
ذلك في مقام السيد محيي بن حمودي تستحق ذلك الفنش
فقدمت مع زوجها لتخلب له بملها كانا في اثناء الطريف
رجع الي اب المرأة (8) دون زوجها (9) باخبرني بان
زوجها افر بالفش وابني ان يخلبها ومن ذلك الوقت لم اذر
ما بعلا بهذا ما كان في علمي تراني عرفتك به والسلام

Notes.

(1) Avril. - (2) Façon bizarre d'écrire cette expression. -

(3) Nom propre de femme Kabyle: Fortunée, Félicie. -

(4) Joueur de tambour, en Kabyle. - (5) Façon bizarre

d'écrire cette expression. - (6) Correctement : ابو المراءة à cause
 du rapport d'annexion. - (7) Le point au-dessous du zain
 n'est qu'une tache. - (8) Saints vénérés des Beni-Our-
 tilan, au Qergow. - (9) Le chiffre 4 indique le
 renvoi qui est en marge. -

62 - 72

الجدله وحده ولا يدوم الآ ملكه

الى ابننا حقا وصفتنا صدقا اللبيب الاديب الذي اخذ من
 كل علم نصيب (1) ابننا السيد محمد الصادق السلام التام
 ولطائف التحية والاکرام يليه كيب انت وكيب احوالك
 المرضية فاذا سألت عنا باتنا بخير وعافية ولا لنا سوال
 الا عندك والتظري وجهك العزيز علينا والاجتماع معك
 في ابرك الاوقات امين (2) وبعد ابننا اذا كنت اباك وفرضي
 عليك تكن ببال من نفسك ولا تفعل الشيء الذي لا يليف
 فكن مستمع الى الكبار الذي تفر عليهم وكن لبيب اديبا
 تنال مفصودك والداري لا تحتاج الى التعري بها ومن

المُسَلِّمِينَ عَلَيْكَ أَحِبَابَكَ وَأَفَارِكُكَ كَابَّةً وَخَبْرَكَ وَأَنْتَسِي
 وَجَّهْتَ لَكَ ثَلَاثَةَ دَوْرِيَّةٍ خَبْرِي وَصَلُواكَ (4) أَمْ لَا وَسَلِّمْ
 لَنَا عَلِيَّ السَّيِّدَ الْعَفِيَّةَ النَّبِيَّةَ الْإِمَامَ الَّذِي أكرمَكَ أكرمَهُ اللهُ
 فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ آمِينَ (2) لَا بُدَّ تَبْلُغُ لَهُ سَلَامُنَا وَتَقُولُ (5)
 لَهُ أَبِي يَسْلَمُ عَلَيْكَ غَايَةَ السَّلَامِ وَذُمَّتْ فِي أَمْنٍ وَأَمَانٍ وَعِزِّ
 وَأَفْبَالٍ آمِينَ (6) كَتَبَ عَنْ أذنِ أَبِيكَ أَحْسِينَ (7) فِي تَبَسَّةٍ (8)

Notes.

- (1) Correctement : أخذ completely direct de نصيبًا . -
 (2) Les deux points du ya sont simulés par un petit
 signe placé au-dessus. - (3) Correctement : لبيًا ادبيًا
 completely de كُنْ . - (4) Correctement : وصلوك . -
 (5) Correctement : تقول . - (6) Ici, les deux points
 du ya ont été négligés. (7) Correctement : ابنيك حسين . - (8) Bébessa
 petite ville à l'est du département de Constantine. -

63-23

تعلی (1) حق حمده

الحمد لله

عضرة المعظم الرابع موسى ذي لا بورط (2) الناظر في
 امور المسلمين بالجزاير في التاريخ بعد اهداء السلام التام
 اليك و لطايف الانعام بالمطلوب من فضلك ان تامر بحضور
 السعيد بن بوجمعة الفليحي بالمجلس ليتم خصومته
 مع مقابله محمد بن دحمان الفهواجي باثته وفي معه
 مراراً بالمجلس الحكم الى ان قرب فضل فضيتها فتر من
 الحكم وهذا مامتا اليك وعليكم السلام ممن كتبت عن
 اذنه علماء المجلس منهم قاضي المالكية في التاريخ
 وهو (4) ولطف بالجميع في رجب سنة ١٢٧٠ هـ (5)

Notes.

(1) Correctement : تَحَالَى . - (2) M^r De Laporte . - (3)
 De Colès, petite ville aux environs d'Alger. - (4) Le nom
 du cadi est illisible dans son paragraphe. - (5) Septième
 mois de l'année musulmane. Chercher approximativement
 la correspondance avec l'année chrétienne. Voir la
 formule précédemment donnée après la lettre 51. -

٦١ - ٢٤

الحمد لله وحده
 وصلّى الله على سيّدنا ونبيّنا ومولانا محمّد
 وآله وصحبه

حضرة الباعض الابضل المعظم المحترم السيد بالفاسم بن
 سديّة المدرّس بالجزاير ايّدك الله واعانك وسلام عليك
 تام يُهدى لحضرة ذلك المقام يليه سيّدنا هو اتّني كنت فيها
 مضى طلبت من السيد الوكيل العامّ بالجزاير بواسطة
 وكيل الدّولة بهستغاني (١) في شأن تقديم للجزاير بفصد الدّ
 حول لامتحان لتيّل اجازة القضاء بالجابني بعدم فدوم
 للجزاير وامرني بالفدوم ليوهران (٢) وهما هو يصليدك مكتوب
 من عند شتخنا السيد الاطّمة (٣) بعدما اخبرته في السابق
 بمكتوب فايلاً له فيه واتّني تقديم للجزاير باذا بالامر صار
 خلاب ذلك هذا والمرجوا من مقامك الرّبيع المزوّف البديع
 هو ان كانت لك مغمّمة باعضاء جماعة الامتحان بيوهران
 مثل السيد البريزدان باريات (٤) وخليفتة السيد
 باطريينيوا (٥) والسيد الفبطان كالي سانبول (٦) والسيد
 فان (٧) المدرّس والسيد علي بن مصطفى (٨) التّرجمان
 باوصيهم (٩) عليّ بمكتوب من عندك نظراً للمحبّة

التي هي بينك وبين شئنا السيد الاطمة ليكونوا مني
 وبال ويبفوا محيي في نيل اجازة القضاء بالله بخلي عليك
 ويكثر خيرك والسلام بتاريخ 12 ابريل 1886 بانس عدل
 محكمة زمورة بي الوقت وقفه الله م

Notes.

- (1) Mostaganem, charmante petite ville maritime du département d'Oran. - (2) Oran, chef-lieu du département de ce nom. - (3) Ablata, ancien Directeur de la Mèdersa de Blumeen, interprète titulaire de première classe, en retraite. - (4) Le Président Bariat. - (5) Patrimoineux. - (6) Le Capitaine Calley de Saint-Paul. (7) Guin, interprète principal de l'Armée, en retraite. - (8) Ali Mahieddin interprète judiciaire près le tribunal d'Oran. - (9) Correctement : ⁴بأوصم sans ya. - (10) Lemmora, du kabyle azemmour oliviers; c'est-à-dire pays abondant en oliviers, dans le département d'Oran. -

65- ٦٥

الحمد لله وحده ١٤ جُليت سنة ١٨٨٣ هـ

بالتذيي يكون في علمك وانت الناصر بن احمد من سكان اولاد
 باضل عرش الساحل القبلي كان حضر لدينا وببداة حكماً (١)
 صدر له من محكمة السيد الجوج بالقرن ثور المؤرخ بي ٢٢
 من شهر ابريل سنة ١٨٨٣ المتضمن الحكم على الخلف بن
 السعيد من اولاد باضل ايضاً بأدائه مائة برنكية وصاعين
 شعيراً وصاع براً مع المصاريب وكنت اخبرته بالحكم المثار
 اليه وما ينشأ عن التنفيذ منذ مدة به سم شرعني بامتنع
 وزعم انه طلب إعادة النظر (٣) في الحكم وكلفته بإحضار
 ورقة الطلب ويترجمها الى اللغة العربية بامتنع ايضاً
 ثم توجهنا اليه امس يوم الجمعة وبني صبيحة يومنا
 هذا وهو يوم السبت وصلنا الى محله بامرنا بتمادي
 على الامتناع والعصيان وبسبب ذلك اردنا سيف ماشية
 من مواشيه لتجتر عنه لثباع كها هو الواجب شرعاً بمنعني
 من ذلك وصار يتهدد علينا وينكلم بالشتيم والعنقا
 معنا وهجم على سي محمد بن اعمار (٤) اليعلاوي الذي
 ذهب معي مرافقاً المكلف من جانبي بسيف ماشيته

ومسكه من صدره و جذبه بالحنونة ولولا الناس
 الحاضرين معنا في ذلك الحفل لَضَرَبْنَا مِنْهُمْ شَيْخَ جِرْفَتِهِمْ
 حَمَّ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَبِقَاسِمِ بْنِ عَاشُورٍ وَالتَّعْيِيدِ بْنِ عَاشُورٍ
 وَغَيْرِهِمْ مِنَ النَّاسِ الَّذِينَ لَا مَعْرِفَةَ لِي بِأَسْمَائِهِمْ لَكِنْ لَمَّا
 أَرَدْنَا الْأَنْصِبَ ابْنِ أُتَى الْبِنَاعَةَ الْمَحْكُومَ عَلَيْهِ أَسْمَهُ حَمَّ
 بْنُ خَلْبٍ وَمَكَّنَّا بَغْلَةَ الْمَحْكُومِ عَلَيْهِ فَضَاءَ السُّونَ
 فَارْحَةَ السُّنِّ وَسَفْنَاهَا مَعْنَا بِهَا نَحْنُ حَجَّرْنَاهَا عِنْدَ بَيْتِهَا
 ذِكْرًا وَالْآنَ هَاتِي أَخْبِرْتِكِ بِالْوَافِعِ وَالنَّضْرِ (3) لَكَ وَالتَّلَامِ

Notes.

(1) Correctement : حَمَّ au nominatif. - (2) Correctement صَاعًا à l'accusatif. - (3) Correctement النَّظْمُ avec la barre du dha. - (4) Sans l'alif initial. -

66-22

المجدد له وحدة في بيبي سي 1193
 المعظم الرابع الاعز المحترم المحب الشيخ السيد

ابي الفاسح (1) بن سديرة العالم المستشار لدى محكمة
 لاكورد بيل (2) بالجزائر اعزّه الله السلام عليك الاتم
 والرضوان الشامل الاعم والسؤال الكثير متاعك وعن
 جميع الباميلية (3) وان كنت بخير وعلى خير بالحمد لله
 وله الشكر على ذلك نسأل الله أن يدوم حياتك مع عزرك
 واحترامك امين وبعد ائيه السيد انه لا يخفك اني
 قدمت الى سيادتك بالجزائر بفضده ان كانت منصب (4)
 لشيخ عربي بقنزات (5) بني يعلا تطلبها لي وكنت
 اجتمعت وقتئذ بالسيد السبيكتور (6) هناك ولم
 يكن لي علم هل يكون هذا المنصب أم لا بسبب غيبة
 السيد الريكتور (7) وقتئذ الى برانصة وعدم رجوعه
 الخ (8) وواعدتني بمحف البصل منك بانّه مهمي يرجع
 السيد الريكتور (9) تسأخبر منه على ذلك وان كانت
 وانك تطلبها لي الخ (8) والان ياسيدي بلغني ان
 السيد السبيكتور قد توفي في (9) الخ (8) وعليه
 بالمطلوب من سيادتك العلية ان تجاوبني هل
 كان هذا المنصب أم لا لشيخ عربي (10) واذا كان
 فهل طلبته لي أم لا لاني في انتظارك لذلك مده

اربعة اشهر بارطة الخ (8) والاعباب عند الضيف و
 الشدة وان لك الفدر العظيم لدى كل حاكم هناك وتقدر
 على كل شئ ان كان المكتوب من الله الخ (8) هذا هو
 المطلوب من سيادتكم ادام الله عزكم واحترامكم
 والسلام

Notes.

(1) Correctement: ابو الفاسم au nominatif ou plutôt
 ابا الفاسم à l'accusatif, à cause de la préposition
 "إلى" sous entendue; C'est donc à tort que l'auteur
 de la lettre a employé l'annectif. — (2) La Cour
 d'appel. — (3) Famille. — (4) Ce nom est du
 genre masculin; il faut donc كان. — (5) Guengats,
 principale ville des Beni-Yala. (Guergour). — (6)
 l'Inspecteur. — (7) Le Recteur. — (8) abréviation
 des mots: "إلى آخره" jusqu'à sa fin (jusqu'à la fin
 de la pensée du rédacteur) c'est-à-dire: etc. —

(9) Il s'agit du très regretté Mr Schœer, qui venait d'être nommé Inspecteur principal des écoles indigènes..

(10) Ce signe est une sorte de point fantaisiste. —

67- 27

الحمد لله في كتوبر سنة ١٨٨٣ هـ

المعظم الرابع السيد الجوج دبي حاكم الصلح بدائرة القرقور
 صانه الله امين السلام عليك وعلى كافة حضرة تك العلية و
 بعد نغم (١) السيد فهد ورد علي جوابك الرابع المورخ بياتح
 اکتوبر وامرني فيه لتجدد البحث في فضيلة حم بن محمد
 المجرور واعمرك (٢) بن برغوث ومن كان معها من برفة ترططه
 دوار بني سليمان اعلم ايها السيد واتك قلت يا بي جوابك
 الرابع وان اناس المتهمين من دنشرة اجتيس (٣) اقبزك
 وان حم بن محمد الذي انجرح بالرصاص كان سبايه (٤) ابطيمة (٥)
 بنت امبارك (٥) امعريبت (٥) الساكنة في بني سليمان اعلم
 السيد بلما حضرت ليدي (٦) حم بن محمد ومن كان معه
 باخبرني احمد بن تعريبت وان ابطيما (٥) بنت امبارك (٥)
 بن تعريبت ابنة عمه ولهما دار واحد (٦) كيف يا عجب

تقدم معه الى اقباسد لغيره نعم السيد وان الامر بقصد وفتح
مع باطم (٨) بنت محمد أسعيد (٩) التي هي من دشرة اجتيس
برفة قمنشوش (١٥) دوار الساحل القبلي حكومة القزفور وكذلك اخبرني
يمينة (١١) بنت الوغليس (١٢) وان بنتها ابطيمة (١٣) بنت امبارك (١٤)
تعميرت جتراه عند احمد بن علي (١٣) والسعيد الوغليس الذين هما من
برفة اولاد الشرف دوار الساحل القبلي ولهما مدة اشتهر من
يوم (١٤) الذي قدمت الى اخوالها واليوم نعم السيد اخبرني امر (١٥)
بن برغوث وحم بن محمد المجرع يدعون (١٥) عند (١٥) الشهود
حين طلبهم الصالح بن امر (١٦) أعيدي (١٦) ليفذمون (١٦) معه
الى دشرة اجتيس في يوم الثلاثة عشية النهار تاريخ ١٨
سبتمبر واليوم ياسيدي بها اني خبرتك بما اخبروني والنظر كله
اليك والسلام ❀

Notes.

- (١) Le djerm du ain a l'air d'un thamma. - (٢) Sans l'alif initial. - (٣) Allusion, en Kabyle. - (٤) Correctement sans alif. - (٥) Nom féminin Kabyle; de l'arabe عريب a'rib. - (٦) L'auteur a sans doute voulu

dire لَدَائِيّ. - (7) Correctement: واحدة, le mot > étant
 du féminin. - (8) Correctement: فاطمة Fatma, au di-
 minutif فاطمة Fatima, nom propre de femme. - (9)
 ou Saïd fils de Saïd, en Kabyle. - (10) gamchouch
 composé de g = de, et de amchouch = peau de mouton
 tannée. - (11) altération de "أَمِينَة Amine, nom propre
 de femme. - (12) Les Beni-Ouv'lis forment une im-
 portante tribu kabyle, entre Bougie et Akbou. - (13) Les
 trois points en triangle ne servent ici qu'à séparer les
 deux noms propres. - (14) Correctement: من اليوم الذي
 Correctement: يومئذ et ههنا au duel. - (16) Ou,
 fils, en Kabyle. - (17) Correctement: لا يذئذ, au duel
 subjonctif. -

68-68

المجلد واحد ٢٨ ماي سنة ١٨٨٣

المعظم الرابع السيد الجوج د بي حاكم الضاح بداية القرقر صانه الله

السلام عليك وعلى كل من شئله حضرتك الربيعة وبعد بالمعروض لديك
 هو ان في تاريخ ^١ ابريد المنصرم اتاني المنشي احمد بن رمضان من
 قرية اسما (١) وذكر لي انه كان ذهب الى الخلاء في التاريخ المذكور وزوجته
 ذهبت لتاتي بالحشيش بعد ما اغلفت باب دارها بالمفتاح جاتي سارفا وكسر
 المفتاح ودخل الى الدار فجل له برنوصا (٢) جديدا فاجتمع هو وزوجته
 وجدا الباب مفتوحا والبرنوص (٣) فدسرفا بعلم ان الباعل به ذلك
 هو الحسين نايت (٤) الحسين من القرية المذكورة لانه هو المشهور بالسرفا
 والاذاية للناس لاسيما حيث تغيب في عشرينه ذلك اليوم ولم يظهم
 من ذلك الوقت الى الان وقد بحثت عقلاء القرية عن ذلك فلم يكن واحد
 منهم الا وشدت ان هذا العمل لم يصدر الا من الحسين المزبور لانه
 معلوم عندهم بهذه الابعال الخسيسة اذ هو لخص باتك من اولاد
 الحرام الكبار بكلهم يطلبون نبيه من فرقتهم وما من واحد منهم
 الا وعتمته اذا يتته وقد ظهرت عليه سرفات متعددة وسجن في زمان
 المليطير (٤) بسبب سرفته حاراً من ونداجة مدة ثمانية عشر
 يوماً لاكنه مع كثرة سرفته وتلصيصه بانه كثير الحيل لا يترك
 حجة تثبت عليه وزيادة على ما ذكر انه كان سرف الزيتون واخبرت
 السيد الكميصار عليه حين كان بني عبد الله فيها وقال ان رجح
 لمثل هذه الابعال فينبقى لانه لا دار له ولا ملك ولا زوجة وانها

هو يرفقته بفظ ودأبه السرفة والتلصيص على الدوام نعم وقد
 ذكر بوزيد بن السخري مزواراة فريفة الماء ايبستان (٦) انه لفيه قُرب
 فريفة الماء ايسان يوم سُرف البرنوص (٥) وقال له هل لك ان تشتري
 برنوصا (٥) ها هو عندي باجابة بوزيد بانته لا حاجة له بشرايه ولم
 يظهر من ذلك اليوم الى الان بها اتي عرفتك به حسب الواجب
 ليكون ذلك مُفَرَّزاً به ذهناك ومَهْمَسِي رجع فتوجهه اليك والسلام

Notes.

- (1) ou isemmamen, singulier asemmam, aigre, acide, en Kabyle.
 (2) Plus correctement avec un sin. — (3) Naïth composé
 de n = de, des et de aïth, gens, en Kabyle. — (4) Autorité
 militaire. — (5) Ouendajé petit village Kabyle dépendant de
 l'Oued-Amirouze (Bougie). — (6) Ou Kabyle amirouarou, le
 premier (de son village); c'est l'amin dans la Grande-Ka-
 bylie. — (7) Alma issan le pré garni, tapissé, en Kabyle; de ousson, lit.

٦٩- ٦٩

سبحانه وتعالى

المجدله وحده

اسعد الله احوال السيد جهان (١) باش ترجمان سعاده الأقم الوكيل

العام ابفاه الله في الامن والامان والعقل والإحسان امين السلام عليك
 مع الرحمة والرضوان ودوام السعادة والفخران ولا زايد عن ذلك سيوى
 الخير والعافية وإنعام الله الراية وثانياً فذكران بعلمك ما ورد هناك
 من رسايلى طالبا خطة قضاء النوتير (٢) واسيسور (٣) ولم أنزل
 شيئاً ومنصب الوكالة لم يكفني لأنني معدود من طلبة العلم
 المنتصبين في سلك علماء المسلمين ومع ذلك ليس لي صناعة
 غير طريف القراءة بالمطلوب من سيادتك تنظر الي بعين الرضوان
 والإعانة ولك الاجر من الله لأنني ذو عيال ولي رغبة في الخدمة
 ولقد كنت منتظراً طامحاً في منصب فاضي النوتير (٢) واسيسور (٣)
 فبايلي بعلاج الفصم (٤) بدارية بجاية والان طالبا من سيادتك تتفكر في
 وتفكر السيد د ومواروا انقاط جنرال (٥) والسلام من يبي السعيد
 بن علي البجاوي

Notes.

(1) Jehan, ancien secrétaire-interprète au Parquet général
 d'Alger. — (2) Cadi-notaire. — (3) Assesseur. — (4) Un
 village d'El-Kseur, près de Bougie. — (5) M^r Du Moiron, ancien
 avocat-général à Alger, aujourd'hui Procureur de la République à
 Nice.

٧٠ - ٧٠

الحمد لله وحده لا حول ولا قوة الا بالله

عن اذن أمة الله الولية باطمة بنت محمد الشريف الفاطنية اولاد

الشاوش الى سعادة المصطفى المحترم موسيو دريكتور لنظر يور (١) اسعده

الله وسلام عليك ورحمة الله تعالى وبركاته وبعد أخبرك به وهو خير

إن شاء الله عن الأجنة التي اخذها البايك وهي حُبس انجرت اليي

من اجدادي خلفاً عن سلفي وقد كنت في السابق (٢) قد كتبت لك

كتاباً في شهر صفر سنة ١٢٢٢ وطلبتك بأن تعاوض لي أجنة

في مفاصلة أجتني وجاءتني بجواب حسن وقلت يا اخص علي

أجنة تعاوضك بها فلم نجد في تلك التاريخ والان ظهر لي أجنة في

حومة بوزريعة (٣) يُقال لها اجنان (٤) المتوسيس (٥) ان تعاوضني

به والله تجازيك بالخير ولا يجعالك عالي لاني امرأة بفيمة وعندي اولاد

وبفيت مطر وحة عند الناس من منذ اخذت (٦) اجتني وعليكم

السلام بتاريخ ٣٢ بتار (٦) س ١٨٤٧

Notes.

(1) M^r le Directeur de l'Intérieur. - (2) Le second

point a été ajouté par inadvertance. - (3) Bouzaréah,

point culminant des environs d'Alger. - (4) Sans l'alif
initial - (5) Beni-Messous, aujourd'hui dépôt de
mendicité à Bouzareah. - (6) Correctement : أخذت لي
(٦) Janvier ..

٧١ - ٦١

الحمد لله وحده
ولا معبود سواه إلا هو سبحانه وتعالى
الى حاضرة السيد البريقي المتوفى لي حكم الجزائر اسعد (١) الله وراعك (٢)
والسلام عليك وعلى حظرتك (٣) العالمة اما بعد سيّد (٤) نطلب عن
الله ثم من جزيل بفضلك ان تأمر علينا (٥) نرجع الى حبس السبيل (٦)
في الجزائر فترام يطلب (٧) في اخواني واخواني سيد (٨) صغار لم يحجون (٩)
لشيء ولم حظروا (١٠) في هذا الامر الذي بيني وبينهم والوكيل الذي كان
يعرف هذا الامر بيني وبينهم توقيمي وهو مسي مرك يلا (١١) واليوم سيد (١٢)
مها اني نطلب منك تردّي الى تلك (١٣) السجن نحو الشهرين يقدم عندي
تلك (١٤) الناس تسلك دعوتي بيني وبينهم ونعالك سيد (١٥) بحثت لهم
اخواني عن ثنلي يغدموا (١٦) هنا عندي ونحاسبهم ولم حتوا يقدم (١٧)
هنا عندي وقالوا لا اخواني اذا نجب نسلك الدعوة بيننا وبينه يطلب

الحكام يرجع هنا الى عبس السبيل (٤) فقدم عنه ٤ ونسلك دعوتنا
بيننا وبينه هذا الذي نطلب منك سيد (١٤) ونطلب رد الجواب عن شيئا
نجواب تلك (١٢) الناس والسلام ٥

Notes.

- عليّ (٥) - سيدي (٤) - حضرتك (٣) - رعاك (٢) - اسعدك (١)
- لم يحضر (٩) - لم يعموا (٨) - يطلبون (٦) - Prison civile (٦)
- أولئك (١٢) - هذا on ذلك (١١) - Marc. Billhava (١٥)
- عن اذن (٣) - ولم يجتوا يقدموا (١٤) - ليفدوا (١٣)

٧٢ - ٧٢

الحمد لله وحده سبحانه وتعالى

حضرة المحظم الاسعد الاعز المحترم محسنا حقا سعادة السيد جرج راي (١)
ترجمان سيدنا سعادة السيد الجنيرال الحاكم الكبير على وطن الجزائر دامت عزه
وهناء ٤ بئنه امين السلام عليكم ورحمته وبركاته والسؤال الكثير عنكم
وفد بلغني الاعز جوابك المؤرخ باليوم الثالث والعشرين من شهر امريل
وبرحنا به ومنه تحققتنا بوصولك الى بلاد الجزائر واعظم برحنا باز تفتائك
ترجمان عند سيدنا الجنيرال الدجزيون (٥) مبروك ان شاء الله عليك هذا

المنصب العظيم بالبلد التي (4) هي خير البلدان في عمالة برّ العرب بالهناء
والعافية وزيادة المراتب العلية ما تفرّ به اعيننا (5) في مدّة حياتنا ويحنا
الله بك في وقت سعيد مبارك حميد بمنّه امين وعرفتنى لخبرك بأقوالنا
بلتعل محبتنا جفد انعموا (6) عليّ حكام الدولة السعيدة التي انصاوية
بارتقائنا، اغتبتت في الاحد والثلاثين من شهر جانبي الماضي كثر
الله خيرهم وهدمت اليها في شهر مارس الماضي واتني الان بيلاذ تفرت
وحين تكتب لنا جوابا بارسله لثفرت وكلّ ما يبلغني من عندك جواب
يزداد عندنا برها وسرورا وذكرك دائما في فلو بنا من اجل ما سيف من
احسانك معنا وعنترتك الطيبة بيريكتا (7) وكثر الله خيرك في مكاتبتك
لنا وفي سؤالك عن احوالنا ادام الله وجودك لنا بمنّه امين وهدمت
بخير وعليك الب مليون (8) سلام من محظّم فذكر خادم الدولة
اسماعيل بن عليّ مضمّن ليلي اغت (9) ❀

Notes.

- (1) Georges Remy, ancien interprète militaire, contrôleur en Tunisie. — (2) قرّجنا. — (3) Le Général de Division. — (4) البلد الذّي ; ce nom étant régulièrement du masculin et vulgairement du féminin. — (5) أعيننا. — (6) أنعم invariable. —

(٧) Barika , petit centre dans la plaine du Hodna au sud-
est de Batna. - (8) Moillon. - (9) S'agha Si Smail ben
Mevrally Ahi , un des chefs indigènes les plus dévoués à
la France , aujourd'hui décédé. -

٧٣ - ٦٩

الجدد له وحدة ١٥ سبتانبي ١٨٨٤ سنة
المعظم الاربع السيد اشمال (١) الحاكم الكبير يقسم الثغر فخر صانه الله
بصوته السلام عليك وعلى كافة حضرة تكو بعد بالمعروض عن سبحة انه
اتاني المتسمى محمد بن ويعيش العباسي (٢) التاجر بالا سواف ثناكيا
وانه باع بغلته اوصا بها خضرة (٣) اللون ثنائيتة السن للفبولي بن
لخضر (٤) بن هذاج من فرية اولاد ميه احمد من اتزونة الشعبنة
باربعمائة فرنكية وخمسين من نعتها ولم يسلكها في جميع الثمن وعين
طالبه في الدراهم (٥) امتنع من اعطاءهم له بطايبه أمام السيد الجوج
دبي حاكم الصلح بعين النساء في ذلك وعين تقابلا انكره في المخالطة معه
وفي الشراء من عنده انكارا كلياً وحكم عليه السيد الجوج المذكور بان لاحق
له في طلبه جرجع بيتش عن بغلته فوجدها عند المتسمى عبد الله بن
بوسعيد من مرفة أم العلوا (٦) فوجهت معه القارد ثنايط ليراهما

ويايتني بها وبالذي هي عندها فتوجه معه واتاني بها وبعد الله بن
 بوسعيد المذكور محين حضر استعسرتة عن البغلة وعن سببها فذكر لي
 أولا انه انا (٦) بها من عند لقبولي بن لخصم (٤) ثم بعد تكلم لي انه
 اشتراها من عند محمد بن ويعيش العباسي المزبور بتلا ثمانية من نكبة وخسين
 من نعتها ورد له عشرة من نكبة و سلكت في جميع الثمن والعباسي
 المسطور ينكر معرفة عبد الله بن بوسعيد ومخالطته بالكلية
 وانما باع لقبولي بن هذاج ولم يسلكه هذا ما صل كلامهم ما اني عرفتك
 بائتهم ووجهت الجميع لك مع البغلة ونظرك اوسع والسلام

Notes.

- (1) Chenel, nom propre d'homme, en français, déjà vu dans une précédente lettre. — (2) des Beni-Abbès, une des tribus les plus importantes et les plus industrieuses de la Kabylie de Bougie. — (3) فضاء (3) — (4) لخصم (4) — (5) الدراهم (5) — (6) Sans l'alif final. — ائتي (7) —

٧٤ - ٧٤

المهول له وحدة الى العالم الفاضل والا نسلن الكامل السيد
 ابي الفاسم بن سديرة السلام عليك ورحمة الله وبركاته اما بعد فان
 كنت بخير الحمد لله على ذلك هذا بالمطلوب منك ومن كريم فضلك انه
 بلغنا ان خوجة السيد الجنرال د جزيون (١) سار الى عمو الله وطرفا
 سمعي انهم يعتشرون على من يجعلونه في منصبه بان كان الام كما
 سمعنا ان تكون معي في تحصيل هذا المنصب وانه لا يفتك
 حالي وهذا تفكير لما كنت واعدتني به ومثلك لا يحتاج الى تأكيد
 وتبلغ سلامي الى السيد الدكتور ماي (٢) كثير اواني اجتمعت
 مع حامل الجواب الى حضر تكم في اثناء سعي الى الشيخ السيد
 محمد بن ابي الفاسم (٣) وان ظهر لك ان تخبرني بجواب السى
 البرواقية (٤) والسلام من محبتك الوانوغى بن احمد ابي مزراق (٥)
 كتبت عليه اكتبه سنة ١٨٩٢

Notes.

(1) Le Général de Division. — (2) Mr Mailhes, Directeur
 de la Medersa d'Alger. — (3) Il s'agit du grand mara-
 bout d'El-hamel, près de Boussada. — (4) Berrougia

(asphodèle), entre Média et Boghar. — (5) Bou-Mezrag « l'homme à la lance », frère du Bachagha Mokrani, auteur de l'insurrection algérienne de 1841. —

٧٥ - ٧٥

العالم التحرير والعلامة الشهيخ السيد ابو القاسم بن
سدرة السلام عليك ورحمة الله الخ (١) اما بعد انك ارسلت اليّ مع
السيد بتي (٢) ان نبعت اليك الكتابين (٣) الذين كنت اعزتها (٤)
اليّ باعلم ايها السيد اما احدها بها انا مكنته الى السيد بتي (٥)
واما الاخر بتركته مع جملة كتبنا^(٥) في سنطينة ولما ترجع
فاني به وند وجه اليك كثر الله خيرك وان سألت عني فاني
عديم الحزبة والامر لله فلم البليخ بخير حظ مغزل والسلام
من اجف الخلف الى مولا الوانوغبي بن احمد ابي مزراق المغانمي
لطف الله به

Notes.

(1) et cetera, etc. — (2) Mr Petit, propriétaire à El-Biar, près d'Alger. — (3) الكتابين

(٤) Racine غير (٥) كُتِبَ à l'annectif et non à l'accusatif. -

٧٦-٧٦

الحمد لله وحده م جافعي سنة ١٨٨٢

المعظم الرابع المحترم السيد الجوج دبي حاكم محكمة القزور
السلام عليك وعلى كافة اهل حضرتك الربيعية وبعد بعد حضر لدينا
سليمان بن دال من قرية العزلة أمفتاح برفة بريجة وذكر لنا
انه كان زوج ابنته عالجية من سليمان بن الاخضر بن سعيد
من قرية اغيل أجلاً (١) برفة اولاد احمد بمكثت عنده مدة ثم
طلقها في نحو اواخر ابريل سنة ١٨٨٥ ولما تمت العدة (٢) زوجها
من عبد الله بن وشن (٣) من قرية جمون برفة فري واکلي
في اليوم الثاني من شهر العيد الموافق لنحو ٢٣ سبتمبر ١٨٨٥
بولدت ولدا ذكرا يوم الخميس ٧ شهر التاريخ في مدة ثلاثة اشهر
ونيف وذلك من غير حضور منه ومن صهرا الاول لدينا في التزويج
والطلاق ولا منه ومن صهرا الثاني عند التزويج فكان من تمام فوله
ان طلاقها وقع بين يدي سي محمد الطاهر بن سيدي يحيى بن

حمودي (٤) ومن كلام زوجها الاخران الطبل ليس له بها اني اخترتك
 عن الجميع حيث ارتكبوا ما حرره الفصل الاول من الفوائين المؤرخة
 ٣٠ ستنى سنة ١٨٨٢ والنظر السيد لكم والسلام وبأمر اجوان (٥)
 بني ورتلان (٥)

Notes.

(1) Tril - oufella, la cête supérieure, en Kabyle. -- (2) S'aidda
 retraite légale de la femme après la répudiation ou le décès de
 son mari; dans le premier cas, elle dure trois mois et dix jours;
 dans le second, quatre mois et dix jours, période pendant laquelle
 la femme répudiée ou veuve ne peut contracter un nouveau ma-
 riage. -- (3) Ouchehen, chacal, en Kabyle. -- (4) Aguemoun
 monticule en Kabyle. -- (5) Akli nègre, en Kabyle; l'ou qui précède
 indique un rapport d'annexion. -- (6) Morabout vénéré des Beni-Ourtikan
 (Guergour.) (7) Adjoint indigène. -- (8) Le cachet, placé par inadvertance
 au bas de cette lettre, appartient à la 72ème de ce recueil. --

VOCABULAIRE

PAR ORDRE DE RACINES

DES MOTS CONTENUS

DANS LE

MANUEL ÉPISTOLAIRE

أَبٌ plural: آباء père. En rapport d'association: nominatif.	En d'oncle paternel, cousine germaine.
أَبُو accusatif: أَبَا an-nectif: أَبِي.	أَبَى refuser.
أَبَدًا jamais: toujours.	أَتَى ب. يَأْتِي cor. venir. venir avec, apporter, amener.
إِبْرَاهِيمَ Ibrahim ou Abraham, nom propre d'homme.	أَتَى (أَتَى) fem. venant, à venir.
أَبْرِيل Avril.	أَرْبَعَةٌ quatre années à venir à dater de ce jour.
أَبْنٌ plur. أَبْنَاء et أَبْنَا fils, enfant.	أَتَى venue, arrivée.
أَبْنَةٌ fille. أَيْمَةٌ fille.	أَثَرَ trace, poursuite.

ci-dessous.

لَكَ الْأَجْرُ recompense. أَجْرٌ

لِلَّهِ Vous aurez une récompense de Dieu.

لِأَجَلٍ ou أَجَلٌ terme, délai.

مِنْ أَجَلٍ à cause, parce que.

أَحَدٌ un fem. أَحَدَى une.

أَحَدُهَا dimanche. أَيُّهُمَا

l'un des deux.

أَخٌ et إِخْوَانٌ frère,

prochain, compatriote. En

rapport d'annexion: nominat.

أَخَا; accus. أَخُو; accus.

أَخِي

أَخُوهُ son frère utérin.

إِخْوَانٌ membres d'une confé-

rence religieuse.

أَخَذَ F.O. prendre. أَخَذَ عَلَى

passer par. فَاسِيفٌ: أَخَذَ il a été pris.

أُخْرَى autre, un autre. féminin: أُخْرَى une autre.

أَخِرٌ dernier. إِلَى آخِرَةٍ jusqu'à

son dernier (mot de la citation commencé), c. à d. et cetera.

أَخِرَةٌ dernière. fem.

الْآخِرَةُ la vie dernière, la vie future, l'autre monde.

أَخِيرِينَ derniers. plur. régul.

سَيِّدُ الْأَخِيرِينَ le premier, le chef des derniers (prophètes).

أَوَاخِرٍ plur. irrégul. les dix derniers jours du mois, la

dernière décade

أَدَبٌ bien éducation. أَدِيبٌ

élève, lettre. الْعُلُومُ الْأَدَبِيَّةُ les

sciences littéraires - les Belles -
Lettres.

أداء ^{أداء} paiement.

إذ ^{إذ} voici que, car.

إذا ^{إذا} lorsque, si. ^{بإذاب} or voici
que.....

أذن ^{أذن} F.A. permettre, autoriser,

ordonner. ^{إذن} permission,
autorisation, ordre. ^{بإذن} ou

إذن ^{إذن} par ordre, de la
part.

إذية ^{إذية} (pour إذاء) préjudice,

mal, forfait. ^{وما من واحد}

إلا وعمته إذيته ^{إلا وعمته} Il n'y a

personne qui n'ait eu à souffrir
de ses forfaits.

أرب ^{أرب} - ^{مآرب} choses, aff.

affaires, occupations. ^{مآرب}

الفلاحة ^{الفلاحة} les travaux des champs

تاريخ ^{تاريخ} IIe forme.. dater.

تاريخ ^{تاريخ} à la date.

في التاريخ ^{في التاريخ} à la date actuelle.

تواريخ ^{تواريخ} date.

أرض ^{أرض} terre.

أستاذ ^{أستاذ} maître, docteur.

إسم ^{إسم} nom.

بإسم الله ^{بإسم الله} au

nom de Dieu. ^{بإسمه} en

son nom (Dieu)

إسحاق ^{إسحاق} Ismaël ou Ismaël,

nom propre d'homme.

أش ^{أش} (أش شيء) quoi?

أصل ^{أصل} origine. ^{أصلاً} aucune-

ment, point du tout.

أغدة ^{أغدة} agha.

أقليم ^{أقليم} climat, contrée, pays

اكتوب *Aktawf* nom propre

d'homme, en Kabyle.

اكّد II *insister. تأكيد* in-

sistance. *مَوْكِدٌ* objet d'in-

sistance. *هَذَا هُوَ الْمَوْكِدُ بِهِ*

Cel est l'objet sur lequel

j'insiste.

اكلي *Akli* nom propre d'hom.

en Kabyle.

ال article déterminatif, inva-

riable : le, la, les.

آل famille du Prophète.

(racine : اول)

إلا ou *إلا* sinon, ou bien

إلى آخره *abréviation de*

jusqu'à son dernier (mot

de la citation commencée.)

c. à d. et cetera, etc.

الَّذِينَ *pl. التي* fem. الَّذِي

pronom relatif : qui, que,

dont ; lequel, laquelle,

lesquels.

ألف *pl. آلاف* mille.

par milliers

إله *dieu, divinité.*

الله *par Dieu,*

au nom de Dieu ; *إِلَّا* à

Dieu, pour Dieu. *كَانَ اللَّهُ*

Dieu soit avec lui. *الْبَقِيَّةِ*

le pauvre vis-à-

vis de son Maître (Dieu.)

إلى *à, vers, jusqu'à*

إلى أن *jusqu'à ce que.*

أم ou, ou bien. *أم* mère

أمّا *quant à. أمّا* soit que

أمة *servante.*

أمام³ devant ; par-devant.

إمام⁴ Imam, prêtre musul.
man.

أمر⁵ F.O. ordonner.

أمر⁶ pl. أمور⁷ ordre, af-

faire. بأمر⁸ par ordre ; de
la part. المكتوب⁹ بأمر¹⁰

celui par ordre duquel la
présente lettre a été écrite.

الأمر¹¹ لله l'affaire, le
commandement est à

Dieu, il faut s'en remet-
tre à Lui. وكان¹² بين¹³ أمر¹⁴

or il lui arriva que....

أمس¹⁵ hier, la veille.

أمس¹⁶ تاريخ¹⁷ la veille de
la date de cette lettre.

أمل¹⁸ تأمل¹⁹ examiner avec

attention.

أمن²⁰ II: protéger, tranquil-

liser. أمن²¹ et أمان²² protec-
tion, sécurité.

امين²³ Amen ! ainsi soit-il !

Amin, syndic du villa-
ge, en Kabylie.

أن²⁴ que (devant un verbe à
l'assisté.)

أن²⁵ afin que, en sorte que.

أن²⁶ que (devant un nom.)

لأن²⁷ parce que.

إن²⁸ si (devant un verbe.)

إن²⁹ certes (devant un nom.)

إنما³⁰ seulement, mais.

أنت³¹ toi, fem. أنت³², duel

أنتم³³ ; pl. masc. أنتما³⁴

pl. fem. أنتن³⁵.

انسان ^{انسان} homme. pl. اناس
gens, habitants.

انقليين ^{انقليين} Anglais.

اهل ^{اهل} famille, femme, digne
de.

او ^{او} ou, ou bien.

اول ^{اول} premier. fem. اولى
reg. اولون, les anciens.

اول ^{اول} pl. واول les dix
premiers jours du mois, la
premiere decade. - Ancetres.

اولين ^{اولين} le pre-
mier des Prophetes anciens
et modernes.

اولا ^{اولا} premierement, d'abord.

اي ^{اي} quelle
chose? اي ^{اي} garde-toi!

ايد ^{ايد} assister, fortifier.

ايتس ^{ايتس} IIe. desespérer.

ايضا ^{ايضا} également . . . . .

ايالت ^{ايالت} province, territoire.

اين ^{اين} ou! ^{اين} d'où?
اينه ^{اينه} ou ايها ^{اينه} ô.

ايتها ^{ايتها} feminin:

ب

ب ^ب avec, par, pour, au
moyen de. ^ب ^ب connu
sous cette denomination.

بيد ^{بيد} de la part
de votre serviteur.

باس ^{باس} mal. لا ^{لا} ^{باس} il n'y a
pas de mal.

باش ^{باش} pour que, afin que.

باش ^{باش} Interpreter principal.

عدل باش bach-adel, pre-
mier assesseur du caadi.

بال esprit, attention, pen-
sée. تكون ببال vous aurez
des égards.

بايدك Administration, do-
maine, Etat.

بجاية Bougie. بجاوي de
Bougie, bougiote.

بجل IIe vénérer, respecter.

مبجل vénérable, respec-
table.

تحت faire une enquête, in-
terroger. تحت enquête.

بحر mer. بحيرة pluriel.

بحاير jardin potager,
verger.

بد dispense. لا بد pas de

dispense, il faut.

بدأ commencer.

ابتداء من بداية, بدء
commencement. في الابتداء.

والاقتتام Depuis le commen-
cement jusqu'à la fin de
cette lettre.

بديع rare, inimitable.

بئر continent, terre, terri-
toire. بئر العرب Pays arabe.

ببر froment, blé.

ببروات pl. براءة lettre, mis-
sive.

برج fort, forteresse; villa;
signe du zodiaque, tran-

che de melon ou de pas-

sequ. البرج القالة. La Calle.

برح الباحة ou البارج - برح hier.

بَرْدَ froid. باردَ frais.

بِرْعَوْتِ puce.

بَارِكْ - بَرَكْ IIIe: bénir, féliciter.

بَارَكَ اللهُ بِكَ que Dieu vous
bénisse. Je vous en remercie.

بَرَكَاتٍ pl. بَرَكَاتٍ bénédic-
tion

بَارِكْ مَبْرُوكٌ et مَبْرُوكٌ béni
fem. مَبْرُوكَةٌ soit
béni l'enfant; je vous
félicite de l'enfant.

يَكُونُ مَبَارَكًا عَلَيْكَ
t. il réussira pour vous!

أَنْ يُبَارَكَ مِنْكُمْ أَنْ تَبَارَكُوا
vous porte bonheur!

إِبْرَاهِيمَ Ibrahim ou Abra-
ham, nom propre d'hom-
me.

بَرَائِيَتٍ pl. بَرَائِيَاتٍ lettre.

بِرْبِيْجِي Bérber.

بَشْرٍ dattes près de mûre.

عَادَ فِيهِ الْبَشْرُ il commence
à avoir des dattes près de
mûre.

بِسْكَرَةَ Biskra.

بَشْرٍ IIe: annoncer une bon-
ne nouvelle. بَشْرًا bon-
ne nouvelle, récompense d'
une bonne nouvelle.

رَسُولٌ مَبَشِّرٌ messenger, nom
du journal officiel du Gou-
vernement Général de
l'Algérie, publié en arabe.

بَطَائِفٍ pl. بَطَائِفٍ lettre, mis-
sive.

بَحَثَ F. A. envoyer, expédier.

بَعْدَ ou أَمَّا بَعْدُ , ensuite ,

après. بَعْدَ après. ما بَعْدَ

ou بَعْدَ أَنْ après que.

بَعْضُ partie , quelques , quel-
ques-uns.

بَغْلٌ pl. بَغَالٌ mulet.

بَغْلَةٌ mule.

بَقَرٌ boeufs. بَقْرَةٌ vache, pl.

ات.

بَقِيَّ aor. يَبْقَىّ rester.

لِيَبْقُوا مَعِيَ qu'ils res-
tent avec moi , qu'ils m'aident.

IV: أَبْقَىّ faire rester ,
maintenir , conserver.

بَقَاءٌ durée . maintien ,
conservation , existence.

بِأَيْ (pour بائِي) féminin.

بَاقِيَةٌ restant , éternel.

بَاقِيَةٌ عَلَى مَا هِيَ elle est dans
la même situation.

عَبْدُ الْبَاقِي عبد- el- Baki
(le serviteur de l'éternel.)

nom propre d'homme.

بِلَا sans.

بَلَدٌ pl. بِلَادٌ ville.

بَلَدَةٌ petite ville , commune.

بِلَادٌ pays , territoire , terre
de labour. البلديات Bleda.

بَلَاغَةٌ pl. بِلَاغٌ place , emploi.
F.O. بَلَغَ parvenir , arriver.

II: بَلَغَ faire parvenir , fai-
re arriver.

بَلِيغٌ éloquent , lettre ,
instruit.

بِئْسَ fils. (entre deux noms propres)

pl. بَنِين de بَنُونَ. En

rapport d'annexion. بَنُو

.. بَنِي de

بَنَات pl. ابْنَات ou بِنَات

fille.

بَنَى aor. يَبْنِي bâtir, cons-

truire.

بَنِي مَزَاب Mozabites.

بوزريعة Bouraricah.

بوسعادة Bousadâ.

بوسطة ou بوشطة Poste.

بَيْت pl. بِيْت maison,

tente, chambre.

بَيْر ou بَيْر pl. بَيْرَات fruits.

بِير الحَادِم Birkadem.

بِير عَرَب ou بِير عَرَب Bureau-

arabe.

بَاع aor. يَبِيع vendre..

لِتْبَاع pour être vendu.

بَيْع vente.

بَيْنَا entre. بَيْنَ pendant

que, tandis que.

بَيْنِي وَبَيْنَهُم entre moi et

eux. بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ entre nous

et lui.

بَيِّنَةٌ II بَيِّن بَيِّنَات prouver.

preuve, surtout testimo-

niale.

ت

تَبِع suivre, poursuivre.

مَتَّبِع suivi, poursuivi.

مَا أَنَا بِهِ مَتَّبِع les pour-

suites dont je suis l'objet.

تَجَّار pl. تَجَّارَات négociants.

ترجم traduire ترجمان tra-
ducteur, interprète.

مُتَرْجِم fem. & traduit
ترارسة pl. تراس piéton.

تاسع neuvième. تسعة neuf.

تَقَرَّت Bouggouet.

مِنْ تَلْفَاءٍ نَفْسِهِ vis-à-vis

De son propre mouvement,
de sa propre initiative.

تِلْكَ alle-là, cette....là.

تِلْمِذَة et تِلْمِذَة pl. تِلْمِذَة
élève, disciple.

تِلْمِذَان Clemens.

تَمَّ finir, être achevé, ac-
compli. تَامَة fem. & complet.

أَتَمَّ plus complet.

تَوَامٍ achèvement, fin.

كَانَ مِنْ تَوَامِ قَوْلِهِ

Or, il résulte de sa dé-
claration finale.

مُتِمِّمٌ finissant. مِتِّمٌ
le dernier des mois

تَمْرٌ dattes.

تَهَمٌ soupçonner.

تَهْوَةٌ soupçon

مُهْتَمٌ soupçonné, pré-
venu, accusé.

التَّوَاتِي Bouati (originaire
du Bouah) nom propre
d'homme.

ت

ثَبَّتَ être dûment établi,
constaté.

ثَبَّتَ II. établir, constater.

إثبات_٤ action de prouver.

تقبأ sequestrer, consigner.

ثَلَاثَةٌ ou ثلاثَةٌ trois.

يَوْمَ اثْنَاءِ mardi.

ثَالِثٌ troisième.

الثَّالِثُ وَالْعِشْرُونَ le 23.

ثَلَاثُونَ trente.

ثَلَاثُمِائَةٌ trois cents.

إِيَّاكَ ثُمَّ إِيَّاكَ ثُمَّ إِيَّاكَ ensuite.

garde-toi ! garde-toi !

أَنْتُمْ IV. fruits. produire

des fruits.

ثَمَنٌ prix, valeur.

ثَمَانِيَةٌ عشر. huit.

dix-huit

ثَانٍ (ثَانِي) second.

ثَانِيًا deuxièmement,

en second lieu.

ثَاغِي عَشْرًا douzième.

ثَنَائِيَّةُ التِّينِ âgée de deux ans.

بِي اثْنَاءِ الطَّرِيفِ milieu.

au milieu du chemin, à

moitié route. بِي اثْنَاءِ

بِي سَبْعِي Dans le cours de

mon voyage.

بِي اثْنَتَانِ fem. deux.

بِي اثْنَا عَشَرَ douze.

جَبْرٌ droit de contrainte paternelle

جَبْرًا عَلَيْهِ malgré lui ;

contre lui.

حَحْشٌ petit âne, ânon

أَجْدَادٌ pl. جَدُّو د. grand-père, aïeul, ancêtre

grand-père, aïeul, ancêtre

جَدَّدَ renouveler.

جَدَّدَ النَّحْتِ procéder à une

nouvelle enquête.

جَادَّ pl. وَنٌ persévérant,

autonome, disposé à.

جَدِيدٌ fem. & neuf, nou-

veau.

جَدِبَ - جَدِيبَةٌ stérile,

improductive

جَدِيَّةٌ chevette.

جَدَّبَ tirer à soi, tirailler.

جَرْدٌ parcelles de terre,

كَسَائِرُ جَرَى رَاً champs

comme ses diverses par-

celles.

الْجَزْرُ VIIe venir par voie

d'héritage.

جَرَحَ blesser.

جُرِحَ VIIe. être blessé.

جُرُوحٌ blessé.

جَرَّدَ compter, recenser.

جَرَايِدٌ pl. جَرِيدَةٌ liste

état.

جَرَّدَ recenser.

جَرَائِمٌ pl. جَرِيْمَةٌ - جَرْمٌ

délit, crime.

جُرْنَالٌ journal.

جَرَى aor. جَرَى couir,

avoir cours, couler.

كَمَا جَرَى بِذَلِكَ عُرْفُهُمْ

selon la coutume qui a

cours chez eux.

أَجْرَى IVe faire couir, main-

-tenir,

conserver.

الجزائري Alger. (les îles, les
îlots جزائري) d'Alger, al-
gérien.

جزيل abundant
votre extrême bienveillance.

جزى et جزى IIIe récom-
penser, rémunérer.

جازاك عنا قَيْرًا qu'il
vous récompense par le bien
pour nous. جوزيت قَيْرًا
Quissiet-vous être
récompensé par le bien
à cause de cela.

جزاء récompense.
أحسن الجاء la meilleure
récompense.

جعل faire, établir, mettre.

جعل في السجن mettre en prison

جعل غطية infliger une
amende.

جَلَّ être grand, illustre.

جَلَّ وَعَلَا que sa gloire et
son élévation soient pro-
clamées!

عَزَّ وَجَلَّ que sa puissance
et sa gloire soient
proclamées!

جليل illustre, glorieux
أجل très illustre, très
glorieux.

جلد pl. جلود peau.

جلس s'asseoir.

مجلس conseil, entourage
tribunal d'appel.

جَهْدِي الأولى 3ème mois de

l'année musulmane.

جُمَادَى الثَّانِيَّةُ 4e mois de
l'année musulmane.

جَمَعَ réunir, rassembler.

VIII. اجْتَمَعَ se réunir, se
rassembler.

يَوْمَ جُمُعَةٍ semaine.

الْجُمُعَةُ vendredi.

جَمَاعَةٌ assemblée.

جَمِيعٌ totalité, tout,
tous.

أَجْمَعُونَ tous ensemble.

اجْتِمَاعٌ réunion, ren-
contre, entrevue.

مَجْمَعُ أُمُورِ الْعَرَبِ Direction
centrale des affaires ara-
bes.

جَمِيلٌ totalité. جَمِيلَةٌ

وَلَكِنَّ الْبَعْضَ الْجَمِيلَ beau.

Vous serez bien récompensé
de cette bonne œuvre, de
cette œuvre méritoire.

جَنَانٌ pl. جَنَائِنٌ

أَحْتَاءٌ jardin, campa-
gne. جَنَّانٌ jardinier.

مِنْ جَانِبٍ côté, flanc.

مِنْ جَانِبٍ ou جَانِبٍ du

côté, de la part, au

sujet. مِنْ جَانِبِي de

ma part. مِنْ جَانِبٍ de

الأَحْبَابِ en ce qui concer-
ne les amis.

جَنَابٌ sei-
gneurie, excellence.

جَانِيٌّ (جانى) - جَنِىٌّ

criminel.

جَهْدٌ pl. جُهُودٌ effort,

moyens, ce qui est possible.

من جهة ^{أوجه} côté, face. ^{وجه} du côté (racine وجه)

III: جواب et IV: اجاب

أور. يجيب répondre.

أجوبة pl. جواب

lettre.

II: يجوز et III: جاز

أور. تجاوز de-

passer.

إجازة brevet, diplôme.

إجازة القضاء

diplôme de cadi.

جوع faim. جاعة famine.

جاه honneur, considé-

ration, mérites.

بجاه النبي par considération

pour le Prophète; par les mérites du Prophète.

أور. يجيب apporter, amener; produire, donner naissance, mettre bas.

ح

أحب IV et حب

أور. أحب je vous aime;

je désire de vous.

أحب pl. أحب

أحباء ami.

أحب plus aimé, très

aimé.

أحب ami. أحياء amitié

حَبَسَ II fonder un habous
(donation pieuse.)

حَبَسَ prison. السَّبِيلُ
Prison civile.

حَبَسَ habous, donation
pieuse.

حَتَّى jusqu'à ce que, jus-
qu'à, au point-que,
afin que.

حَجَّ pèlerinage.

الحَاج El-Hadj (le pèlerin)
nom propre d'homme. -

حُجَّة pl. حُجَج prétexte,
argument, présomption.

لَا تُكَادُ حُجَّةٌ تَثْبُتُ عَلَيْهِ
Pour combattre et détruire

les graves présomptions
qui pèsent sur lui.

ذُو الْحِجَّةِ ou حِجَّةُ الْحَرَامِ

le mois sacré du pèleri-
nage (dernier mois de
l'année musulmane.)

عَجَرَ saisir, séquestrer.

لِئَلَّا يُعْجَرَ عَلَيْهِ pour lui être
saisie.

قَدَاة et حَدَاة limite,
frontière.

قَدَاة et حَدَاة à côté.

حَرَّرَ II: affranchir, écrire
dater. حَرَّرَ être daté.

حَرَثَ labourer.

حَرَثَ labourer.

زَوْجَةُ حَرَثٍ une charue
de labourer.

حَرَسَ garder.

مَحْرُوسَةٌ bien-gardée.

حُرُوب pl. حُرُوب lettre al-
phabétique, bord.

حِرْوة état, métier, pro-
fession. عديم الحِرْوة sans
profession.

حَرَكَات pl. حَرَكَات mouvement.

حَرَام sacré, prohibé.

أَوْلَادِ الْحَرَام les mauvais
sujets.

إِحْتِرَام vénération, respect.

مُحَرَّم (mois sacré)

1er mois de l'année musul-
mane.

مُحْتَرَم vénérable, respec-
table.

حَسَبَ compter. III: حَسَبَ la ré-
gler un compte.

حَسَبَ ou عَلَى حَسَبِ selon

conformément. حَسَبًا
ainsi que.

مُحَاسَبَةٌ règlement de
compte.

حَسَبْتُ compte, censé.

لَأَنْتِي فَحَسَبْتُ, car je suis
censé, je me considère
comme.

أَفْضَلُ حَسَنٌ bon. حَسَنٌ meil-
leur, préférable.

أَحْسَنُ الشَّهْرِ les meilleures
dates.

أَفْضَلُ الْجَزَاءِ la meilleure
récompense.

إِحْسَانٌ bonté, bien-
veillance, bienfaits.

سَأَلْنَا إِحْسَانًا nous in-
plorons ses bienfaits.

الحسين El-Houssin,

nom propre d'homme.

عشيرة herbe.

حصل resulter, se réaliser.

الحاصل résultant.

الحاصل ou حصلوا enfin,

en résumé. حصلوا

كلامهم telle est la
conclusion de leurs dires.

تحصيل réalisation, ac-
quisition.

حاضر être présent, compa-
raître. II: حضر et IV:

أحضر faire comparaître.

حاضرة présence; seigneurie.

حضور et إظهار, pré-
sence, comparution.

أرضان garde, saint don-

nés aux enfants mineurs

dont la mère est décédée

ou privée de ses droits.

أرضاً très heureux.

حظ quota-part. Consi-
dération, ressources.

بلا sans considération,
sans ressources.

حفظ garder, protéger,
préserver; apprendre par
cœur.

حفظ garde, protection,
surveillance.

وعلى من أوصيت بحفظه
والتوفيق له et concernant

aussi la personne que

vous avez recommandé à

mes soins et à ma surveillance

عَبَّأَ être dû. عَدَّأَ

sa louange est due, est un devoir. وَ عَدَّأَ être

certain, avoir la certitude.

عَدَّأَ avoir le soin. Être digne, revendiquer à juste titre.

عَدَّأَ pl. عَدَّأَ vérité, droit, devoir.

عَدَّأَ réellement, en vérité. كَانَ مِنْ عَدَّأَ

ou il était de votre devoir. لَمْ يَكُنْ لَهُ عَدَّأَ il n'a aucun droit, il n'est pas fondé.

عَدَّأَ boîte, petite caisse.

عَدَّأَ vérité, réalité.

عَدَّأَ certain, sûr.

عَدَّأَ البَضْلُ avec une bonté certaine.

عَدَّأَ humble.

عَدَّأَ juger.

عَدَّأَ jugement, sentence. Administration, territoire, commandement.

عَدَّأَ commandement, commune.

عَدَّأَ pl. عَدَّأَ commandant, juge, administrateur.

عَدَّأَ les autorités.

عَدَّأَ prétoire, tribunal.

عَدَّأَ tribunal de

paix, justice de paix.

المحكوم عليه *muḥkum ʿalayh* juge d'homme
qui a été condamné.

المحكوم بسجنه *muḥkum bi-sajnah* condamné
à la prison.

حل *ḥal* ouvrir.

مكان *makān* lieu, endroit, place,
résidence.

سب *sab* jurer, prêter ser-
ments. II: سبها *sabha* faire

juré, déférer le serment.

V: سببى *sabbī* ou simplement:

سبب *sabb* menacer quelqu'un
de lui faire un mauvais

coup en jurant sur sa

barbe, au nom de Dieu

ou d'un saint vénéré.

كريم *karīm* doux, compatissant.

حمم *ḥamm* Hammou, nom pro-

pre d'homme, sorte de
diminutif de محمد *muḥammad* Moham-
med.

حمد *ḥamd* louer, bénir.

الحمد لله *al-ḥamd li-llāh* louange.

والشكر *wa-l-shukr* à Lui la lou-
ange et les actions de
grâce.

حمود *ḥamūd* Hammoud, nom
propre d'homme.

أحمد *ʾaḥmad* Ahmed n. pr. d'hom.

محمد *muḥammad* Mohammed et

محمود *muḥammad* Mahammed n. pr.
d'hom.

حبيب *ḥabīb* louable, admi-
rable.

حمار *ḥamār* pl. حمار *ḥamār* âne.

حمارة *ḥamāra* ânesse.

حامل porter, emporter.

حامل pl. قَمَلَاءُ porteur.

مع الحامل par l'intermédiaire du porteur.

حَمِيَّة - حَمِيٌّ bien-gardée,

bien-protégée.

حَنِيفَةٌ rite hanéfite.

حَوَاجٌ VIII: avoir besoin.

حَوَاجٌ avoir besoin.

حَاجَةٌ pl. حَوَائِجُ chose, affaire, besoin, nécessité, ur-

gence. لا حاجة لشيء. il

n'y a pas nécessité de

l'acheter. الحاجة اليهم,

pour une affaire urgente

les concernant.

حَايِكٌ pl. حَيَّائِكُ haïk,

vêtement arabe.

حَوْلٌ puissance, secours.

بِحَوْلِ اللَّهِ avec le secours de Dieu. لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ

il n'y a de secours ni de

force.

حَالٌ pl. أَحْوَالٌ état, situation, santé. Temps.

على ما هي عليه elle est dans la même situation. على

كُلِّ حَالٍ en toute circonstance.

حَوْوَةٌ quartier (de ville.)

حَوَى comprehendre, embras-

ser.

حَيٌّ vivant.

حَيَاةٌ vie.

حَيَّاتٌ pl. تَحِيَّاتٌ salutation,

bénédiction.

حَيْثُ car, puisque, du
moment que.

بِحَيْثُ en sorte que.

حَيْرَةٌ souci, inquiétude.

حِيلَةٌ pl. حِيَلٌ ruse, stra-
tagème, subterfuge.

كَثِيرُ الْحِيَلِ fécond en
ruses.

حِينَ lorsque, dès que,
aussitôt que.

فِي الْحِينِ أو حِينًا
immédiatement, à l'ins-
tant même, sur le champ.

مِنَ حِينٍ depuis que.

مِنَ حِينٍ à ce moment
même, aussitôt.

خ

أَخْبَارٌ pl. خَبْرٌ nouvelle,
enseignement, connais-
sance.

أَخْبَرَ IV: et خَبَّرَ II:
informer, donner connais-
sance.

اسْتَشْرَفَ X:
s'informer, se renseigner.

أَخْبَارٌ information, rap-
port.

خَبْرِيَّةٌ fem. 8 qui don-
ne des informations.

وَرَقَّةٌ خَبْرِيَّةٌ feuille d'
informations, journal.

خَتَمٌ finir, achever.

خَوَاتِمٌ pl. خَوَاتِمٌ bague,

cachet, sceau.

إختتام fin.

في الأبتداء من بداية وإختتام
والإختتام depuis le com-
mencement jusqu'à la
fin (de la lettre)

خدم travailler, servir.

خدمة travail, service.

رغبة في الخدمة j'ai un
vif désir de servir.

خادم servant, qui
seul, serviteur; négresse.

pl. خدام serviteurs.

بئر الخادم Birkadem
(le puits de la négresse.)

فخرج sortir. II° فخرج faire
sortir.

خسيس fem. ٨ vil, ignoble.

فشنونته violence, insolence.

بالشنونته avec insolence.

فخصوا manquer. خصوصاً
surtout.

فأخضر fem. فخرأ vert, gris.

فخرأ اللون robe d'un
gris verdâtre.

فخط écriture.

فقطيد signature, reçu,
récépissé.

فخط يده de sa propre main
فخطه emploi, fonction,
charge.

فقطية قضاء التوثيق charge
de Cadi - notaire.

فقطية amende.

فجعل فخطية infliger une
amende.

مَخْبِيٍّ *adv.* تَخْبِيٍّ être caché.

لا تَخْبَأُكَ il ne vous est pas caché, vous n'ignorez pas.

لا تَخْبَأُكَ حَالِي

Vous n'ignorez pas ma situation.

خِلَالٍ épingle. Khelal,

nom propre d'homme.

فَلَّصَ IIe délivrer, payer, achever.

X^e اسْتَخْلَصَ délivrer, tirer d'embarcas.

VIIIe اخْتَلَطَ — خَلَطَ se mêler, se mélanger.

اخْتِلَاطٌ mélange.

مُخَالَطَةٌ fréquentation.

Association.

تَلَبَّأَ remplacer, succéder.

اللَّهُ تَلَبَّأَ عَلَيْنَا que Dieu

vous en dédommage!

IIIe فَالِقَ contrevvenir, s'opposer.

فَالِقَانِ de père en fils, de temps immémorial.

خِلَافٍ désaccord, opposition, différence.

فِلَاحٍ contraire à cela.

فَلِيحَةٌ remplaçant, suppléant, adjoind

فَلِيحَةُ الْبَرِيحِيِّ secrétaire général du Préfet.

فَلِيحَةُ الْمُتَصَرِّفِيِّ administrateur adjoind.

خَلْفٌ création, créatures.

أَفْقَرُ الْخَلْفِ إِلَى مَوْلَاهُ

plus pauvre des hommes

devant son Maître (Dieu.)
 أَخْلَافٌ bonne nature,
 من كَرِيمٍ أَخْلَافِكُمْ
 de votre généreuse bonté.

خِلَاءٌ campagne, champs.

خَمْسَةٌ cinq.

خَمْسُونَ cinquante.

خَمْسَةٌ pl. خَمْسَاتٍ Khams
 mes, colon partiaire.

يوم الخميس Jendi.

خَوَاجَةٌ pl. خَوَاجٍ Khodja,
 secrétaire

خَالَ pl. خَوَالٍ oncle ma-
 ternel. خَالَتُ tante ma-
 ternelle.

خَيْرٌ bien, bien-être, mieux

فَهُوَ خَيْرٌ. Ce sera du
 bien, il en résultera du

خير. وعلَى خَيْرٍ
 en parfait état de santé!

جِي خَيْرٌ أو الْجَنَانِ خَيْرِي
 le jardin est bien soigné.

خَيْرَاتٌ bienfaits.

وَلِيَّ الْخَيْرَاتِ وَالنِّعَمِ
 des bienfaits et des fa-
 veurs divines..

د

دَابٌّ دَابٌّ هُوَ
 دَابٌّ الشَّرِّ هُوَ habitude.

Il est voleur de profes-
 sion.

دَابَّةٌ pl. دَوَابٌّ bête, ani-
 mal.

دَخَلَ دَخَلَ دَخَلَ
 دَخَلَ دَخَلَ دَخَلَ
 à l'intérieur.

دِخْل كِتَابِنَا هَذَا Ci - joint

ci - inclus.

دُخُول فِي دُخُول entrée

الامتحان presentation

aux examens.

دَرَجَاتُ pl. دَرَجَاتُ degree,

rang, classe.

دَرَّاجِي Derradji nom

propre d'homme.

دَرَسَ cours, leçon.

تَدْرِيسُ enseignement

مُدَرِّسُ professeur.

مَدْرَسَاتُ pl. مَدْرَسَاتُ école,

collège, lycée, Faculté.

يَدْرِي savoir. ادرى

دَارِي (pour ادرى) celui

qui sait. لا ادرى

لا يحتاج الى التعريف in.

telligent n'a pas besoin

de définition (c. à d. qu'on

lui mette les points sur les

i.)

دَشْرَة pl. دَشْرَاتُ village.

يَدْعِي aor. دعَى - دعا

appeler, invoquer.

يَدَّعِي aor. ادَّعَى VIII

prétendre, alléguer, re-

vendiquer.

دَعْوَى et دَعْوَةٌ plur.

دَعَاوِي affaire, prétention,

allégation, réclamation,

revendication.

ادِّعَاءُ plainte, récla-

mation. مَدَّعِي appelé

surnommé.

مَدَّعِي (pour مدَّعِي) plai-
quant.

prétendant, demandeur.

مُدَّعِيًا prétendant, al-

léguant.

دَفَعَ verser, payer, livrer,

remettre.

دَفْعُ payment, verse-

ment.

دَفِنَ enterrement.

دَلَّ guider, indiquer.

الدُّنْيَا le bas-monde.

داود, (David)

nom pr. d'hom.

دَار pl. دِيَار maison.

دَوْر ou دَوْرُو dours,

pièce de cinq francs.

دَوْرِيَّة en pièces de

dours. دَوَار tribu, ha-

meau. دَائِرَة cercle, com-

mandement, canton,

commune; cavalier de bu-

reau.

مُدِير Directeur.

دَوْلَة Gouvernement, admi-

nistration. حُكَم الدَّوَلَة

les autorités administrati-

ves.

دَام يدوم. durer, se

maintenir, continuer à vivre

لا دَام tant que durera.

دَامَ عِزِّيَّة sa puissance

(Dieu) est éternelle.

وَدُمَّتْ et puissiez-

vous continuer à vivre!

دَامَتْ أَيَّامُكُم Quiscent

vos jours se prolonger!

دَامَ IV: am. دَوْمَ II:

يُدِير faire durer, continuer, maintenir, prolonger, perpétuer.

دَائِم durable, continuuel, perpétuel. دَائِمًا toujours.

دَوَام durée, perpétuité, éternité. عَلَى الدَّوَام

à jamais, pour toujours

دُونَ moins, sans.

دِيس diss, joue.

دَيْن dette, créance.

دِين religion.

ذ

ذَات ذَات pl. personnes.

essence.

ذِرَاع الميزان ذِرَاع bras.

ذِرَاعُ-el. Mizan (le bras de la balance.)

ذُرِّيَّة postérité, enfants.

ذَكَر mentionner, dire, rapporter.

ذِكْر mention, souvenir.

ذِكْرِكُ دَائِمًا فِي قُلُوبِنَا.

"Votre souvenir est toujours

présent dans nos cœurs.

ذَكَرَ ذَكَرَ pl. mâle

ذَكَرَ mentionné, précité, susdit.

ذَلِكَ celui-là, cela, ce...

لَا. بِلَدَاكَ or c'est

pour cela que.

ذِمَّة charge, dette. عَلَى

ذِمَّتِك à votre intention.

بَدَّقْتُ دَيْنِي je suis debiteur

d'une somme.

ذَهَبٌ s'en aller, partir.

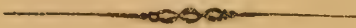
ذَهَبٌ or (métal).

ذَهْنٌ esprit, pensée.

ذُو fem. ذَاتٌ possessives.

ذُو عِيَالٍ chargé de famille.

le.-

رَأْسٌ pl. رُؤُسٌ tête.

رَئِيسٌ président, chef.

رَأَى or يَرَى ou يَرِي

voir, regarder, juger.

رَأَى il est. رَأَاهُمْ ils ou

elles sont.

تَرَانِي je suis en train de

تَرَاهَا elle est en train de.

رَأْيٌ avis, conseil, jugement.

رَبٌّ pl. اَرْبَابٌ maître, propriétaire. Seigneur. Dieu.

رَبِحٌ gagner.

رَبِيحٌ gain.

رَابِحٌ gagnant. Rabah

n. prop. d'hon.

رَبَطٌ attacher, lier.

رَبَابٌ pl. رَوْنٌ marabout.

أَرْبَعَةٌ quatre.

رَابِعٌ quatrième.

الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ

quatrième.

الْأَرْبَعَاءُ mercredi.

لَيْلَةُ الْاَرْبَعَاءِ la veille du
mercredi.

رَقِبَ - رَقَبَ être dûment
établi, constaté.

رَتَبَ pl. رَاتِبٌ rang,
classe.

رَجَبٌ septième mois de l'
année musulmane.

رَجَعِ reverir. II: رَجَعَ faire
reverir.

رُجِعَ retour.

عَدَمُ الرَّجُوعِ non-retour.

رَجُلٌ pl. رِجَالٌ homme.

رِجْلٌ pied.

ارْتَجَى VIII: يَرْجُو aor. رَجَا
aor. يَرْتَجِي attendra, es-
pérer.

الْمَرْجُوءُ attendu. الْمَرْجُؤُ

la chose attendue, espérance.

ارْتَجَلَ VIII: رَجَلَ déma-
nager. décamper, quitter
les lieux.

رَحْمَةٌ miséricorde.

رَحِيمٌ miséricordieux.

عَبْدُ الرَّحْمَانِ Abd-irrah-
man, nom pr. d'hom.

رَحَاءٌ bon marché.

رَدٌّ rendre, restituer.

يُرَدُّ il sera rendu.

رَدَّ الْجَوَابِ rendre réponse.

رَدَّادٌ va-et-vient.

رَدِيٌّ vilain, mauvais.

رَزْفٌ gratifier, enrichir.

ارزفني Arzfi,

nom pr. d'homme, en Ka-

byle.

رَسَلٌ et IV. أَرْسَلٌ envoyer, adresser, expédier.

رِسَالَةٌ pl. رِسَائِلٌ lettre, demande, circulaire.

رِسَالَتِي هَذِهِ ma présente circulaire.

رَسُولٌ pl. رُسُلٌ et

مُرْسَلٌ pl. مَرْسَلٌ envoi, prophète.

رِسْمٌ pl. رُسُومٌ acte, titre.

بِ رِسْمِي هَذَا en vertu d'un titre dont il est porteur.

مَرَسِي pl. مَرَسِي - (رَسِي) port (de mer).

أَرْشَدٌ IV: diriger dans la bonne voie, rendre juste.

أَرْشَدٌ très juste, très

droit.

رِصَاصٌ plomb, balles.

يَرْضَى or. رِضَى consentir,

acquiescer, être satisfait.

إِذَا كُنْتُ أَبَاكَ وَفَرْضَى عَلَيْكَ

Si je suis votre père et

si vous voulez que je sois

content de vous.

رِضَى satisfaction,

contentement.

أَنْ تَنْظُرَ إِلَيَّ بِعَيْنِ الرِّضَى

que vous me

jettiez un regard de bien-

veillance en m'accordant

votre appui.

أَرْضَى très satisfait,

bien favorisé des dons

de Dieu.

رِضْوَانٌ grâce, faveur,

satisfaction divine.

مَرْضِيَّ fem. & agréé,

favorisé de Dieu.

(رَعَى) garder, protéger.

رِعَايَة, garde, protection.

رَاعٍ (راعي) pluriel

berger.

مَرْعِيَّ garde, protégé.

رَغِبَ désirer vivement

رَغْبَة nil désir.

مَرْغُوبَ désiré.

رَاغِبٌ pl. ون. désireux.

المَرْغُوبَ la chose désirée, sollicitée.

رَفَعَ porter, élever. VIIIe

ارْتَفَعَ s'élever, se dis-

siper, disparaître.

رَاجِعٌ portant, élevant

رَفِيعٌ élevé, haut, au-

guste.

أَرْفَعٌ très élevé, très

haut, éminent.

رَفَفَ avoir pitié, compa-

tir.

مُرَافِقٌ compagnon.

رَفِيتَ cou.

بِرَفِيتَ il n'a personne

à sa charge, il n'a ni

parents, ni femme ni en-

fants.

ارْتَفَعُ s'élever, VIIIe - رَفَى -
monter en grade.

ارْتِفَاءٌ élévation, avan-

cement.

رَكِبَ monter à cheval ou

dans un véhicule. IIe faire

monter, embarquer.

VIII ازتکب se rendre coupable, commettre un délit, contrevenir.

راكب qui monte, qui est à cheval.

رمضان Ramadan nom propre d'homme et neuvième mois de l'année musulmane.

راح aor. يروح s'en aller.

طلعت روحا. âme.

'elle a rendu l'âme.

راحة repos. Main.

بِراحة à la main de...

يُرِيدُ aor. أراد IV - رود
vouloir, désirer. مُرِيدٌ

désireux. - مُرَادٌ désiré

المُرَادُ la chose désirée de vous. عِيَايَةٌ
في المراد dans les meilleures conditions.

راع aor. يروع épouvanter.
remplir d'effroi.

مُرَوِّفٌ - رَوْنَفٌ brillant, éclatant.

الرَّيْغِيُّ Er. righi nom pr.
d'homme. -

ز

مُزْبِورٌ - زَبْرٌ susdit
pécité.

زَجْرٌ réprimander.

تارپى زرايى st. زربيت

زرع semer, ensemençer.

زرع grains, céréales.

زرّيجت grain, semence.

بوززرّيجت Bouzzeréah.

مزرعت champ, par-
celle, terre cultivable.

ازرف gris, bleu.

الزروف Zerrouk nom
pr. d'hom.

مزراف lance.

بومزراف Bou-Mezrag,
nom pr. d'hom.

زعم prétendre, alléguer.

زكى pure, vertueux.

أزكى plus pure, plus
vertueux.

زمن ou زمان temps, époque

زمن الملىطى régime mili-

taire. زمانة مؤدّة longtemps

زهرة Zohra de زهيرة Za-

hira noms pr. de femmes.

زوج II: marier.

تزوج V: se marier,
épouser.

زوج épouse.

زوجة épouse.

زويجة paire de bœufs,
charrue de labour.

تزوج mariage.

عند التزوج au mo-
ment, lors du ma-
riage.

زار aor. يزور visiter,
faire une visite.

زائر visiteur. - زيارة visite.

اَوَّل زيارتي لك ma pre-
mière visite sera pour
vous.

زيت huile. زيتون olives.

زاد *zor*. يزيد *ajouter*,
augmenter, continuer.

II: زيّد *imposer en plus*.

VIII: از داد *s'ajouter*,
s'augmenter. Naitre.

يزداد *il aug-*
mente notre joie.

زايد *qui dépasse, surplus*
excédent. ولا زايد *Plus*

rien à ajouter.

زيادة *augmentation*.

وزيادة *en plus*

de ce qui a été dit,

en outre de cela.

مَزِيد *augmenté*, *aug-*
mentation. مَزِيد الشُّكْرِ
renouvellement d'actions
de grâces.

زال *zor*. يزال *cesser d'être*.

لا زال *il n'a pas cessé*
d'être, *il est encore*.

زوايل *pl. Zailat*
bête de somme, mûle, monture.

س

سَـ *certes*. particule de l'aoz.

سايي *divers, tous*.

سأل *interroger, questionner*,

demander, s'informer.

سؤال question, interro-
gation; salutations, compli-
ments.

سؤاله pl. مايل ques-
tion; affaire.

سبب motif, cause.

بسبب par suite de...

بسبب ما ذكره par suite
de ce qui a été dit.

السبت Samedi.

سُبْحَانَهُ gloire à Lui

(Dieu)

سبعة sept.

سبعون soixante-dix.

سبقت devancer, précéder.

سبقتنا من قبلنا à cause

des bontés que vous avez

eues pour nous auparavant.

سابقاً ou سابقاً pré-
cédemment.

ستون six. ستون soixante.

ستر voile; protection.

سجن mettre en prison.

سُجِنَ être mis en prison.

سجن prison.

ساحل littoral.

الساحل le Sahel.

الساحل القبلي Sahel Quebli

nom pr. de région.

السواحليّة les gens du

Sahel (tribu)

سخون chaud.

سدد IIe diriger dans la

bonne voie. سدد

que Dieu le dirige!

سددنا well dirigé, sois.

سِدْرَة lotus, jujubier sauvage.

سِدْرَة Pedira nom de l'auteur de ce livre.

سِدْسِ sisième (fractionnaire)

سِدْسِ sisième (ordinal.)

سُرور joie. رَجْوَة espoir.

سَرَح pâtre, pacager.

سَرَح II: permettre, autoriser, rendre libre.

سَارِح berger.

سَرِيح autorisation, permission.

سَرَف être volé. سَرَف voler.

سَرَف pl. سَارِف voleur.

سَرَفَات pl. سرِفَات

سَرَايِف pl. vol.

سَاعِد - III: سَاعِد favoriser

aider. - IV. سَاعِد rendre

heureux.

سَاعِدِ heureux, fortuné.

سَاعِدِ nom pr. d'homme.

سَاعِدِ très heureux,

très fortuné.

سَاعِدِ félicité, prospérité, seigneurie, excellence.

سَاعِدِ heureuse, fortuné.

سَاعِدِ n. pr. d'hom.

سَاعِدِ cours (d'un marché)

سَاعِدِ ar. سَاعِدِ faire des

efforts, s'empresser.

سَاعِدِ voyage. III. سَاعِدِ

yager.

سَاعِدِ ون pl. سَاعِدِ voyageurs.

سَاعِدِ ar. سَاعِدِ arroser.

سَكَرَاتُ - سَكَرَاتُ affres.

تَعَالَجُ سَكَرَاتُ الْمَوْتِ elle est

à l'agonie, à toute ex-

tremité.

سَكَنَ habiter, demeurer.

سَاكِنٌ pl. سَاكِنَاتٌ habi-

tant, domicilié.

سَاكِنٌ pl. سَاكِنَاتٌ mal-

heureux.

سُلْطَانٌ pl. سُلْطَانَاتٌ sultan

أَوْلَادُ سُلْطَانٍ Oulad Souttan

nom pr. de tribu...

سُلْطَانٌ fil, voie.

سُلْطَانٌ II délivrer, sau-

ver, payer. سُلْطَانٌ سُلْطَانٌ

se tirer d'affaire, de-

brouiller une affaire.

سَلَّمَ II saluer, adresser

des compliments; renouer,

se remettre.

سَلَامٌ salut.

سَلَامَةٌ bonne santé.

إِسْلَامٌ Islamisme.

إِسْلَامِيٌّ islamite, musul-

man.

سُلَيْمَانٌ Suliman (Salomon)

nom pr. d'hom.

تَسْلِيمٌ salut, saluté-

tion; renonciation, remis-

sion.

سَلَامَةٌ pl. سَلَامَاتٌ qui salue.

qui envoie des compliments.

سَلَامَةٌ pl. سَلَامَاتٌ Mousulman.

السَّلَامَاتِيَّاتُ Salmati n. pr. d'hom.

سَمِعَ entendre, entendre

parler, apprendre.

عِوُ entendement, au-
 dition. العِروضُ عِوُ
 la chose proposée à votre
 entendement, la chose
 que j'ai l'honneur de
 vous soumettre.

عِوُ attentif; auditeur.
 اسماعيل Ismaïl (Ismaël)
 nom pr. d'hom.

كِبَرُ سِنِيَّ age. كِبَرُ
 à cause de son grand
 âge.

عِوُ pl. عِوُ au, an-
 née. (rac. عِوُ).

عِوُ — عِوُ appui,
 protecteur.

عِوُ brillant, éclatant
 عِوُ être aisé, facile.

عِوُ pl. عِوُ heure,
 moment, pendule, hor-
 loge. كَبْتُ عِوُ
 je suis monté à cheval
 au même instant.

عِوُ fait, affaire.
 عِوُ عِوُ tel est le
 fait, telle est l'aff-
 faire.

عِوُ mal.
 IV عِوُ maltraiter.
 عِوُ عِوُ il la mal-
 traite dans la vie com-
 mune.

عِوُ pl. عِوُ marché.

عِوُ excepté, si ce n'est.

عِوُ abréviation de عِوُ
 Monsieur.

سَادَاتُ pl. سَادَةٌ. سيّد

Monsieur, maître, Sei-

gneur. سيّد الأوّلين والآخرين

le Seigneur des premiers

et des derniers prophètes.

سياد Seigneurie.

سيّد pl. سيّاد école.

سار ar. يسير aller,

surtout à cheval.

سائر divers, tous.

سيرة pl. سير marché, conduite, fa-

çon de faire.

ساف ar. سبى saisir

un animal pour le

mettre en vente par

voie de justice.

سبى saisi.

سبى في ما سبى dans ce qui

pourrait arriver.

سبى لا سبى surtout.

ش

شأن^٤ rang, considération,

pl. شئون choses, affaires.

شأن في شأن ou على شأن au sujet

شأن pour que, afin que

شأن من شأن ذلك à cause de

cela, en conséquence.

الشبان nom pr. de tribu.

شتم insulte, injures.

شجر arbres.

شئ تنير, servir.

شئ شديد fort, extrême,

violent.

أشدّ plus fort.

في أشدّ ما يكون من البؤس
au plus fort de la mi-
sère.

شدة embarras, gêne.

شرع commencer, se mettre
à.

شرع loi, justice.

الشرع العزيز
la loi émi-
nente.

بِالْشَّرْعِ ou شَرَعًا
par
voie de justice, légale-
ment, d'après la loi.

شُرْعِيّ fem. & légal,
judiciaire.

حَاكِمٌ شُرْعِيّ repré-
sentant de la justice,
juge. موجب شرعيّ

moyen légal.

شَرِيفٌ Chérif, noble. plur.
الشُّرُوفُ Les Chorfa,
nom de tribu.

أَشْرَفَ IV se lever (astre.)
s'éclairer, briller d'un
vif éclat.

شَرْقِيّ ou شَرْفِيّ
oriental, pl. الشَّرَاقِيَّةُ les Che-
raga (d'où Chéragas.)

شُرْكَاءٌ association, indis-
vision

شُرَكَاءٌ pl. شَرِيكٌ asso-
cié.

يشترى ach. VIII: شَرَى

يشترى ach. VIII: اشترى

اشترى ach. VIII: اشترى
اشترى achat, acquisi-
tion..

شجر orange.

شقيق frère germain

شقيقة sœur germaine

شعب النار bateau à vapeur,

pyroscaphe.

شك suspecter; douter.

شكواً il n'y

est aucun d'eux qui
ne conceût des soupçons.

شك suspicion, doute.

شكر flatter, louer, re-
mercier. الحمد لله

شكروا ils bénissent

Dieu et lui adressent
des actions de grâces,

c. à d. ils sont heureux
et en bonne santé.

شكر louange.

شكر لله الحمد والشكر

(Dieu) la louange et
les actions de grâces.

شكى aor. يشكى et VIIIe f.

يشكى se

plaindre, réclamer. (rac.

شكو)

شكاك (pour شاك) plai-

quant, fem. شكاكية plai-

quante. شكاكية femin. 8

se plaignant.

شكاكية plainte, récla-

mation. رفع شكاكيتي

porter sa plainte.

امر الشكاكين l'affaire des
plaignants.

شكلا comprendre, embrasser

شكلا universel.

شاهد pl. شهود témoin.

الشاهد Chahed nom. pr. d'hom.

أشهر pl. شهر و شهرات

mois. شهر التاريخ le mois

couvrant. مدة الشهر pendant

quelques mois.

شهير و شهرت connu, célèbre.

المستشار الشور - شور

susdit, dont il a été

question.

المستشار conseiller, as-

sesseur.

شاوش Chaouch, sorte

d'huissier, de garçon

de bureau, de planton.

شاء xox. يشاء vouloir,

إن شاء الله désirer.

si Dieu veut, s'il plaît

à Dieu.

شياء pl. اشياء chose, af-

faire. كل شئى chaque

chose, toute chose.

شئاً بشئاً petit à petit,

de temps en temps.

أشياخ و شيوخ pl. شيخ

ou encore شيخا شيخا vieillard,

cheikh d'une fraction

de tribu, professeur.

شيخ المدرسة Directeur de

l'école.

شهادة decoration, croix.

ص

صبيحة matinée.

اصباحي spahis.

مصباح pl. مصابيح lampe,
pe, flambeau.

صبر patience, résigna-
tion. طال صبري je suis
à bout de patience.

صبي pl. صبيان jeune
garçon.

صحة santé.

صحاب companions du Pro-
phète.

صاحب pl. اصحاب maître,
possesseur; camarade, ami.

واحد من اصحابكم un de vos
agents. اصحاب الاوراق الخيرية
les membres de la Presse.

صكبت en compagnie,
par l'intermédiaire.

الصحراء Sahara, sud al.

صراع guer.

صدر résulter, émaner.

صدر pl. صدور poi-
trine.

صدقاً vérité. صدق صدقاً en vérité.

صدقات pl. صدقات aumône.

صداق don nuptial.

صديق et صديف ami

sincère. الصادق Sadok
nom pr. d'hom. (le sin-
cère.)

الصديق Seddik
nom pr. d'hom. (le véridique)

صرف dépenser.

تصرف gérer, admi-
nistrer; avoir la jouissance,
la possession.

انصراف départ.

تَصَرُّبٌ jouissance.

حَسَبَ تَصَرُّبًا à la façon
de jouir.

مَصَارِيِبٌ pl. مَصْرُوبٌ
dépenses, frais, dépens.

مُتَصَرِّبٌ administra-
teur.

مُنْصَرِّمٌ - صَرْمٌ
passé, écou-
lé, expiré.

صَحَدٌ monter, gravir.

صَغِيرٌ pl. صَغَارٌ petit, jeu-
ne.

صَبْرٌ 2ème mois de l'année
musulmane.

صَبَوٌ pureté.

VIII: اِصْطَبَى purifier,
élire un prophète.

صَبِيٌّ pur, sincère.

ابْنًا حَقًّا وَصَبِيًّا صِدْقًا

notre vrai fils et véri-
table ami.

مُصْطَبِيٌّ Moustapha ou

Moustapha n. pr. d'h.

(élu)

صُلْحٌ paix, transaction

حُكْمَةُ الصُّلْحِ justice de
paix.

صَلَحٌ bien, intérêt,
amélioration.

وَادُ بُو صُلْحٍ la rivière
bienfaisante, n. pr. de loca-
lité.

صُلْحٌ, intérêt, amélio-
ration. اِصْلَاحُ الْيَتِيمِ

l'intérêt des deux ter-
ritoires.

صَلَّى ^{II} صَلَّى ^{II} faire

la prière ; bénir.

صَلَّى اللهُ ^{II} Dieu bénisse

ou répande ses bénédictions

صَلَاةٌ prière, bénédiction

صِنْدُوفٌ pl. صِنْدُوفٌ ou

صِنْدُوفٌ caisse, boîte, mal-
le.

صِنَاعَةٌ état, métier, in-

dustrie, profession.

لَيْسَ لِي صِنَاعَةٌ غَيْرَ طَرِيفٍ

الفراءة Je n'ai d'autre

profession que celle d'

homme d'étude, de

lettres.

صَوْبٌ pl. صَوْبٌ gendre,

beau-père, allié.

صَوَابٌ vérité.

صَوَّبَ اللهُ ^{II} الله أعلم بالصواب

est plus instruit de la
vérité.

صَبَّ ^{IV} اصَاب ^{IV} attendre, frapper, éprou-

ver.

صَوَّبٌ pl. صَوَابٌ

épreuve, malheur, ca-
lamité.

صَاعٌ pl. أَصْعَاقٌ mesure

de blé ou d'orge (160
litres)

صَوْبٌ laine.

صَانَ ^{III} صَانَ ^{III} garder

protéger, préserver.

صَوْنٌ garde, protec-

tion de Dieu.

صَيْدٌ gibier.

صَيَّاد pl. صَيَّادُون chasseur,
pêcheur.

صار اص. يصير devenir.

ض

ضَبَاب pl. ضَبَابَة sorte de
lézard.

ضَرَّر et ضَرَّ mal,
souffrance, préjudice.

أضرتني ma souff-
rance dure longtemps.

ضَرْب coups.

ضَرَبْتُ نُقْرَةَ
un trou dans un mur
à l'effet de voler pen-
dant la nuit.

اضْرَاب pl. اضْرَابَات double.

اضْرَابًا deux fois au-
tant.

ضمَّ comprendre, em-
brasser.

ضَامِن garant, caution,
responsable.

ضمَّنت contenir, ren-
fermer.

ضمَّنت contenu.

ضمَّنتُ prescription

que. ضمَّنتُ contenant

ضمَّنتُ الحكم jugement

condamnant

(ou donnant gain de
cause.)

اضاع اص. يضيع se perdre,

périr. ضايع fem. è lésé,

abandonné.

ضييف fem. & convive, in-
vité. ضييف الله
allah n. pr. d'h.

ضييف gêne, embarras.

الاحباب عند الضييف والشندة
les amis se reconnaissent
au moment de la gêne
et de l'embarras.

ط

طبيب pl. أطباء médecine.
cin.

طابع imprimer. طابع
pl. طوابع cachet,
sceau.

طرح plur. - طرح

طرح tapis, couchette.

عدم المطرح le manque
de couchettes.

مطروحة abandonnée, de-

مطروحة عند الناس laissée.
vivant de la charité
publique.

طرد II: chasser, renvoyer.

طرفا morceau, bout.

من طرف de la part.

طرفا frapper.

طرف يسرهى طرف يسرهى

il m'est venu à l'oreille.

له, j'ai entendu dire,

j'ai appris.

طريق pl. طرقات route,
chemin, voie.

اطفال pl. طفال jeune

garçon.

طلب demander, sol-

liciter, revendiquer.

طلب reclamer,
revendiquer.

طلب et طلبتة de-
mande, revendication.

ورقة الطلب avis, aver-
tissement d'appel.

طلب pl. طلب sol-

liciteur. طلبتة العلم
les hommes d'étude,
les hommes de lettres.

مطلوب demande, sol-
licité. المطلب la chose
demandée, sollicitée.

طلع monter.

اطلاع action de par-
courir, d'étudier un
livre.

تطلب lâcher, détacher.

تتطلب répudier, divor-
cer.

تطلاق répudiation, di-
orce. سحر بالطلاق
rendre libre par la
répudiation.

متطلب mari répudiateur.

طمع espérer, ambition-
ner, convoiter.

طامع espérant, am-
bitionnant, convoitant.

طاهر pur, vertueux.

طابع pl. ونا obéissant,
soumis.

فِرَظَ fenêtra, croisée.

قُوْزٍ, force. يَقْدِرُ

طَافَتْنَا selon la me-
sure de notre pouvoir.

طَالَ ar. يطول se pro-
longer, paraître long,
durer longtemps.

طَوَّلَ longueur.

طَوِيلَ long.

طَوْلَقَةٌ Tolga n. pr.
de localité près de Biskra.

طَيِّبٌ bon, bien.

طَيِّبٌ beyyeb n. propre
d'hom.

ظ

ظَلَمَاتٍ pl. ظُلْمَةٌ obsc.

رَيْتُ, ténèbres. ظَلَمْتُ

victime d'une erreur, d'
une injustice.

ظَنَنْتُ penser, croire.

ظَنَنْتُ opinion.

كَمَا هُوَ الظَّنُّ بِكَ selon la
bonne opinion que j'ai
de vous.

ظَهَرَ paraître, sembler,
se manifester, être évi-
dent. إِنْ ظَهَرَ لَكَ si

vous le juger à propos.

أَيْنَ ظَهَرَ لَكَ où bon vous
semblera. ظَهَرَتْ عَلَيْهِ

سُرْفَاتٌ مَتَعَدَّةٌ il a été
reconnu coupable de
nombreux vols.

ظَهَرَ pl. ظُهُورٌ dos.

ع

عَبْدٌ pl. عِبَادٌ serviteurs,
adorateurs, homme.

عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ de la part
du serviteur de son Dieu

عَبْدُ اللَّهِ Abdallah, n. pr.
d'hom. (le serviteur de
Dieu.) -

عَبْدُ الْقَادِرِ Abdelkader
n. pr. d'hom. (le servi-
teur du Quissant.)

عَبْدٌ مَحْبُودٌ adorable, di-
gne d'être adoré.

عِبَادٌ سِوَاهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ Il n'y
a d'adorable que Lui
(Dieu.)

عَبْرٌ VIII - اعتبر considérer, tenir compte.

عَبْرٌ, tenir compte.

عَبْرُ الْأُمِّ لَا تَحْتَبِرُ عَنْهُمْ

Ils (les Kabyles) ne tien-
nent aucun compte de

la ligne maternelle au
point de vue successoral.

عَبْرٌ pl. عِبْرٌ bouc.

عَجَبٌ étonnement, sur-
prise. يَا عَجَبٌ ô surprise!

عَجَلٌ hâte. عَجَلٌ عَنِ عَجَلٍ

en toute hâte.

عَاجِلًا

promptement.

عَدَّ compter. عَدَّ

être compté. IV عَدَّ

destiner, affecter.

عَدَدٌ pl. أَعْدَادٌ nombre,

chiffre, numéro.

وَدَّ fem. & compte,

compris dans le nom-

bre. وَدَّ fem. & des-

tiné, affecté.

وَدَّ fem. & réitéré,

innombrable.

عَدْل justice, équité.

عَدْل pl. عدول adel,

deuxième assesseur du

cadi. باش عدل bachadel

premier assesseur du cadi.

عَدَم manque, défaut,

non-existence. لِعَدَم

المتطرح à cause du
manque de couchettes.

لِعَدَم فُدْرَتِهِ à cause

de son impuissance, de

son incapacité.

عَدَم manquant, n'é-

tant ou n'ayant pas.

عَدَى - عَدَى aviste

يَتَعَدَى passer, dépasser;

transgresser, contrevenir

عرب Arabes.

عَرَبِيّ fem. & arabe.

اعراض pl. عَرَض tribu.

تَعَرَّضَ - عَرَض se

mettre en travers, bar-

rer le chemin; s'op-

poser.

المعروض ce qui est

proposé, la chose ex-

posée.

عَرَفَ connaître, savoir.

بِ عَرَفَا connu sous cet-

te dénomination.

II ^{عَرَبَا} faire connaître,
faire savoir, informer ;
dater. Etablir l'identité.

V ^{تَعَرَّبَا} être averti, être
avisé, prendre connais-
sance.

^{عُرْبَا} coutume Kabyle.

^{تَعْرِيْب} définition, ex-
plication.

^{مَعْرِوِي} pl. ^{مَعَارِي} con-
naissance.

^{مَعْرُوْب} fem. & comm.

^{مُحَرَّب} légalisé, léga-
lement établi.

^{عَزَّ} être puissant.

^{عَزَّ وَجَلَّ} qu'il soit
proclamé puissant et
glorieux (Dieu)!

IV ^{عَزَّ} rendre puissant.

^{عَزَّ اللهُ} Dieu le rende
puissant!

^{عِزٌّ} puissance.

^{دَامَ عِزُّهُ} sa puissance
est éternelle! (Dieu)

Quisse dixer sa puis-
sance!

^{أَعَزُّ} plus cher, très cher

^{عَزَّوْز} Azrouz n. d'hom.

^{عَزَلَ} révoquer, destituer.

^{عَزْلَةٌ} pl. ^{عَزَل} terre,
parcelle de terre domi-
niale.

^{عُزِّلَ} être révoqué, des-
titué.

^{عَزْل} révocation, desti-
tution.

عَزْمًا résoluement.

عَزَمًا عاجلاً et promptement, en toute hâte.

عَسَّاس pl. و gardenier.

عَسَّاس البَنَص garde-champêtre.

عَسْكَرِيّ soldat, militaire.

عَسَى أَنْ peut-être que, il pourrait se faire que, dans l'espoir que.

عَشْرَةٌ dix.

عَشْرَةٌ rapports de voisinage, vie commune.

أَسَاءَ عَشْرَتَهَا Il lui rend la vie dure par de mauvais traitements.

عِشْرُونَ vingt.

عَشْرَةٌ achour, impôt du dixième sur les grains.

عَشِيرَةٌ soir, soirée.

عَشِيرَةُ النَّهَارِ le soir du jour.

عَصَبٌ hériter à titre de

عَصَبٌ acéb ou agnat.

تَعْصِيبٌ action d'hériter à titre de acéb.

عَصِيَانٌ désobéissance, révolte, rébellion.

عَطْلٌ - تَعْطِيلٌ suspension de fonctions.

يُعْطِي IV cor. أعطى donner, gratifier.

عَطَاءٌ action de donner.

أَمْتَحَ مِنْ عَطَائِهِمْ nec.

il en refuse le paiement.

عَظِيم grand, magnifique
splendide.

أَعْظَم plus grand.

اعْظَمُ وَرَحْمًا بَارَةً تَفَاءَكُ

notre plus grande joie
a été d' apprendre votre
élévation.

مَوْظَمٌ considerable ;
honoré.

مَوْظِمٌ celui qui honore
qui rend hommage

عَبَاً ass. يَجُوُ pardon-
ner ; guérir.

عَبْرٌ pardon ; gué-
rison ; miséricorde.

عَابِدَةٌ paix ; feu ;
santé.

عَافِلٌ sage, intelligent

عُقَلَاءُ et عُقَالٌ
sages, vieillards, no-
tables Babels.

عَالَجٌ III. manipuler
وهي تُعَالَجُ سَكْرَاتِ الْمَرْتِ
alors qu'elle était à
toute extrémité.

عَلَانٌ pourquoi ? sur quoi ?

عَلَفٌ II. pendre, accrocher,
suspendre.

V s'accrocher ; se rap-
porter, être proche de
quelqu'un à quelque
titre que ce soit.

عَلِمٌ savoir, apprendre.

فَلْتَعَلَّمِ sachez donc.

II عَلَّمَ enseigner ; marquer

IV أَعْلَمُ faire savoir, in-
former.

V تَعَلَّمَ apprendre soi-
même, étudier, s'in-
struire.

عِلْمٌ pl. عِلْمٌ science,
connaissance. بِعِلْمِكُمْ

ou بِعِلْمِكُمْ à votre
connaissance. الْعُلَمَاءُ
les Eulmas, n. de tribu.

عَالِمٌ pl. عُلَمَاءُ savant.

عُلَمَاءُ الْمَجْلِسِ les savants
membres du tribunal d'
appel.

عَالَمٌ pl. عَالَمٌ monde.

أَعْلَمُ plus savant,
plus instruit.

عَلَمٌ marque, signe,

paraphe.

عَلِيمٌ erudit, très docte.

أَعْلَمُ avis. أَعْلَمُكَ

je vous donne avis, je
vous informe par la
présente.

تَعَلَّمَ et تَعْلِيمٌ étude,
instruction, enseignement

مَرْكَبٌ marqué; por-
tant le numéro.

عُلُومٌ connue, établi,
connu.

عُلُوٌّ élévation.

عَالٍ être haut, élevé

VI تَعَالَى qu'Il (Dieu)

soit sans cesse exalté!

بَعَلَيْكُمْ عَلَى

Il faut que vous...

وَعَلَيْهِ donc, en consé-
quence. عَلَى ذَلِكَ c'est pour
cela, à ce sujet.

أَلَى il lui est dû
par..... عَلَى الْمُحَبَّة en rai-
son de l'amitié.

عَالِي fem. عَالِي
haut, élevé, auguste.

عِي Abi nom d'hom.

أَعْلَى plus haut, plus
élevé. أَعْلَى ci-dessus.

عَلَاؤة Allaoua n. pr.
d'homme.

أَعْمَامُ et عَمَّامُ pl.
oncle paternel.

عَمَّ embrasser, compren-
dre.

عَمَّ plus
général. عَمَّ plus

général.

عَمَّ ou عَمَّ sur ce qui
(mis pour عَمَّ)

عَمَّ appui, protecteur.

عَمَّ appui, protection.

عَمَّ مِنَ اللَّهِ وَعَلَيْهِ اعْتِيَادًا

Celui sur lequel, après
Dieu, nous nous appu-
yons.

عَمَّ âge, vie, existen-
ce.

عَمَّ Omar,

عَمَّ Omar,

عَمَّ Ammar et

عَمَّ Amrouch nom
d'homme.

عَمَّ remplir, charger.

عَمَّ rempli, plein,

charge.

محمرة remplie, chargée
محمرة بالفرمود recouverte
en tuiles.

عَمِلَ faire.

عَمَلٌ fait, action.

وعلى هذا أو عليه العمل

ou doit se
conformer à cet ordre;

et ordre doit être exé-

cuté. عما يكون عليه العمل

sur ce qu'il y aurait

lieu de faire, sur la

mesure qu'il y aurait

lieu de prendre.

عَمَلٌ pl. عمال préfet,

gouverneur.

عَمَلَاتٌ pl. ائ depart-

tement, province.

عَنْ de, sur, contre.

عَنْ اِذْنٍ par ordre, de
la part.

عِنْدَ chez, auprès, au
moment. مِنْ عِنْدِ de

chez, de la part.

مِنْ عِنْدِهِ de chez lui, de
sa part.

عَنْبِ violence, insolence.

عُنْوَانٌ adresse.

عَنِي signifie
designer.

عَهْدٌ pacte, alliance.

عَهْدُ الدَّوْلَتَيْنِ l'allian-

ce des deux gouverne-

ments.

عَادَ ar. يعود revenir,

devenir, commencer.

عَا > عَا pl. عَوَايد cou-
tume.

عَا > عَا, appel d'un
jugement.

عَوَض qui tient lieu,
qui remplace; compen-
sation, échange.

IIIe عَاوَض donner en
compensation.

عَام pl. أَعْوَام an, an-
née.

عَوْن aide, secours, as-
sistance.

Abou, huissier d'un
tribunal musulman.

عَان و يعون. اءان

IIIe عَان aider, secou-

rir, assister.

IVe عَان و يعون. اءان même
sens.

X^e عَان و يعون. اءان
implorer le secours, l'as-
sistance.

عَان و اعانة aide, secours, as-
sistance.

عَايِد pl. عَايِدات fête re-
ligieuse musulmane.

عَيْسَى Abissa, n. pr. d'Is.
(Jesus)

عِيَال famille; femme,
épouse.

عَيْن و عَيْون pl. عَيْن
œil, source, fontaine.

عَيْن و عَيْن la fraîcheur,
c. à d. la joie de l'œil.

II عَيْن fixer, désigner.

V تَحْيِين être fixé ; être évident, paraître clairement.

ع

غَايَةٌ but, terme, etc.
 غَايَةٌ وَوَدَّنا l'objet de notre extrême affection.
 غَايَةُ الْبَرِّحِ joie extrême.
 غَايَةُ السَّلَامِ beaucoup de compliments.

غَرْبٌ ouest, occident

غَرْبِيَّةٌ occidentale.
 غَرْبِي tal.

غَرَسَ planté.

مَغْرُوسٌ planté.

غَرَامَةٌ impôt.

مَغْزَلٌ - غَزَلٌ quenouille.

فَمِ الْبَلِيغِ بِخَيْرِ حِطِّ مَغْزَلٍ

La plume de l'homme de lettres sans ressources est comme une quenouille.

غُنَّتْ about.

غَاشِيٌ foule.

غَفَرَ pardonner.

غَفْرَانٌ pardon, miséricorde.

غَبَلَ négliger, perdre de vue.

غَلَّظَ rendre dur, épais.

غَلَّظَ رَأْسَهُ faire la man-

naise tête.

غَلَفَ fermer, boucher.

غلاء cherté.

غَمَّ troupeau de moutons.

مُستَغَامَر Mostaganem.

غَنِيَّ pl. أَغْنِيَاء riche.

غُورل ogre, fem. 8 ogresse.

غَاصَ avr. يَغْوِصُ plon-
ger, disparaître.

غَامِتَاتُ أَقْبَارِكُمْ vos nou-
velles sont rares.

غَابَ avr. يَغِيْبُ et V:

تَغَيَّبَ s'absenter,
disparaître.

غَيْبَةٌ absence, éloi-
gnement. لَغَيْبَتُهُ
à cause de son absence.

غَائِبٌ absent.

غَيْرٌ moins, excepté, si ce

n'est. autre. غَيْرُهُ

autre que lui. لا إِلَهَ غَيْرُهُ

il n'y a pas d'autre dieu

que lui. وَغَيْرِ ذَلِكَ

et autre chose que cela,

c. à d. etc... - وَغَيْرِهِمْ

et d'autres qu'eux.

أَوْ غَيْرِهَا ou autre

chose qu'elle.

غَيْرَ أَنَّهُمْ si ce n'est

qu'ils....

غَيْرِ مِنْ غَيْرٍ sans,

à l'exception.

مَثْرُوسٌ عَلَى غَيْرِ مَاءِ نَا

planté pour être irri-

gué par des eaux

autres que les nôtres.

ب

بِ or, donc

بفتح survive.

بفتح commencer.

Fatah, n. prop. d'h.

بفتح pl. مَبَاتِح

def. مَبَاتِح

مَبْتُوح fem. ouvert

بفتح الله Fathallah,

n. pr. d'homme.

بفتح chercher, fouiller.

بفتح - بفتح audacieux.

بفتح Fedj-Mekala,

n. de localité, près de

Constantine.

بفتح chercher, faire des

investigations, procéder

à une enquête.

بفتح banlieue.

بفتح عتاس البحص garde-

champêtre.

بفتح fuir.

بفتح من الحكم faire de-

faute.

بفتح être content, joyeux.

بفتح joie.

بفتح Farhat nom

pr. d'homme.

بفتح cheval, jument.

بفتح pl. فارس ca-

valier, chevalier.

بفتح II négliger, perdre

de vue.

بفتح passé, écouté.

بفتح négligence.

افتراق VIII: - جرف se

séparer.

جرفه fraction de tribu.

فرنسية ou فرنسة France.

(avec ou sans | après le ra)

فرنساوي .. فرنساوي
français, و♀ fem.

فرانك .. فرانك franc.

فرنكية monnaie fran-

caise.

فساد corruption, mau-
vaises mœurs.

فسر II: expliquer.

استفسر X demander

des explications, inter-
roger, faire une enquê-
te.

فصل et فصل décider,

juger.

فصل saison; chapitre;

article; paragraphe.

Liquidation, jugement.

فضل bonté, bienveillance.

تفضل V avoir la bonté,
être assez bon.

فاضل bon, excellent.

أفضل meilleur.

فعل agir, faire.

أفعال pl. fait,

acte, action; verbe. -

فاعل agissant, auteur

d'un fait.

فقد or certes (composé de

قد or et de فـ certes.)

فقير pauvreté, misère.

فقراء pl. pauvre.

الْبَقِيرُ لِرَبِّهِ qui a besoin
des bienfaits de son Dieu.

فَقَطُّ seulement (composé
de فَ and de قَطُّ)

بَفِيهِ pl. بَفِيهِاءُ juriscou-
sulte, juriste.

فَقْدٌ jurisprudence, droit
musulman.

سَوَّاهُ s^o, enlever.

انْبِطَاكٌ enlèvement, pri-
vation d'un droit.

بَكَرٌ II. rappeler, faire
souvenir.

تَبَكَّرَ V se rappeler, se
souvenir. تَبَكَّرِي souve-
nir, rappel.

بَوَاكِيه pl. بَوَاكِيه fruit.
بَوَاكِي (pour بَوَاكِي) marchand

de fruits.

بَلَاغَةُ cultura, agriculture

بَلَدٌ firmement.

بُلَانٌ un tel. بُلَانِيَةٌ une
telle.

بُلَانِيَةٌ jén. & tel, de
telle origine.

بُرُونٌ pl. بُرُونٌ branche,
connaissance.

البَنْدُوفُ Fondouck.

بِهْمٌ comprendre.

بِهْمٌ II faire compren-
dre.

بِهْمَاتٌ très intelligent.

بِجَاتٌ an. يَبُوتٌ passer,
disparaître, se perdre.

بُورَارٌ Février.

بِسْتِيِيدٌ an. اِسْتِبَادٌ - جيد

استبَدَّتْ صِحَّتِكُمْ profiter.

j'ai été heureuse de
vous savoir en bonne san-
té.

فِيهَا dans ce que, dans
ce qui. (composé de فِي
& de مَا). فِيهَا ذِكْرٌ
pour la somme en ques-
tion.

ف

فَبِضْ saisir, attraper,
recevoir.

VI: فَبِضْ se saisir,
s'attraper.

فَبِطَانِ capitaine.

فَبِئِلْ accepter.

II فَبِئِلْ embrasser.

VI فَبِئِلْ composaitre en-
semble.

فَبِئِلْ avant.

فَبِئِلْ ou فَبِئِلْ de la
part; par suite de.

فَبِئِلْ qui est au sud.
Siroco.

فَبِئِلْ Kabyle. pl. فَبِئِلْ

فَبِئِلْ acceptant; prochain.

فَبِئِلْ acceptation.

فَبِئِلْ tribu, fraction de
tribu.

فَبِئِلْ très affable.

فَبِئِلْ bonheur, félicité.

فَبِئِلْ qui embrasse.

مُفَايِلٌ adversaire, por-
tie adverse.

مُفَايَلَةٌ vis-à-vis.

مُفَايَلَةٌ en échange.

مُسْتَقْبَلٌ future, avenir.

فَتَلَ tuer.

فَتْلٌ meurtre, assassi-
nat.

فُتِلَ combat, af-
teraction meurtrière.

فَدَّ, فَدَّ and فَدَّ déjà,
certes.

فَدَّرَ pouvoir. فَدَّرَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

vous pouvez tout.

فَدَّرَ rang, considéra-
tion, quantité, quotité,
montant.

فَدَّرَ بِفَدْرٍ selon
la mesure.

لَكَ الْفَدْرُ الْعَظِيمُ لَدَى

vous jouissez d'une
grande considération
auprès de.....

فَدْرَةٌ pouvoir, capa-
cité.

فَدْوَرٌ Kaddour et

فَوَيْدٌ Kouider noms
d'hommes.

فَدِيْبٌ puissant, capa-
ble.

فَدْيَلٌ pâturage réservé.

فَدِمَ arriver.

II: فَدِمَ mettre devant,
présenter, offrir.

V فَدِمَ venir avant,
précéder. كَمَا تَقَدَّمَ comme

il précède, comme il a

être dit - précédemment.

قَدَمٌ pl. أقدامٌ pied, pas.

قَادِمٌ se rendant.

قُدُومٌ arrivée; départ.

قَدَمٌ قُدُومٌ non-départ.

مَقَدِّمٌ supérieure d'une
confrérie religieuse.

قُرْبَةٌ fraîcheur (de l'œil),

joie. مَا تَقْرِبُنَا أَعْيُنُنَا

ce qui nous fait plai-

sir.

أَفْتَرٌ IV أفتَرٌ avouer.

بِالْفَتْرِشِ il a fait des

aveux concernant les
vêtements.

مَقَرَّرٌ bien établi.

فَرَأٌ lire, étudier.

فِرَاءَةٌ lecture, étude.

قَرِيبٌ être proche, près de

s'approcher.

قُرْبٌ proximité.

قُرْبِيٌّ gowebi.

أَقْرَبٌ le plus proche.

أَقْرَبُ مَدَّةٍ le plus pro-
che délai.

قَرْقُورٌ Guergour.

فَرِحَ qui a tou-
tes ses dents; âgée de

3 à 5 ans.

قَرْمُودٌ tuiles.

قَرْيَةٌ village.

يُقَسَّمُ يُقَسَّمُ partager.

il devra être partagé.

فِئْمٌ فِئْمَةٌ circous.

cription, subdivision.

قَسْطِينَةٌ Constantine.

فَنَشَّ رêtement.

فَصَدَّ avoir un but, se pro-
poser.

فَصَدَّ et مَقْصُودٌ but,
intention. بِفَصْدٍ dans le
but, avec l'intention.

فَضَّرَ IIe être négligent,
perdre de vue.

فَضَّى or. يَفْضِي arranger,
régler, liquider,
juger.

فَاضٍ (مُضِيٌّ pour فاضٍ)
pl. فُضَاةٌ cadi - juge.

فَاضِيٌّ نَطِيٌّ cadi - notaire.

فَضِيَّةٌ affaire.

فَضَاءٌ fonctions de cadi,
réglement, arrangement,
liquidation.

فَقَطَّ - فَطَّ seulement.

فَلَّ diminuer.

فَلِيلٌ peu, un peu.

فَلِيلٌ وَقْتٌ peu de temps.

فَلِيلَةٌ rareté, petite quan-
tité, le peu.

فَلْبٌ pl. فُلُوبٌ œur.

مَفْلُوبٌ verso.

الفليحة Colia.

الفليحي de Colia.

فَلَمٌ pl. افلام plume.

فَلَمُ الرِّصَاصِ crayon (plume
de plomb.) بِالْفَلْعِ الْعَرَبِيِّ

en écriture arabe.

بِالْفَلْعِ الْفَرَنْسَاوِيِّ en écriture
française.

فَوَاحٍ pl.

فَوَانِينٌ pl. فَوَانِينٌ loi, décret,

arrêté, instructions.

حيثُ اذْ تَكْبُوا ما حرره البصل

attendu

qu'ils ont contrevenu

aux termes de l'article

première des instructions

administratives.....

فَهْرًا violemment, de force.

فَقَار irresistible, vainqueur.

فهواجي cahier.

فُوَّة force, puissance.

قال aor. يقول dire.

يُقال لها elle est ap-

pelee. يُقال له il est

appelé.

وقولك على. قول le dire.

quant à ce que vous

dites, relativement à.....

ون pl. فيل disant.

القالة la calle.

فام aor. يقوم se lever,

intenter une action.

IV : أفام aor. يُقيم res-

ter, séjourner; établir.

فائم se levant, se te-

nant.

جعل بي فيمة prix.

الفيمة mettre en vente.

فَيَوْم toujours debout,

éternel.

فَعام rang, seigneurie.

على المقام haute seigneu-

rie. فائم فَعام rempla-

çant, interimaire (Pou-

caïmacan.)

مُقيم résidant, en rési-

dence.

مُسْتَقِيم droit, juste.
 فِيَّ II enregistrer, consigner
 par écrit.

فَيْد pl. قَيْد caïd.
 فَيْدَة caïdar, func.
 tions de caïd (rac. فود)

كٍ comme. Pronom affixe
 2e personne masculin.

كَا fem. كِ, duel كَا

pl. masc. كُومر fem. كُومر

كِبَاب اولاد كِبَاب nom de tribu.

كَبِي grandeur d'âge.

كَبِي سِتْد en raison de
 son âge avancé.

كَبْرَاء كِبَار pl. كَبِير
 grand, âgé; notable de
 tribu.

كَبَش pl. كِبَاش mouton.

كَبَّ il a été écrit.
 وَالسَّلَام

سَلَامٌ مِمَّنْ كُتِبَتْ عَنْ أَدْنَى
 de la part de celui par
 outre duquel la présente
 lettre a été écrite.

III: كَاتِبًا écrire, corres-
 pondre, être en corres-
 pondance.

كُتَاب pl. كَاتِب rédac-
 teur, écrivain, secré-
 taire.

كُتُب pl. كِتَاب livre,
 écrit, lettre. -

كِتَابَةٌ écriture.

مُكَاتَبَةٌ correspondance.

مَكْتُوبٌ écrit, lettre,
destin. وَالسَّلَامُ مِنَ الْمَكْتُوبِ

عن اذنه Salut de la
part de celui par or-
dre duquel la présen-
te lettre a été écrite.

إِنْ كَانَ الْمَكْتُوبُ مِنَ اللَّهِ
Si c'est écrit par Dieu,
i. Dieu permet.

أَكْثَرَ II: et IV كَثْرًا
augmenter, multiplier.

كَثَّرَ اللَّهُ خَيْرَكُمَا
Dieu augmente
notre bien ! c.à.d.

je vous remercie.

كَثْرَةٌ abondance,

grand nombre.

كَثْرَةٌ الْغَائِبِيَّ à cause

du grand nombre de
personnes.

كَثِيرٌ abondant, nom-
breux.

كَثِيرٌ beaucoup.

كَذَا comme ceci, ainsi,
de même; tel. و كَذَا

تِلْكَ et telle chose.

كَذَاكَ à tel endroit; pour
tel prise.

كَارِطَةٌ pl. كَوَارِطٌ carte, bil-
let.

كَرَّمْتُ traiter généreuse-
ment.

تَكْرَمُوا être généreux.

وَإِنْ تَكْرَمْتُمْ بِالسُّؤَالِ عَنَّا

et si vous êtes assez

généreuse pour vous in-
teresser à nous; c. à d.

si vous daignerez, etc...

كريم généreuse.

أكرم très généreux.

إكرام grâces, faveurs
divines.

مكرم honorable.

كسر II casser, briser.

كعب cesser, s'abstenir.

كافة totalité, tous.

كفى suff. كفى

كفى. الحمد لله و كفى louan-

ge à Dieu et cela suf-

fit, c. à d. Il n'a pas

besoin d'autres louanges,

ou bien: Louange à Dieu

qui nous suffit ou pour-

voit à nos besoins.

كفاية suffisance.

كفاية و ب كفاية

Il y a suffisance dans

ce qui a été écrit, c. à d.

j'en ai suffisamment dit,

je n'ai plus rien à ajou-

ter, je me suis suffisam-

ment expliqué sur l'ob-

jet de cette lettre.

كل tout, totalité, tous.

كل كل tout entier.

كلهم tous entièrement.

كلوا tous les deux.

كل واحد chacun.

كل ما tout ce que.

كلما chaque fois que.

كل من quiconque, tous

ceux qui.

كُلِّيَّ total, complet,
absolu.

كُلِّيَّة totalité.

بِالْكُلِّيَّة en totalité, com-
plètement, entièrement

كَلَّبَ charger de, inviter
à, mettre en demeure.

مُكَلَّبَ chargé, prépo-
sé.

لَا كَلَامَ لَهُ ۲. كَلَامَ paroles.

il n'a pas à parler,

il n'est pas fondé à

réclamer.....

تَكَلَّمَ parler.

كَمَا ainsi que, de même

que, comme. (composé de

ك et de لا.)

كَمَا نَدَار ۳. كَمَا نَدَا commandant.

كُمُون commune.

كَمِيصَار commissaire, ad-
ministrateur de com-
mune mixte.

كَامِلٍ parfait, complet,
entier. كَامِلُ السَّعَادَةِ qui
jouit d'un bonheur par-
fait.

أَكْثَمَالٍ très parfait.

كَادَ ۴. كَادَ يَكَادُ s'en falloir
de peu. كَادَ أَنْ ۵. كَادَ أَنْ

est fallu de peu que....

لَا يَكَادُ يُوصَفُ ۶. لا plus qu'on
ne pourrait le décrire.

كَانَ ۷. كَانُ يَكُونُ être, exister.

وَلَيْكُنْ ۸. qu'il soit....

كُون existence.

مِنْ كُونٍ ou لِكُونٍ - كَوْنٍ

à cause, parce que.

لِكُونِهِ ou كَوْنَهُ

مِنْ كَوْنِهِ parce qu'il est.

كَوْنِهَا parce qu'elle est.

كَيْفَ comme.

كَيْفَ comment.

كَيْفَ بِكُمْ comment se fait-il que vous.....?

كَيْفَ أَنْتَ Comment êtes-vous.

كَيْفَ أَعْوَالِكُ comment vont nos affaires?

لَ

لَ certes. قَلَّ or que.

(ordre, impératif.)

لِ à, pour, pour que,

parce que. لِي à moi,

جَاءَ لِلْحَاجَةِ pour affaire.

لِأَنَّ pour que, afin

que. لَيْلًا pour ne pas

la préposition لِ devient

لِ devant les autres pro-

noms affixés. Ex.: كُمْ à vous

vous avez, لِي à lui, il

a, etc...

لِ ne, ni, il n'y a pas de

لِ sans. لَيْسَ surtout.

لَيْب donné de sens, qui a

l'esprit juste, éclairé,

لِجَاءٍ - لِجَاءٍ refuge, asile,

protection.

لِجَفٍ atteindre, frapper.

لا حِيفَ qui atteint ; sur-

venir. لا حِيفَ الصَّيْرُ رَأَى

لَهَا afin que cesse le pré-
judice qui lui est porté.

الحِيفُ addition, supplé-
ment, annexe.

الحِيفُ غَيْرِ annexe de
bien, c. à d. post-scrip-
tum.

كَدَى près, par devant.

كَدَيْنَا par-devant nous,
en notre présence.

الَّذِي pronom relatif: qui,
que, dont, lequel, etc.

الَّتِي fem. ; dual masc.

الَّذَانِ fem. plur.

الَّذِينَ fem. , masc.

لِزِمَ être obligatoire, fal-

loir.

لِزِمَ obligatoire.

لِزْمَةٌ impôt.

مُؤَلَّزِمَةٌ obligation, ap-
plication assidue.

لُصَّصَ pl. voleur,
malfaiteur.

تَلَصَّصَ maraudage,
brigandage.

لَطِبَ être bienveillant.

لَطِبَ اللَّهُ بِالْمَجِيعِ que Dieu
soit bienveillant pour
tous.

لَطِيبٌ bienveillant,
agréable, gracieux. لَطَائِبُ
الْإِنْعَامِ les meilleures fa-
veurs divines.

لَعَلَّ peut-être que, il se

part que.

تعليم لغة تعلم langue, idome.
اللغتين l'enseignement
des deux langues.

لجت - VIII التفتت se retourner.
ولا يلتفت اليه or
il n'en sera tenu aucun
compte; il doit être ju-
rement debouté.

لقد certes (composé de ل et
de قد)

لقي اor. يلتقي trouver,
rencontrer.

VII تلتقى اor. تلقى re-
cueillir un héritage ou
une déposition.

لقاء et لولا ren-
contre.

لاكن ou لكن mais, ce-
pendant.

لم ne... pas. (avec l'assise
auquel cette particule donne
le sens du passé.)

لما dès que, aussitôt
que.

لو si.

لولا n'eût été.

لام aor. يلوم blâmer, fai-
re des reproches, s'en-
prendre à...

لام blâme, reproche.

لون couleur, teint.

لونها خضراء ayant une
robe gris-vert.

ليس il n'est pas. ليس

لي Il n'est pas à moi, je

نَإِيَسْ بِسَارِفِ n'ai pas.

ce n'est pas un voleur.

كَيْتَسْ مِنْ شَأْنِكِ il n'est pas

convenable à vous; ce n'est

pas digne de vous.

كَيْتَسْ مِنْ عَادَتِهِ ce n'est

pas son habitude, il

n'a pas l'habitude.

يَلِيْفِ aur. كَيْفِ convenir

être convenable. كَيْلِيْفِ

بِذَلِكَ الْمَقَامِ comme

il convient à votre

rang. (Le démonstratif

ذَلِكَ tient ici lieu de

l'affixe كِ à cause de

la prose rimée.)

كَيْلِ nuit.

كَيْلَاتِ pl. ليَالِي une nuit

كَيْلَاتِ الْأَرْبَعَاءِ la nuit du

mardi au mercredi.

كَيْلَاتِ, pour ne pas.

م

مِيَاءِ pl. مِيَاءِ eau.

مِائَةٌ cent.

مِائَتَانِ deux cents.

مِئَاتِ pl. مِئَاتِ fem. مِئَاتِ

appartenant à; de, en.

مِثْلِ pareil, comme. VIII.

مِثْلِ obtempérer, se

conformer à un ordre.

مِثْلِ un homme com-

me vous. إِنْ رَجَعَ إِلَيْهِمْ

هَذَا الْفِعَالِ s'il revient
à de pareils actes, en
cas de récidive.

مَثَلًا par exemple.

مَجْد gloire.

مَنْ examiner.

مَجَاعَةٌ examen. جماعة

الامتحان Commission
d'examens.

مَدَّ tendre, étendre.

VIII مَدَّ s'étendre,
se prolonger, durer
longtemps.

مُدَّة espace, laps de
temps. مَدَّة pendant.

لِي مَدَّةً وَأَنَا
temps que je ----

بِي أَنْزَبُ مَدَّةً au plus tôt

sous peu, dans le plus
bref délai.

مَارِس Mars.

مَائِي ou مَائِيُو Mai.

مَدِينَةٌ pl. مَدَائِنُ ville.

الْمَدَانِي El. Madani, nom
d'homme.

مَدَى VI - مَدَى aristote:

يَمْدَى trainee en lan-
gueur, persister encore.

مَرَّةً pl. مَرَارٍ une fois.

مَرَّتَانِ deux fois.

مَرَارًا plusieurs fois.

أَبْدًا مَرَّةً à plu-
sieurs reprises.

مَرْأَةٌ femme.

مَرَضٌ tomber malade.

مَرَضٌ maladie.

مرض شديداً maladie grave.
ne.

مزاب Myab.

Morabites. بني مزاب.

مزج mêler, mélanger.

مُتَزَجَةٌ mixte (commune)

مِزْيَةٌ obligation, service,

préférence, privilège.

مِنَ غَيْرِ مِزْيَةٍ sans obli-

gation, sans aucun mé-

rite. لَكَ الْفَضْلُ وَالْمِزْيَةُ

Je vous serai bien obligé

de me rendre ce service.

لَا لِمِزْيَةٍ لَهُ عَلَى الْآخِرِ

ne doit pas être privi-

légié à l'égard de l'autre.

مُوسْتَاغَانِم Mostaganem.

مُوسِعٌ essayer.

المسيح & Oint, le
Christ. مَسِيحِيَّةٌ fem. ٤

chrétien.

مَسَايِدُ pl. مَسَايِدُ école.

كَيْسٌ saisir, attraper.

مَسَاكِينُ pl. مَسَاكِينُ mal-

heureux.

مُوسِيٌّ ou مَسِيٌّ Monsieur.

مَشِيٌّ aor. يَمْشِيٌّ marcher,

aller, partir.

مَاشِيَةٌ pl. مَاشِيَةٌ be-

tail, bête de somme,

bestiaux.

مَضَى aor. يَمْضِيٌّ passer,

s'écouler. فِيهَا مَضَى

en ce qui est passé,

précédemment, antérieu-

rement.

مَاضٍ (pour ماضي) fem.

à passé, écoulé.

مَطْرٌ pluie.

مَعَ avec, en compagnie
de. مَعًا ensemble.

مَعَ ذَلِكَ avec cela, en
outre. مَعَ كَثْرَةِ سُرْفَتِهِ

وَتَأْسِيرِهِ outre son
grand nombre de vols
et de forfaits.

مَخْرَجَةٌ pl. مَخْرَجَاتٌ chèvre.

مَكَثَ séjourner, s'arrêter.

مَكَنَ II: remettre.

IV مُمْكِنٌ il est possible,
peut-être.

مَالِحٌ sel. مَالِيحٌ bon, beau,
bien.

مُلْكٌ propriété, possession.

مُطْرِيعَةٌ.

مَالِكِيَّةٌ la rite malékite.

مِلْيُونٌ pl. مِلْيُونٌ million.

مِمَّا (مِنْ مَا) de ce
qui, de ce que.

مَنْ qui, celui qui, qui-
conque, quelqu'un.

مِنْ de, de la part.

مِنْ فَيْتِهِ de, parmi.

مِنْ زَوْجِهِ depuis. مَزَّجَ marier à.

مِمَّا هَذَا مِمَّا voilà ce qu'.

مِنْ هُنَا il y a de notre part.

مِنْ بَوْتِهِ bonté.

مِنْ بَوْتِهِ par un effet de
sa bonté.

مِنْذُ depuis, depuis que.

مِنْذُ depuis que.

مَنْعٌ empêcher.

VIII اَمْتَنَعَ *refuser, se
refuser.*

مَنْعٌ *empêchement, re-
fus. مانِعٌ empêchement
légal.*

اَمْتِنَاعٌ *refus, empêche-
ment. تَوَدَّى عَلَى*

اَلْاَمْتِنَاعِ *il a persisté
dans son refus.*

مَوْهَرٌ *poulain.*

مَوْهَرَةٌ *pouliche.*

مَهْمَا *ou مَهْمَا* dès que,
aussitôt.

مَالٌ *pl. اموال bien, for-
tune, héritage, succes-
sion.*

مَوْلَى *maître.*

مِيمُونٌ *Mimoun n. d'hom.*

ن

نَارٌ *feu. نور lu-
mière.)*

اُنَّاسٌ *gens, per-
sonnes. ناس*

اَنْبِيَاءٌ *pl. نَبِيٌّ prophète.
نَبِيَّةٌ avisé, célèbre.*

نَحْرِيرٌ *habile, intelligent.*

نَحْنُ *nous.*

نَحْوٌ *environ, à peu-près.
نَوَاحِي *pl. نَاحِيَةٌ côté, en-
viron; dépendance.**

نَزَعَ *ôter, enlever.*

VI تَنَازَعٌ *être en contes-
tation, plaider l'un
contre l'autre.*

نَزَلَ descendre.

نَازِلَةٌ pl. نَوَازِلُ affaire,
procès.

نَزِيدٌ brillant, pur.

عَيْنُ النِّسَاءِ femmes. نِسَاءُ
nom de localité.

نَسَبٌ alliance, parenté.

VIII أَنْتَسَبَ être parent
par alliance

نَسَجَ tisser. مِئْسَجٌ métier
à tisser.

نَسَخَ copier.

نَسْخَةٌ copie

نَسِيٌّ ar. نَسِيٌّ oublieux.

نَسَأَتْ resulter, émaner, naître.

نَصَبٌ dresser.

نَصِيبٌ part, portion,

un peu.

نَصِيْبٌ place, emploi,
situation.

نَصِيْبٌ dressé, installé, qui
travaille avec zèle.

نَصِيْتٌ écouter, être atten-
tif, obéir.

نَصِيْحٌ bon avertissement,
dévouement sincère.

نَصِيٌّ protéger.

نَاصِيٌّ protecteur.

النَّاصِيُّ Na'asir n. d'hon.

أَنْصَابٌ pl. نَصَبٌ demi,

moitié. أَنْصَابًا par

moitiés. أَنْصَابٌ équité,

justice. عَلَى وَجْهِ الْحَقِّ

وَالْإِنْصَابِ selon les règles

du droit et de l'équité.

نَظَرَ voir, regarder, examiner.

نَظْرٌ regard, appréciation, décision. النَّظْرُ

لَكُمْ A vous d'apprécier ce qu'il conviendrait de faire, à vous de prendre une décision, etc. نَظْرُ الْإِلَهِيَّةِ en regard à l'amitié, en raison de l'amitié.

رَئِيسُ النَّظْرِ chef de service.

أَنْتِظَرُ attente.

مُنْتَظِرٌ attendant.

نَحْتُ مِنْ نَحْتِهَا. espèce. نَحْتُ de la même espèce.

نَحَسٌ avoir sommeil.

نَحَسٌ sommeil.

بَوُّ نَحَّاسٍ Bou-Na'as, nom d'homme.

نَعَمْ oui.

نِعْمٌ être bon, excellent.

نِعْمَ السَّيِّدُ cher Monsieur, excellent Monsieur.

نِعْمَةٌ pl. نِعْمَاتٌ bienfait, faveur, grâce divines.

IV. أَنْعَمَ accorder, gratifier.

نَاعِمٌ abondant, prospère.

أَنْعَامٌ don, bienfait, faveur divine.

نَجَّذَ faire exécuter.

نَجَّذٌ exécution. وَ

يَنْتَأَمُّ مِنَ التَّنْبِيدِ et des frais

occasionnés par l'exécution

أَنْفُسُ pl. نُفُوسُ et نَفْسٌ

personne. نَفْسِي, moi-même

me, en personne.

نَفِيسٌ précieux.

نَفِيسَةٌ نفيسا, nom

propre de femme.

فَعَجَ être utile, servir à.

أَنْفَعٌ très utile.

نَفَقَةٌ pension alimentaire,

entretien, vivres.

IV. entretenu, faire vi-

vre, pouvoir à. تَنْفَعُ

لها على نفقها elle pourvoit

à son entretien.

نُفَيْسٌ ou نُفَيْسَةٌ Novembre.

نَفَيْتِي avr. يَنْفِي expulsé.

يُنْفَى il sera expulsé.

نَفْيٌ négation; expul-

sion, bannissement.

ضَرَبَ نَفْدَةً trou. نَفْدَةٌ

action de pratiquer un

trou dans un mur à

l'effet de commettre un

vol pendant la nuit;

نَقَلَ transporter, copier;

انْكَادَ - نَكَدَ destruction, an-

nihilation.

أَنْكَرَ nisc. نَكَرَ et IV.

انْكَارٌ dénégation.

انْكَارًا كَلِمِيًّا dénégation

formelle, absolue.

نُومَرُو ou نُومَرُو numéro.

يَنْتَهِي avr. انْتَهَى: VIII - نَهَى

faire remonter son origine.

نَهَبَ piller. نَهَبَتْ pillée,

ravi, enlevé de force.

نَهَى empêcher, avertir
sévèrement.

انتهى être fini; fin.

مَنْتَهَى montant,
quotité.

ناب ar. ينوب représenter,
suppléer.

نائب représentant, sup-
pléant.

نور lumière. نار feu.

نَوْمٌ sommeil. فِي حَالِ

التَّوَوُّ pendant le
sommeil.

نَوْنِي Novembre.

نِيَّةٌ bonne foi (rac. نَوَى)

بِالنِّيَّةِ avec bonne foi.

بِالنِّيَّةِ وَالنَّصِغِ avec bon-

ne foi et dévouement.

صَبَوْنِيَّةٌ la pureté
de ses intentions.

نَيْبٌ nez.

وَإِنِّيِبٌ et plus, et da-
vantage.

نال ar. يَنَالُ obtenir.

لَمْ أَتَلْ je n'ai pas
obtenu.

نَيْلٌ obtention.

لِنَيْلٍ pour l'obten-
tion.

أَبْرَاقِيَّةٌ abréviation de انْتَهَى
fin.

أَبْرَاقِيَّةٌ pronom affixe 3e personne
masc. singul.

La fem.; هُم duel; هُم

plur. max.; هُنَّ plur.

fem.

La voici.

ها اتي ou هاني

que moi, c. à d. vous

savez que je ....

هؤلاء ceux-ci, ces ....

هاذ elle-ci, cette.... là

هاو voici lui, le voici

هاها voici elle, la voi-

ci.

هو devenir fou.

هو fou.

هو faire le fou.

هو fondre, se précipi-

ter.

هو demolir. √ هو

faire des menaces.

هو diriger, au. هو

هو il est

offert.

الهادي El-Hadi, nom

d'hom. (directeur.)

هو offre, présen-

tation.

هو celui-ci, ce .....

هو notre présent

ordre.

هو ou هذ celle-ci,

cette....

هو voilà.

هو voilà ce qui est.

هو or c'est pour cela

que...

هو fuir.

هَجَج agitation, trouble,
altercation, lutte vis-
à-vis.

هَكَذَا comme ceci, ainsi.

هَلْ est-ce que? Si.

هَلْ or est-ce que?

هَلْ veux-tu?

هَلِيّ avoir
soin, avoir égard.

هَمَام magnanime.

هَمِل s'égarer.

هَامِل El-Hamel,
nom d'homme ou de lo-
calité. (l'égaré.)

هَيَّاء abandonnée,
délaissée.

هُوَ pronom sujet 3e pers.

mat. sing.; هِيَ féminin;

هُمَا duel; هُمْ plur. masc.

هُنَّ plur. fem.

هُنَا ici. هُنَاكَ ou هُنَاكَ

là-bas.

هَتَأ tranquilliser; féli-

citer. هَتَيْتَ بِالْوَالِدِ الَّذِي

اشْرَفْتَ بِرُجُودِهِ كِبْرًا

مِثْلًا Puissiez-vous être

heureux du fils qui a

éclairé de sa présence

la nuit de sa nais-

sance.

هَانِيٌّ tranquille.

هَانِيَةٌ tranquillité.

هَبْنَا nom de femme.

هَبَّيْتُ qui tranquil-

lise. تَرَى هَبَّيْتُ فِي الخِدْمَةِ

tu sauras que je le suppléerai
pour le servir.

مُتَهَوِّنٌ tranquille, tran-
quillisé.

هَوَّلَ II agiter.

هَوَّلَ s'agiter.

تَهْوِيلٌ agitation.

البحر مهوولٌ agité. البحر
اشد التهوويل La mer
est très agitée.

و

وَ et ; par (serment.)

Mot souvent explétif avec

أَنَّ

quasi ?

يُجِبُّ aor. واجب
obligatoire, falloir.

هذا ما وجب به الإغلام

tel est le motif qui
nécessite l'envoi de cette
lettre. يَجِبُ أَنْ il faut
que.

X. استوجب rendre
obligatoire, entraîner,
mériter.

واجب obligatoire.

الواجب عليكم Il vous est
obligatoire, il faut que
vous..... Vous devez.

كما هو الواجب comme il
est obligatoire, conformé-
ment aux instruc-
tions en vigueur.

موجب cause, motif.

موجب شئ عي moyen légal.

وَجَدَ ar. يَجِدُ trouver.

وجودٌ existence, présence.

وَجْدَةٌ Ouchda, nom de ville.

الوَجْدِيُّ originaire d'Ouchda.

وَجَّرَ diriger, envoyer, expédier.

تَوَجَّرَ se diriger, aller.

وَجْرٌ visage, face, côté.

عَلَى وَجْرِ الْمُحْتَبَةِ pat amitié.

عَلَى وَجْرِ الْحَقِّ وَالْإِنصَابِ selon

les règles du droit &

de l'équité. - هَذَا وَجْهِي.

Sic Faites cela com-

me pour moi, c'est

un service personnel

que je vous demande.

وَجِيدٌ affable, gracieux.

جِهَةٌ côté, face.

مَوْجِبَةٌ dirige, envoie.

وَحْدٌ unite; وَحْدٌ en son unite, seul, unique.

وَاحِدَةٌ, واحدٌ un, une.

وَحْشٌ pl. وُحُوشٌ animal sauvage.

وَحْشِيٌّ sauvage.

مَغْرُوسٌ عَلَى مَاءِ وَحْشِيَّةٍ

plante pour être veri-

quée par des eaux natu-

relles, non captées.

تَوَحَّشٌ être ennuyé de

ne pas revoir un pa-

rent ou un ami.

مُتَوَحَّشٌ pl. وُحُوشٌ en-

nuyé de ne pas revoir un

parent ou un ami.

غاية وودنا affection. وود

l'objet de notre extrême

affection. وود très cher,

très affectionné. وود

amitié, affection.

(وادي pour) واد - وادي

rivière, vallée.

وادي ربيع Qued-Rib,

qui a pour ville princi-

pal Bouggout.

وادي بوضاح Qued-bou-

alah (la rivière bien-

faisante.)

ورث avr. ميراث hériter.

ميراث héritage, succession.

ورود avr. وادي arriver, par-

venir. وود roses.

وار fem. & arrivant,

devant arriver.

ورقة pl. أوراق feuille, pa-

pier. ورقة الطب avis de

sement, avis d'appel.

الأوراق الخيرية les feuilles

d'informations, les jour-

naux.

وزن peser. ميزان (pour

ميزان balance.

واسطه milieu. واسطه

intermédiaire. بواسطه

par l'intermédiaire.

أوسع plus large. واسع

large. نظركم أوسع votre

manière de voir est

la plus large, c'est à

vous qu'il appartient de

prendre telle ou telle me-
sure.

دُرِبَ *deirire*. يُوَصَّبُ être

dérivé, dépeint.

وَصْبٌ pl. أَوْصَابٌ ^ء signe,
forme, marque.

وَصَلَ *arr.* يَصِلُ arriver.

parvenir. II: وَصَلَ faire

arriver, faire parvenir.

VIII: يَتَّصِلُ *arr.* اتَّصَلَ

arriver, parvenir.

وُصُولٌ arrivée.

أَوْصُولٌ ou حين وُصُولٍ

l'arrivée, au reçu ...

تَوْصِيلٌ reçu, récépissé.

وَصَّى *arr.* أَوْصَى ^ء II: وَصَى

recommander, tes.

ter.

وَاضِعٌ brillant, lumineux.

يَضَعُ *arr.* وَضَعَ placer,

poser, apposer. وَاضِعٌ

qui a apposé. مَوْضِعٌ

pl. مواضع lieu, place,
endroit.

أَوْطَانٌ ^ء pl. وَطَنٌ

pays,
contrée, territoire.

وَعَدَ *arr.* III: وَعَدَ promettre.

tre.

وَإِبِيٌّ complet, entier, par-

fait. وَإِبِيٌّ السِّيَادَةِ distinctive seigneurie.

وَقَفَ *arr.* II: وَجَفَ secourir, assister.

عَلَى وَجْفٍ conformément

à, au gré de. تَوْجِيفٌ

secours, assistance.

مُؤَافِيَةٌ correspondants,

favorable, propice.

وَإِبِيٌّ *arr.* -- وَجْفِيٌّ

abondant, complet.

V. تَوَقَّيْ être décecié.

أَوْفَاتٍ pl. moments.

وَقْتٌ لَيْلٍ un petit mo-

ment, peu de temps.

وَقْتِيَّهٖ à ce moment là,

alors.

وَقَعَ aor. يَفَعُ tomber, ar-

river, avoir lieu, sur-

venir. لَعَلَّ يَفَعُ ما يَفَعُ

Il pourrait en résulter

une chose grave. وَاِفَعُ

ayant lieu, survenant;

événement, affaire, faits.

هَذَا الْوَاِفَعُ voilà l'affaire.

عَرَّجْتُكُم بِالْوَاِفَعِ je vous

ai fait connaître les faits.

وَقَّيْ aor. يَفَعُ s'arrêter,

se tenir debout, compa-

raître en justice; prendre

connaissance. وَقَّيْ عَلَيْهَا

il l'a retrouvée et recon-

nu. دَيْلٌ عَلَيْكُمْ certes

vous en prendrez con-

naissance, vous consta-

terez la chose. لَمْ يَفَعُوا لَهُ

عَلَيْهِ ils n'en eurent

aucune nouvelle, ils ne

le retrouvèrent pas.

وَفَوْجٌ debout. وَاِفَعُ

action de se tenir debout,

de s'occuper de quelqu'un.

وَفَيْي aor. يَفَعُ protéger, préserver.

وَكُلٌّ II: constituer un outil

ou mandataire. V: تَوَكَّلْ

compter sur, se fier à.

وَكَيْلٍ pl. وَكَلَاءٌ outîl, man-

dataire, fondé de pouvoirs.

وَكَيْلُ الدَّوْلَةِ le Procureur de

la République. الوَكِيلُ العَامُّ

le Procureur Général.

وَكَالَةٌ procuration, mandat.

مَنْصِبُ الوَكَالَةِ charge d'outîl.

بِنَهْجِ الوَكَالَةِ en vertu d'une

procuracion, comme fondé

de pouvoirs. مَوْكَلَةٌ man-

dante. مَتَوَكِّلٌ qui

met sa confiance en...,

qui compte sur...

وَلَدٌ aor. يَلِدُ produire,

donner naissance, met-

tre bas. وِلْدَانٌ pl. أَوْلَادٌ

enfant. وِلْدَانٌ ذَكَرٌ enfant

du sexe masculin. مَيْلَادٌ

(مَوْلَادٌ) naissance,

nativité.

وَلِيٌّ aor. يَلِيُّ suivre.

يَلِيْدٌ il suit (ce qui pré-

cède, c. à. d. les compléments

d'usage.) II: يُوَلِّيٌّ aor. وَتَّى

revenir, devenir. Nommer

à une fonction. وَلِيٌّ pl.

أَوْلِيَاءٌ saint; digne,

méritant. وَاَلِيَّةٌ dame.

الْوَالِيُّ العَامُّ le Gouverneur

Général.

تَوَالِيَةٌ nomination.

مَتَوَكِّلٌ أَمْرُ العَرَبِ charge' des af-

faïres arabes.

وَهْرَانٌ Oran.

وَهْمٌ doute, soupçon; erreur.

ج

ة يا

يَبَسُ sécheresse.

يَدٌ, duel يدان *main*.

بِيَدِ رَجُلٍ, à la main d'un homme, c. à d. en possession d'un homme.

مَكَانِي, remettre entre les mains.

وَفَعَلَ بَيْنَ يَدَيْهِ, avoir lieu par devant, en présence.

بِيَدِهِ لَا رَيْبَ مِنْهُ, porter d'un acte.

يَسْرًا - يَسْرًا, être facile.

بِمَا تَيْسَّرُ لَكُمْ, être possible.

avec le peu dont vous pourrez

disposer.

كَلَفَ بِالْيَمِينِ *serment*.

déferer le serment.

يَنَارٍ *Janvier*.

يُوسُفَ *Joseph* (Joseph).

nom d'homme.

يُوطِنَةُ *Lieutenant*.

يَوْمٍ *jour*.

اليَوْمِ *aujourd'hui*.

ذَاتَ يَوْمٍ *un certain jour*.

يَوْمَ نُسِرَ الْبُرْجُ *Le jour où le burous*

a été volé.

انتهى الفاموس

Fin du Vocabulaire.

LETTERS D'EXAMENS

(Non comprises dans le VOCABULAIRE)

Prime de 2ème classe. Decembre 1892.

الحمد لله وحده
والصلاة والسلام على جميع الانبياء والرسل

اجمعين

من حسنى باى كام بى وهران الى سعادة الجنيرال بيرنيزينى هو لاجمى وثنا لا يحد وبعد
اعرضت كباية مما تركزت بى وهران للجنيرال كلوزيك وها انا اكثر ذاك لسعا دتكم بالانتقا
وهو اى تركزت بى وهران من مالى المخصوص التى اربعة الاب طاع من الفصح والبعين صاع
من الشعير وما تيبس وثلا تيبس من البفال الجيدة افلها فيمة مائة بوجه وخمسة عشر

من الجبل الجيد افلها قبمة بما تثيره وروا صابنية ثم اوطا وخيام لانشى له والسهم
وانزيت والفتش مناع المحللة والراضى وابارود مالا يغدر وذاك كله تحت يدى الجيوش
ورمونه والفتح والشجيرة والجمال والبعير والفم والسفال والخيال كلها محفوظه
عند فياد حكيم وكذا ذلك يخصف وفيمنته تسوى ملا ييب جزتك وذلك ما مدى
الذى نهبوه العرب ثم سلبت للجنرال ورمون اربعة الاف بوجه ومن حين
تنزلت على حكيم بامر ورضا الجنرال برمون الذى وعدنى ان يرسل عساكر البرانسوية
لحفظ البلده حالاً صرفت على العساكر الذين جمعتهم لحفظ البلده مائة وثمانين
الف بوجه والذى اعطيتهم وصرفته على العساكر البرانسوية لانه كره لانه صدر منى
على وجه الهويه والحقبة على السلطنة البرانسوية وانا كنت الصمغ اجرا كثيرا وكراهة
عظيمة على صنعى مع الحقبة لجهة السلطنة البرانسوية

Journal de Kabyle

(Novembre 1892.)

الجزيرة وحي

التي ستعجدة العظم الرجوع: المسية ليريد هـ
عامة الجزايرية السماع اليه غليب غابنة السلا
ووجد اعلم باناسا واربك قجود

فذلك وزو يكلها منك ومف بجال احسا
ان تعذر ورايس وارهلم ودهوس

الله نيت من الرية لكونه عليه فـ
الجرح بالثقة و دخل به سكبسرا طرب: ونا نيت
كبيك منذ اعاب الاملا جفير: ويجماسيوي الشتر
بهم فبيب الناسكجك يخل منع الدرالم: وايضا

حبيب جفد و لبلا ج فز و ورو و حجار السنزاب و الالبسات
التي و سها الح شورو و سبكي و يد غلى للاد يار و الناس
بعض يون منه: و ثانيا حبيب رجوع رايسايد لاسمه ح
بعد ما غرر حه جبه السكيبى و ايضا كلاد مشوره
وصى عليه عشره و ورو و معده و قال دفع هكذا
امرنا الحكار و نفاير بجمع اعجاب المخبزن و اليبون زكنا
ج انفس سنا صد كات جبه سكيبى اطروء مع ميسو خا ج
مخيم و ميا كرا ن حليه و نسخ كذا لك و نفعه الارجول
لح يعمل الخبير ج عى منه سبى السنرو و الطبع و اليبون
انتر سلطان الحننة و النش جفة تجمل لنا ثوبه ليل غلله
ونرد احد مع الدير الخ ييب عند مع المال مع يكملون
مع العباد و لعل ما ضا اليك و السطع مع العفلاء و وار
لن محمود

Bouch de Kabyle

(Juin 1898.)

ملحة
وكيل ورجل

هـ
 مع والده بنه وفي اعمه ذاك المسمى الذي يتي كتمتلا يلبسه
 الصير الحنفي الصير الضيفار يلبسها اذ اء انه بيلاذ البليو
 وبعمر سبل فالع وضع فاضا مدها به جنبى اشتاء الله
 عوامر الصعل اسمه امبارك اوليه اعلا وى حات الخا وا
 اله الجفقا رصبر و رطوه مرادس الجوج و جفلا جمل

جازت واحدا البع انسويه عن الطيبي الزكاكنه بعشيت
 الثلاثة وادعات هرا البع انسويه بانه هرا الطويل
 استفتح عليها ونبضها زورا واشتكات البع انسويه
 التي الجوج ديب بالاروسى و الجوج ديب بعث لنا الجنه ريه
 الى الزكاكنه وربعو العمل الخزكور جوم النسب
 وهرا ما منا البيت ودمنا جيني وعا فيه وكتب عن اد الخشخ

طهر عيسى صبح الزكاكنه

صبح الورد الحجب

سنة ١٢٦٥ هـ

وادعوا الى الله وكونوا من الصالحين
 وادعوا الى الله وكونوا من الصالحين

Direkt d' Arabe

(November 1892.)

الى حضرة المصلح السيد دولا بوارح حياي بيدوا عراب سجيل بالجزام، وعلقتها
بعد السلام عليك اعل بعد لما كنا اخبرنا في سابقنا بالذي سرفوا الرهان وعلقتها
الى الجند ارضية بيو دوا وجر حو حو سوي فالصحة بنت الهرب الهيا س مسكروها
في السجى وزلك يوم الاحد المظيع بعد يومه من يوم الاحد كضلرت في بيت ابها
وامعوا والة عواله بنا ان بلفنا دى الجند ارضية امجسة طالا نضاه صبية شامو
كحوا رجة عشر سنة: بلما سمعنا مفا لنته جنتنا عن ذلك موجود تاها بانت
لبلنتين اثنيرو لبة في حوض برشقال ولبيلة / يظلمنا اي بانت ومسكنا النا

لسا المذبي ماتت عند ط بنتهد و با نطها ماتت صحيمه / بكر سجا بسا د والن
شوه لادينا سسي اى الخبير زوز سندر زهرة فمخضر عمار بر سه احمد و لسبي اى الخبير
والشيخ الهرب بر سلمى مخير كثر الفيلد و الفار بعثنا اليك البيت
مع ابيها الهرب الهرب و امها خذ حجة لنتظروا با امر ط و عندك اى الخبير
يعرف الكذب مر الحوف لانه عندك مشك في اصحابي الذي قبلة
بالبنتها ذلك نابل يذو كور كثره من الناس و ابا و اهل فخير حقة هي
التي تاتي على ابيها و النظر لك و عليه في السلام و النوا و كوا تاتها
البيك بلان

Secret d'Orade.

(Juin 1893)

الحمد لله

حجة سعادة العظم الرابع، سيادة النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 عليكم وادع الله لنا جميعاً وولايتكم وسعادة أئمة الهدى
 أو فقيمت لدى بعض من أرباب الخوالة من أئمة الهدى
 فدوم من النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 صارا الأمر والبيوع والبيعان من ذالذال إلى يومنا
 عينه فطره وبع الأياح الماضية كتبت بطائفة لسعادة
 الجمهورية ورتب في جوابها وفلا يزال الأمر كما يد سعادة النبي

والسير و تراءى وجهت شككيت كخفي نك السعي
والطلوب متدا ان تقبلي ، و تطلب عو فوجه لدير الندا لك
بفضينه لكونا ابرع عنك لعل نجسة اعواج باله مبعنا و مضنت
ما يبيس لطلون ترميا بان ثنائيتا اعواج و حيين جيتت صا ما بل ما
انتب خط بد القير نور حاتم تلك البلاد و السلام و خذ بها
البيتي في ما في مشرا و ادس كمنون ندمي

باتنه عانة فستعطينه ان : جنس سمعيل في الجزاير

٤٢ ما يله ١٨٧٢

كِتَابُ آدَابِ الْمُتَنَبِّئِ
وَفِي مَخْرَجِ الْخَطِّ الْعَرَبِيِّ

تَأليف الشيخ المدرّس
أبي القاسم بن سدبرة

طبع مطبعتي السليمانية
بمصر سنة ١٢٩٤ هـ

١٨٩٤
١٣١١

بِحُكْمِ آيَاتِ الْمُبْتَدَأِ
وَيُخْرِجُ الْخَطَّ الْعَرَبِيَّ

LaArab.Gri
A165m

171959

Abū al-Kāsim ibn Sadirah

Author

Manuel épistolaire de langue arabe.

Title

NAME OF BORROWER.

DATE.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

